

**T.C.
İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**60 AYLIK ÇOCUKLARIN SOSYAL PROBLEM ÇÖZME
BECERİLERİ ÜZERİNDE YARATICI DRAMANIN
ETKİSİ**

Hatice TAŞ

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI**

**DANIŞMAN
Doç. Dr. Yusuf ARSLAN**

İSTANBUL, Ocak 2019

**T.C.
İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**60 AYLIK ÇOCUKLARIN SOSYAL PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİ
ÜZERİNDE YARATICI DRAMANIN ETKİSİ**

Hatice Taş (Pektaş)

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKULÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI**

Tezin Enstitüye Teslim Edildiği Tarih : 16 Ocak 2019

Tezin Savunulduğu Tarih : 26 Aralık 2018

Tez Danışmanı

: Doç. Dr. Yusuf ARSLAN

Batman Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi

Diğer Jüri Üyeleri

: Prof. Dr. Mesude ATAY

Dr. Öğretim Üyesi Tuba Korkmaz Öcalan

Okan Üniversitesi Eğitim Fakültesi

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasında 60 aylık çocukların sosyal problem çözme becerileri üzerinde yaratıcı drama kullanılarak geliştirilmek amaçlanmıştır. Özgün ve güncel olan bu çalışmanın alana katkılar sağlayacağı konuya yönelik yeni yapılacak araştırmalara öncülük edeceği düşünülmektedir. Araştırmanın amacına ulaşılmasını, hata ve eksiklerin hoşgörü ile karşılanmasını diliyorum.

Tez çalışmamda planlanmasında, araştırılmasında, yürütülmesinde ve oluşumunda ilgi ve desteğini esirgemeyen, bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım saygıdeğer danışman hocam Doç. Dr. Yusuf ARSLAN'a, tez sürecinde benden desteğini esirgemeyen değerli eşim Ömer TAŞ'a ve eğitim hayatım boyunca benden maddi manevi desteklerini esirgemeyen her zaman yanımda olan sevgili aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Hatice TAŞ

Ocak, 2019

İÇİNDEKİLER

SAYFA NO

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
BÖLÜM I	
GİRİŞ.....	1
1.1. PROBLEM CÜMLESİ.....	4
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	5
1.2.1. Alt Amaçlar.....	5
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	5
1.4. VARSAYIMLAR.....	6
1.5. SINIRLILIKLAR.....	6
BÖLÜM II	
2.1. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM.....	7
2.1.1. Okul Öncesi Eğitim Nedir.....	7
2.1.2. Okul Öncesi Eğitimin Önemi.....	8
2.1.3. Okul Öncesi Eğitimin Temel İlkeleri.....	9
2.2. DRAMA NEDİR.....	10
2.2.1. Eğitimde Drama.....	11
2.2.2. Yaratıcı Drama.....	12
2.3. YARATICI DRAMADA KURAMSAL YAKLAŞIMLAR.....	12
2.4. YARATICI DRAMANIN ÇOCUK GELİŞİMİNE ETKİSİ.....	15
2.4.1. Yaratıcı Dramanın Dil Gelişimine Etkisi.....	15
2.4.2. Yaratıcı Dramanın Bilişsel Gelişimine Etkisi.....	16
2.4.3. Yaratıcı Dramanın Kişilik Gelişimine Etkisi.....	18
2.4.4. Yaratıcı Dramanın Ahlak Gelişimine Etkisi.....	20
2.4.5. Yaratıcı Dramanın Motor Gelişimine Etkisi.....	21
2.4.6. Yaratıcı Dramanın Özbakım Gelişimine Etkisi.....	22

2.4.7. Yaratıcı Dramanın Sosyal- Duygusal Gelişimine Etkisi.....	23
2.5. YARATICI DRAMANIN ÖNEMİ.....	25
2.6. YARATICI BİR DRAMA OTURUMUNUN AŞAMALARI.....	27
2.6.1. Isınma Çalışmaları.....	27
2.6.2. Asıl Çalışma.....	28
2.6.3. Değerlendirme.....	28
2.7. PROBLEM ÇÖZME.....	28
2.7.1. Problem Çözme Aşamaları.....	29
2.7.2. Sosyal Problem Çözme Becerisi.....	31
2.7.3. Sosyal Problem Çözme Becerilerinin Yapısı.....	33
2.8. DRAMA ve SOSYAL PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ.....	35
2.9. TÜRKİYEDE DRAMA VE SOSYAL PROBLEM ÇÖZME BECERİSİ İLE İLGİLİ YAPILMIŞ OLAN BAZI ARAŞTIRMALAR.....	36
2.9.1. Yüksek Lisans Tezleri.....	36
2.9.2. Doktora Tezleri.....	39
2.9.3. Makaleler.....	41

BÖLÜM III

3.YÖNTEM.....	45
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	45
3.2. ÇALIŞMA GRUBU.....	45
3.3. VERİ TOPLAMA ARACI.....	45
3.4. UYGULAMA.....	46
3.5. YARATICI DRAMA ETKİNLİKLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ.....	48
3.6. VERİLERİN ANALİZİ.....	48

BÖLÜM IV

4. BULGULAR.....	49
4.1. ÇOCUKLARIN SOSYAL PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	49
4.2. SOSYAL PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNİN ALT BOYUTLARINA İLİŞKİN BULGULAR.....	49
4.2.1. I. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	50

4.2.2. II. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	50
4.2.3. III. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	50
4.2.4. IV. Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	51
4.2.5. V. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	51

BÖLÜM V

5.TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER.....	53
5.1. TARTIŞMA.....	53
5.2. SONUÇ.....	53
5.3. ÖNERİLER.....	54
6. KAYNAKÇA.....	56
7. EKLER.....	62
EK- 1 YARATICI DRAMA YÖNTEMİ İLE DERS İŞLENEN SINIFTAKİ	
ETKİNLİKLER.....	62
EK- 2 UYGULAMA ETKİNLİKLERİNDEN RESİMLER.....	86
EK- 3 GÖZLEM FORMU	89
EK -4 İZİN DİLEKÇESİ.....	91
EK- 5 GÖZLEM FORMU İZİNİ.....	94

ÖZET

60 aylık çocukların sosyal problem çözme becerilerini geliştirmede yaratıcı drama yönteminin etkisinin olup olmadığını saptayabilmek bu araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır. Alt amaçlar ise, sosyal problemlerin (arkadaş kabulü, kişisel eşyalarını paylaşabilme, başarısızlık durumu ile baş edebilme, sorumluluk alabilme, karar verme, farklı ortamlara uyum sağlama) farkına varabilme, sosyal problemlere çeşitli çözüm yolları önerebilme, kendini yaratıcı yollarla ifade edebilme, başkalarının sorunlarına karşı duyarlı olabilme, işbirliği yapabilme düzeylerini değerlendirmektir.

Bu araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden deneme öncesi modellerden “Tek grup öntest- sontest modeli” kullanılarak gerçekleştirilmiştir. 2017- 2018 eğitim-öğretim yılında Diyarbakır’ın Silvan ilçesinde bulunan Hasuni Anaokulu’na giden 60 aylık 60 çocuk çalışma grubunu oluşturmaktadır. Çalışma grubuna 10 hafta boyunca 40' ar dakikalık araştırmacının geliştirmiş olduğu yaratıcı drama paket programı araştırmacı tarafından uygulanmıştır.

Yapılan ön-test ve son test sonuçlarına göre anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p=0,00 < 0,05$). Buna göre, çalışma grubuna uygulanan yaratıcı drama etkinliklerinin sosyal problem çözme becerileri üzerinde olumlu etki yaptığı söylenebilir.

ABSTRACT

The main purpose of this research is to determine whether the Creative Drama method is effective in developing social problem-solving skills of 60-month-old children or not. Sub-objectives, ability to be come aware of social problems (Friend acceptance, ability of sharing personal belongings, coping with failure, taking responsibility, ability of adapting to different environments), ability to propose various solutions to social problems, to express himself / herself in creative ways, ability to be sensitive to other's problems and to evaluate the levels of cooperation.

This study was carried out by using 'one group pre-test post-test model' pre-trial models from quantitative research methods. This study analyses 60 children aged 60 months who went to the Hasuni Kindergarten in the district of Silvan, Diyarbakır the 2017-2018 academic year. 40 minutes of creative drama activities were applied to the participants for 10 weeks by the researcher.

There was a significant difference according to pre-test and post-test results ($p=0,00<0.05$). according to these results, we can say that the applied creative drama activities have positive effects to over ability to resolve social problems.

BÖLÜM I

GİRİŞ

Eski zamanlardan bu yana bütün toplumlar çocuklara özel önem vermişlerdir. Çocukların toplumun geleceği olduğu düşünölmüş, eğitimleriyle yakından ilgilenilmiştir. Antik Yunan'da Sokrates çarşı pazarda gördüğü gençleri eğitmek için çabalarken Aristo ve Platon akademi kurmuşlardır. Sofistler bir şehirden diğereine gezerek çocuklara eğitim vermişlerdir. Mısır toplumunda çocukları eğitmek için üstat adı verilen öğretmenler tutulmuştur. Romalılar da kurdukları okullarla geleceğin büyükleri olacak çocukları yetiştirmenin çabasını vermişlerdir.

Okul öncesi eğitim tarihinin toplumun tarihi kadar eski olduğu söylenebilir. Mezopotamya, Hint uygarlığı, Antik Yunan toplumlarında okul öncesi eğitimin verildiği bilinmektedir. Modern eğitim anlayışının babası olarak bilinen Comenius ile okul öncesi eğitimin giderek daha sistemli bir mantığa kavuştuğu söylenebilir. Comenius'un 1658'de yayımladığı "resimlerle dünya" adlı eser ilk çocuk kitaplarındandır. Pastalozzi'nin ve Montessori'nin çocuk eğitimine verdikleri özel önem bilinmektedir. Montessori, genellikle zihinsel kısıtlılıkları olan çocuklarla ilgilenmiş olsa da onun çalışmaları, mantığı ve görüşleri bugün birçok okul öncesi kurum tarafından benimsenmiştir. Okul öncesi kurumu ilk oluşturan Froebel olmuştur. O, Kindergarden adı altında okul öncesi eğitim veren bir kurum kurmuştur. Avrupa'da okul öncesi eğitimin sanayi devrimiyle beraber geliştiğine kuşku yoktur. Sanayi devrimiyle beraber zenginleşen Avrupa'da okul öncesi çağdaki çocukların eğitimi yaygınlık kazanmıştır. Dewey, Piaget, Vygotsky'nin eğitim görüşlerine bakıldığında okul öncesi eğitim çağındaki çocuklar için bir sistem belirlemeye çabaladıkları görülür. McMillan kardeşler açık havada eğitim veren okul öncesi kurum geleneğini savunmuşlardır.

Osmanlı İmparatorluğu dönemine bakıldığında okul öncesi eğitimin II. Mehmet zamanına kadar geri gittiği ifade edilebilir. Sahn-ı Seman medreseleri bu hizmeti de kapsayan kurumlardan olmuştur. Batılılaşmayla beraber sıbyan mektepleri açılarak okul öncesi eğitimin Osmanlı İmparatorluğu'nda yaygınlaştığı görülür.

Sati Bey İstanbul Beyazıt'ta özel çocuk yuvası açmış ve bu yuva zengin ailelerin çocuklarının okulu olmuştur. Bu okulda Pastalozzi, Froebel, Montessori gibi ünlü

pedagoglann görüşleri doğrultusunda çocuklara ödüller verilerek, her türlü maddi cezadan uzak ve her çocuğa teker teker özen gösterilerek eğitim verilmiştir (Akyüz: 1996). 1912-1913 Balkan Savaşları okul öncesi eğitim çalışmalarını olumsuz etkilemiş daha sonra 1913-1917'de resmi anaokulları açılmaya başlanmıştır (Akyüz:1996). Cumhuriyet dönemiyle birlikte “fikri hür, irfanı hür” nesiller yetiştirmenin ilk basamağının ana okullar açmak olduğu düşünülmüş ve ana okullar açılmış ve giderek yeni Türkiye’de yaygınlaştırılmıştır.

1932 yılında İstanbul Belediyesi tarafından bir çocuk yuvası açılmıştır. 1937-1938 eğitim istatistiğinde, 47 özel anaokulundan ve 1555 öğrenciden bahsedilmektedir. Bu okulların yalnızca Ankara (1 tane), İçel (1 tane), İstanbul (9 Türk özel, 25 azınlık, 3 yabancı toplam 37), İzmir (4 Türk özel, 2 azınlık, 2 yabancı toplam 8) illerinde bulunduğunu göstermektedir. Bu verilerde özellikle dikkati çeken husus, yalnızca 14 Türk anaokulunun yanı sıra 32 azınlıkların kurduğu anaokulları olduğu görülür(Oktay, 1990: 153).

Kimstesiz kız çocuklarının barındırılması ve becerilerinin geliştirilmesi amacıyla 1884'te "Kız Rüştiyeleri" açılmış ve 1927-1928 öğretim yılında "Kız Enstitüleri" olarak adı değiştirilmiştir (Oğuzkan ve Oral, 1987: 29).

Temel amacı iyi anne ve ev hanımları yetiştirmek olan bu okullarda ilkokul üzerine 5 yıl eğitim veriliyordu. Okuma yazma bilmeyen, zorunlu eğitim çağını geçmiş kadınların "Pratik Kız Sanat" okullarında eğitilmeleri sağlanmıştır. Okul öncesi eğitimle ilgili olarak buradaki öğrencilere çocuk bakımı ve eğitimi dersleri verilmiştir (Oğuzkan ve Oral, 1987: 29).

Ülkemizde okul öncesi eğitiminin önemini etkin bir biçimde gündeme getiren ve bu konuda verilmesi gerekli hizmeti belirleyen en etkili çalışmanın VII. Milli Eğitim Şurası'nca (5-15 Şubat 1962) gerçekleştirildiği görülmektedir (Çelik ve Gündoğdu, 2007: 179). O tarihten sonrada birbirini takip eden milli eğitim şuraları ve kalkınma planlarında Türkiye’de okul öncesi eğitimin çağdaş gelişme ve ilerlemeleri nazara alarak ilerlemesi, gelişmesi ve aktüel bir kurum olabilmesi için çaba harcanmıştır.

Okul Öncesi eğitim insanın yaşamı boyunca alacağı eğitimin temelini oluşturduğu için önem arz etmektedir. Onu çocuklar için bu kadar önemli kılan nedir diye sorulduğunda en genel ifadeyle anne babanın verdiklerini geliştirme ve veremediklerini tamamlama olarak ifade etmek mümkündür. Başka bir tanıma göre çocuğun yetersizliklerini tamamlama, sorumluluk alma, beden hareketlerini doğru şekilde kullanabilme, sosyalleşme, yaratıcılık ve zeka gelişimine katkı bulunmak gibi

nitelikleri geliştirdiği için okul öncesi eğitimin çocuklar için gerekli olduğu ifade edilir (Bayazıt, 2003: 3).

Okul ncesi, çocuklar için önemli bir dönemdir. Bu önemli dönemde çocuklardaki yetenekleri geliştirmenin çok çeşitli yöntemleri olduğuna hiç kuşku yoktur. Mesela Wilson (2002), rol alma, sözel ipucu, doğal ğretim, model alma ile sosyal becerilerin daha iyi öğrenildiğini savunurken; Sargent (1991) bilişsel süreç yaklaşımı ile akran ğretimi ve işbirliğine dayalı öğretimle öğrenmenin önemine vurgu yapar. Pavlicevic ve Ansdell (2006) ise müzikle terapiyi önermektedir. Sosyal beceri ğretiminde Freeman, Sullivan ve Fultan (2003) ise yaratıcı drama yöntemini önermektedirler (Akt. Avcıoğlu, 2012: 112).

Okul ncesi eğitimde yaratıcı drama son dönemlerde üzerinde durulan bir alan olmuştur. Ulutaş'a (2011: 232) göre yaratıcı dramanın uygulamaya dayalı olması, zgr ve çok boyutlu dşnmeye yaptığı katkı, problem zme, keşfetme becerilerini geliştirdiği, zgven, özsaygıyı arttırdığı, aktif öğrenmeyi desteklediği şeklindeki avantajları nedeniyle yaratıcı drama alanı okul öncesi dönemde ilgi çekmektedir. Giderek popülerliği artan yaratıcı drama yöntemi çocukların gelişim alanlarını desteklemede önemli bir yere sahiptir.

Yaratıcı drama bireylerde kişilik geliştirme, empati kurma, kendini tanıma, otokontrol sağlama, başkalarına karşı duyarlı olma, zgven geliştirme, problem zme ve problem zme yollarını üretme becerileri kazandıran etkili bir yöntemdir.

Yaratıcı drama yöntemi çocuklarda toplumsallaşma olgusuna katkı yapar. Bilindiği gibi bütün ulusların eğitim sistemlerinde temel hedeflerden biri bilgi aktarımıysa diğer de toplumsallaştırmadır. Toplumsallaşma, toplumun yaşantılarını, dil, inanç ve kültürünü çocuğa aktarmak ve bireyin kendini o topluma ait bir vatandaş olarak hissetme sürecidir. ocuk, toplumsallaşma süreci boyunca, grubun değerlerine, kurallarına uymayı öğrenerek, bu sistemi içselleştirir ve yaşamı boyunca da devam ettirir (Genç, 2003: 196).

Toplumsallaşma süreci doğumla başlar ve ailenin evre, toplum hakkında verdiği bilgiler ile lme kadar devam eder. Bu süreçte ocuk başta kendisini daha sonra çevresini gözlemleyerek değerli durumlarda yer ve zamanlarda nasıl davranması gerektiği, çeşitli yaşam becerilerini öğrenir. Toplumsallaşma süreci içinde sosyal becerilerin önemli bir yeri vardır. Sosyal beceri; sosyal ortama uyum sağlama yani kendine uygun olmayan istekleri geri evirebilmesini, kişisel haklarını savunabilmesini,

olumlu olumsuz duygularını uygun bir şekilde ifade edebilmesini, gerektiğinde başkalarından yardım isteyebilmesini yaratıcı drama sayesinde kazanabilmektedirler.

Sosyal beceriyi geliştirmede önemli bir etken olan yaratıcı dramanın ders içi etkinliklerde kullanımı hedefe ulaşmayı kolaylaştırmaktadır. “Öğrenci merkezli bir eğitim yöntemi olduğu için kendi benliğinden sıyrılıp role adapte olan öğrenci gerçek hayatta çekindiği birçok etkinliği drama sayesinde gerçekleştirebilmektedir. Yaratıcı drama eğitimleriyle desteklenen öğrencilerin sosyal beceri açısından özellikle duyuşsal gelişiminde ilerleme gözlenmiş, öğrencinin yaratıcı dramayla yaparak yaşayarak, deneyerek, hissederek aktif bir durumda olduğu için öğrendiklerini yaşantıya aktarmasının kolaylaştığı görülmüştür” (Samancı ve Diş, 2014: 581).

Yukarıda sıralanan dayanaklar göz önüne alındığında içinde bulunulan bilişim çağında okul öncesi eğitimde yaratıcı drama yönteminin çocukların hayatında giderek daha önemli bir alan haline geldiği anlaşılabilmektedir. Yaratıcı drama ve onun okul öncesi eğitimdeki yeri ve önemi hakkında daha geniş bilgi ikinci bölümde kapsamlı şekilde ele alınmıştır.

1.1. Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problem cümlesi şudur: "60 aylık çocukların sosyal problem çözme becerileri üzerinde yaratıcı drama eğitimi etkisi etkili olmaktadır? "

1.2. Araştırmanın Amacı

Her araştırmanın bir amacı vardır. Bu araştırmanın amacı problem cümlesinde belirtildiği gibi 60 aylık çocukların sosyal problem çözme becerileri üzerinde yaratıcı drama eğitiminin etkisini ön test son test uygulamalarından elde edilen sonuçlara göre anlamak ve buradan çıkan bulgulara göre okul öncesi eğitime katkısı olacak öneriler ortaya koyabilmektir.

1.2.1. Alt Amaçlar

Yukarıdaki temel amacın yanında araştırmamızda bazı alt amaçlar belirlenmiştir. Bu alt amaçlar aşağıda ifade edildiği gibidir:

- 60 aylık çocukların sosyal problemlerin (arkadaş kabulü, kişisel eşyalarını paylaşabilme, başarısızlık durumu ile baş edebilme, sorumluluk alabilme, karar verme, farklı ortamlara uyum sağlayabilme vb.) farkına varabilmesinde yaratıcı drama uygulamalarının etkisi var mıdır?
- 60 aylık çocukların sosyal probleme çeşitli çözüm yolları önerebilmesine yaratıcı drama uygulamalarının etkisi var mıdır ?
- 60 aylık çocukların kendini yaratıcı yollarla ifade edebilmesinde yaratıcı drama uygulamalarının etkisi var mıdır ?
- 60 aylık çocukların başkalarının sorunlarına karşı duyarlı olabilmesinde yaratıcı drama uygulamalarının etkisi var mıdır ?
- 60 aylık çocukların işbirliği yapabilmesinde yaratıcı drama uygulamalarının etkisi var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Sosyal problem çözme günümüz kent toplumlarında doğan çocuklar için önemli sorun alanlarından biridir. Günümüz kentleşme yapısına bakıldığında kent yaşamında az çocuklu aileler, site tarzı yerleşimler, internet ve ona bağlı bağımlılıklar, yabancılaşma, ikincil grup ilişkileri şeklinde yapısal bir dönüşüm yaşandığı görülebilir. Bu durum çocukların sosyal dünya ile aralarında mesafelerin oluşmasına yol açan bir etken olmuştur. Günümüz çocuklarının karşı karşıya kaldığı önemli problemlerden biri sosyal problem karşısında çözüm üretmede zorlanmadır. Yaratıcı drama bu durumun aşılması için anahtar bir rol olabilir. Bu araştırmanın amacı da bu öngörüyü olgularla araştırmak ve sonuçlarını bilim insanlarıyla paylaşmaktır. Ebeveynler, öğretmenler, okul öncesi programlarda lisans ve lisans üstü eğitim görenler, eğitim politikacıları ve bilim çevreleri bu sonuçlardan istifade edebilir ve eğitim programlarında yaratıcı drama lehinde istikamet belirleyebilirler.

1.4. Varsayımlar

Bu araştırmada,

- Uygulanan formun geçerli ve güvenilir olduğu
- Öntest doldurulurken öğretmenlerin yansız ve samimi olduğu
- Okul müdürünün öğrenciler hakkında vermiş olduğu demografik bilgilerde dürüst ve samimi olduğu,
- Öğrencinin dürüst ve samimi olduğu,
- Örneklemenin evreni temsil ettiği, varsayım olarak kabul edilmiştir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma bulguları;

- 2017-2018 eğitim-öğretim yılı ile;
- Silvan ilçesi Hasuni Anaokulu'nda eğitim gören 60 aylık 60 öğrenci ile sınırlıdır.

BÖLÜM II

2.1. Okul Öncesi Eğitim

Bu bölümde okul öncesi eğitimin ne olduğu, okul öncesi eğitimdeki temel kavramlar, okul öncesi eğitimin önemi ve yararları hakkında literatürden yararlanarak bilgiler verilecektir.

2.1.1. Okul Öncesi Eğitim Nedir?

Okul öncesi eğitimin birden çok tanımı yapılmıştır. Bunun sebebi bir bilim insanının, okul öncesi eğitimden anladığı ile diğerinin anladığının farklı olmasından kaynaklanmaktadır. Çünkü her bilim insanının ilmi bakışı, formasyonu, sosyal ve psikolojik duyuşu, benimsediği metodoloji ve felsefi yaklaşım diğerinden farklıdır. Bu nedenle aynı bilim dalında görev yapıyor olsalar bile bilim insanları arasında görüş ve teori farklılıklarının olması ender rastlanan durumlardan biri değildir.

Okul öncesi eğitim genel olarak "çocuğun bütün hayatını kapsayan bedensel, zihinsel, dil, psikomotor gibi gelişim alanlarını eğitimle destekleyen bir süreç olarak tanımlanabilir"(Seven, 2014: 7). Bu dönem çocukluk yılları olarak da adlandırılan 0-6 yaş arası dönemi kapsamaktadır (Tokgöz, 2006: 2).

Oğuzkan ve Oral'a (1987: 2) okul öncesi eğitim; "çocuğun doğumundan, 6 yaşına kadar yani ilkokul yıllarını da içine alan, çocuğun çevresinden en çok etkilendiği dönemde çocuğun gelişimine ilgi ve düzeyine uygun eğitimin zengin çevre olanakları ile sağlanması, kültürel değerleri en iyi biçimde aktaran bir eğitim sürecidir".

Ural ve Ramazan'a (2007: 13) okul öncesi eğitim; "çocuğun bakımı, gelişimi, büyümesi için organize edilmiş, planlı ve sistemli her türlü etkinliğin genel adıdır".

Aral, Kandır, Can (2002: 2) okul öncesi eğitimi, "çocuk dünyaya gözünü açtığından temel eğitime başlayacağı güne kadar geçen süre içinde çocuğa kazandırılacak zihinsel, dilsel, sosyal eğitimler olarak tanımlamaktadır ". Oktay (2005: 11) ise, "eğitimin süreklilik ilkesinden yola çıkarak çocuğun evde aldığı eğitimi okulda devam ettirmesine katkı sağlamasını okul öncesi eğitim olarak adlandırmaktadır".

Yılmaz (2003: 15) okul öncesi eğitimin 0-72 aylık çocukları kapsadığını, çocukların özdenetim kazanmalarını sağlayan, topluma uyumlu, kültürel değerlerine sahip çıkan, çocuğun duyularının gelişimine destek olup algılama gücünü artıran, yaratıcılığını geliştiren sistemli bir eğitim süreci olarak tanımlarken, Vural (2006: 22)

okul öncesi eğitimi sosyal becerilerin temellerinin atılması ve bu atılan temellerin sağlıklı şekilde gelişiminin desteklenmesi için atılan ilk adım olarak görmektedir.

Keenan ve Waksching, okul öncesi dönemde çocukların akademik yönlerden yeterli destek almadıklarında ilköğretim de disiplinsizlik, düşük akademik ortalama, sosyal ve duygusal sorunlarla karşılaşma riskleri olduğunu ifade ederler. Bu problem davranışlar tedbir alınmadığında ergenlik ve yetişkinlikte de çeşitli sorunlara yol açabilmektedir (Akt. Alisinanoğlu ve Özbey, 2009: 494).

2.1.2. Okul Öncesi Eğitimin Önemi

Sosyal bilimciler tarafından yapılan araştırmalarda öğrenmenin önemli bir kısmının yaşamın erken yıllarında ortaya çıktığı belirtilmiştir. Örneğin Ural ve Ramazan (2007: 13) çocuğun beyнинin okul öncesi yıllarda hızla geliştiğini ve öğrenmenin de hızlandığını belirtmektedirler. Yine Mussen (1963) beden sağlığının, kişilik yapısının bu dönemde temellerinin atıldığını ileri yaşlarda değişmesinden çok aynı yönde ilerlediğine vurgu yapmakta, değer yargılarının, inançlarının bu dönemde biçimlendiğini ifade etmektedir. Coopersmith (1974) ise erken yaşlarda verilen duygusal destek ve zengin uyarıcı çevreyle ileriki yaşlarda çocuğun öğrenme yeteneği ve akademik başarısı arasında sıkı bir ilişki olduğunu vurgulamıştır (Akt. Oğuzkan, Oral, 1987: 5-7).

İnsan zihni okul öncesi dönemde hızlı olduğu kadar bir daha hiç bir dönemde bu kadar hızda gelişmeyebilmektedir. Bloom ve arkadaşlarının (Akt.Vural, 2006: 14) yaptığı araştırmalara göre yaşamın ilk dört yılı zihin gelişimi için önem arz etmektedir. Gelişimin en büyük hıza sahip olduğu bu dönemde okul öncesi eğitimin etkisi ve önemi tartışılmaz bir durumdadır. Okul öncesi eğitim görmüş çocukların zihinsel gelişim yönünden ileride oldukları, çevrelerine karşı daha hassas ve bilinçli davranışlar sergiledikleri, dil ve iletişim becerilerinde daha olumlu sonuçlar aldıkları söylenebilir.

Yukarıdaki tanımlar bir arada düşünüldüğünde okul öncesi eğitimle çocuklara verilen formasyonun sosyal ve toplumsal davranışlar kazandırdığı ve olumlu sosyal beceriler ve akran ilişkileri geliştirdiği ifade edilebilir.

2.1.3. Okul Öncesi Eğitiminin Temel İlkeleri

Okul öncesi dönem, çocuk gelişiminin temelini oluşturmaktadır. Dolayısıyla temel ne ölçüde sağlam konulursa sonraki dönemlerde buna bağlı başarıların sayısı da artar. Bu bağlamda öne çıkan şey okul öncesi eğitimin hangi temel ilkelere dayandığını, neleri kapsadığını, dikkat edilmesi gereken öğelerini ortaya koymaktır. Milli Eğitim Bakanlığı okul öncesi eğitimin temel ilkeleri şöyle sıralanmıştır:

1. *“Okul öncesi eğitimi çocuğun gereksinimlerine ve bireysel farklılıklarına uygun olmalıdır*
2. *Okul öncesi eğitimi çocuğun sosyal duygusal, motor, dil ve bilişsel gelişimini desteklemeli ve özbakım becerisi kazandırmalı, ilkokula hazırlamalıdır*
3. *Okul öncesi eğitimi kurumlarında çocukların gereksinimlerini karşılamak amacıyla demokratik eğitim anlayışına uygun öğrenme ortamları hazırlanmalıdır*
4. *Etkinlikler düzenlenirken çocukların ilgi ve gereksinimlerinin yanı sıra çevrenin ve okulun olanakları da göz önünde bulundurulmalıdır*
5. *Eğitim sürecinde çocuğun bildiklerinden başlanmalı ve deneyerek öğrenmesine olanak sağlanmalıdır*
6. *Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmaları sağlanmalıdır*
7. *Okul öncesi dönemde verilen eğitim ile çocukların sevgi, saygı, paylaşma, işbirliği, yardımlaşma, hoşgörü gibi davranışları geliştirilmelidir*
8. *Eğitim ile çocuğa özdenetim kazandırmalı ve kendine saygı ve güven duyması sağlanmalıdır*
9. *Bütün etkinlikler oyun temelli olmalı, kişiliğini zedeleyici davranışlarda bulunulmamalıdır*
11. *Çocukların bağımsız davranışlar sergilemesi desteklenmeli, yardıma gereksinim duyduklarında yetişkin desteği verilmelidir*
12. *Çocukların kendilerinin ve başkalarının duygularını fark etmesi sağlanmalıdır*
13. *Çocukların iletişim kurma, duygularını ifade etme, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri geliştirilmelidir*
14. *Programlar hazırlanırken ailenin ve çevrenin özellikler, olanakları dikkate alınmalıdır*
15. *Eğitim sürecine çocuğun ve ailenin etkin katılımı sağlanmalıdır*
16. *Rehberlik hizmetleri ile okulöncesi eğitim bütünleştirilmelidir*
17. *Çocuğun gelişimi ve okul öncesi eğitimi programı düzenli olarak değerlendirilmelidir.*
18. *Değerlendirme süreçleri etkin bir şekilde kullanılmalıdır“(MEB, 2013: 9).*

Buna göre okul öncesi eğitim, çocukların temel yaşam becerilerinin, gelişim alanlarının ve yeteneklerinin geliştirildiği, yaratıcı ve eleştirel düşünmeyi destekleyen,

çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun, aile ve sosyal çevreyi göz önüne alan işbirlikli düşünmeyi olumlayan bütüncül bir eğitim şekli olduğu ortaya çıkmaktadır.

2.2. Drama Nedir?

Literatürde drama için birden çok tanım yapılmaktadır. Bu tanımların hepsine yer vermek bu çalışmanın amacı değildir. Bu nedenle dramanın ne olduğuna dair belli başlı tanımlara yer verilecektir.

Aslan (2009: 27) , grupların herhangi bir dramatik durumda, tiyatro tekniklerini kullandıkları ve bunu paylaşımına açtıkları etkinliklere drama denir.

Drama katılımcıların aktif olarak rol aldığı ve katılımcıların bedenlerini kullanarak tecrübe edindiği amacı ve yöntemi olan dramatik süreçleri içeren oyun etkinliğidir (Sağlam, 2004: 7).

Drama yaşanan ve yaşanması muhtemel bir konuyu, olayı, düşünceyi, anıyı rol oynama, duvardaki resim, doğaçlama gibi tekniklerden faydalanılarak katılımcılarla birlikte liderin herhangi bir atölye ortamında bunları canlandırması olarak ifade etmektedir (Akyol, 2003: 1).

Drama katılımcıların önceden yazılmış bir metin olmaksızın kendi duygu, düşünce ve yaşantılarından, birikimlerinden yola çıkarak her hangi bir konuyu belli tekniklerle doğaçlayarak canlandırma sürecidir (Yılmaz, 2006: 13).

2.2.1. Eğitimde Drama

Günümüz eğitiminde aktif olan öğretmenin yerini yapılandırmacı eğitim anlayışını esas alan aktif öğrenci modelleri almıştır. Öğrenci merkezli eğitim modellerinden biride eğitimde dramadır (Güven, 2012: 55).

Eğitimde drama, herhangi bir gazete haberi, fıkra ya da bir metni çocukların içinde bulunduğu ortama göre uyarlayıp, canlandırmaktır (Albayrak ve Şimşek, 2009 :19). Canlandırma yapma, rol oynama ve oyun, eğitimde dramanın temel öğeleridir.

Çakmakçı ve Özabacı'ya (2013: 19) göre, eğitimde drama, hem dünyada hem ülkemizde gelişme göstermektedir. Eğitimde dramanın çocuklara günlük yaşam becerileri, problem çözme becerileri, empatik düşünme, işbirlikli davranma, motor, sosyal, duygusal, bilişsel gelişimi destekleyen kazanımlar sağladığı düşünülmektedir. Bunun yanı sıra eğitimde dramanın dil becerilerindeki gelişime katkı sunduğu, psikolojik anlamda gelişim, eleştirel özgür düşünme becerilerinin gelişmesine de katkı yaptığı ifade edilebilir.

2.2.2. Yaratıcı Drama

Literatürde çeşitli drama tekniklerinden bahsedilmektedir. Bunlardan biride yaratıcı dramadır. Yaratıcı drama, çocuklarda istendik davranışların kazanılmasında kullanılan bir yöntemdir (Ceylan ve Ömeroğlu, 2012: 64).

En genel anlamda yaratıcı drama çocukta yaratıcılığı ortaya çıkarmaya çalışan drama etkinlikleri olarak tanımlanabilir.

Yaratıcı drama, bireyi özgürleştirir, kendine saygı duymasını sağlar, içsel engellerden kurtulmasını, çevresine karşı farkındalık ve duyarlılığını geliştirmektedir. (Ceylan, Ömeroğlu, 2012: 65).

Yaratıcı drama, insanların empati duygularını geliştiren, farklı pencerelerden bakmasına destek olan kişinin eğitim ve öğretim isteğini arttırıcı bir eğitim yöntemi olarak tanımlanmaktadır (Çetingöz, 2012: 132).

San'dan aktaran Çam ve Kara'ya göre (2007: 145) eğitimde kullanılan yaratıcı dramanın gerçek dünyada yaşanan olaylar, konular, kimi zaman soyut kavramları bireylerin bir grup şeklinde rol oynama, doğaçlama gibi teknikleri kullanarak yeniden gözden geçirmesi, düşünmesi ve oyunsu süreçlerle canlandırmasıdır.

Ömeroğlu, Kandır, Ersoy, Şahin, Turla (2010: 42), kişilerin birbirlerini tanınması, olumlu kişilik özelliklerinin gelişmesi ve yeni problemlere çözüm yolları bulabilmelerinde yaratıcı dramının önemli bir etkisi olduğunu ifade etmektedirler.

2.3. Yaratıcı Dramada Kuramsal Yaklaşımlar

Bu başlık altında 20 yy. ve sonrasında drama anlayışının yapılanmasında önemli rol oynayan bazı kuram ve kuramcılar ele alınmaktadır. Dramanın ilerlemesinin 20 yüzyıla denk gelmesi rastlantı değildir. Bu yüzyılda demokratik toplum yapısını savunan kuramcılar çocuk merkezli toplum anlayışını halledilmesi gereken problem alanlarından biri olarak görmüşlerdir. Bu kuramcılar, duygulara, sezgilere, vücuda ve akla da önem vermişlerdir. Bireyi merkeze alan bu kuramcıların bazıları şunlardır: Finlay-Johnson, Peter Slade, Dorothy Heathcote, Gavin Bolton (Akt. Akyol, 2015: 46).

Harriet Finlay Johnson "Eğitimde Yaratıcı Drama" alanında 1911 yılında okulda uygulanan ilk dersini vermiştir. Johnson bir köy öğretmeni, verdiği ilk drama dersi niteliğindeki bu uygulaması bir tür "*make believe play*"dir (Akt. Tuluk, 2004: 10). 20 yüzyılın başlarında Harriet Finlay Johnson eğitimde drama konusu ile ilgilenmiş ve 1911 yılında "The Dramatic Method of Teaching" kitabını yazmıştır (Akt. Genç, 2003:197). Johnson'un yönteminde temel olan, çocuklarda öğrenmek için istek uyandırmaktır. O'nun eğitim modelinde çocukların kendi istekleri tarafından konuların öğrenilmesi yer almaktadır. Çocukları genç uzmanlar olarak nitelendiren Johnson, onların öğrenmek istediklerinde öğreneceklerini savunmakta, çocuklardaki bu isteğin dramatizasyonla ortaya çıkabileceğini belirtmektedir (Akt. Akyol, 2015: 47). Ona göre dramatizasyon, eğitim programındaki konuların oyunla öğretilmesi, oynanmasıdır. Dramatizasyon tekniğini, öğrenmeye dair heves oluşturmak ve öğrenme sorumluluğunu almak için iyi bir yol olarak görmektedir. Dramatizasyon, "çocukların hayat yolculuğunda yollarını çizmek ve doğru kararlar vermek için içlerindeki eğilim, arzu ve isteklerini keşfetmelerini sağlamaktadır. Oyunda kendine düşen sorumluluğu yerine getiren çocuk, gerçek hayatta da üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmekten kaçmayacaktır. Bu sayede çocuklar geleceklere güvenle bakabilecek ve doğru kararlar verebileceklerdir" (Akt. Akyol, 2015: 48).

İngiltere vatandaşı olan Peter Slade, çocuk için dramının doğum ile başlayıp engellenmediği sürece yaşamı boyunca devam ettiğini ifade etmektedir. Ona göre, bebeğin sese ve harekete dair ilk tecrübeleri drama, sanat ve müziğin birleşimidir. Doğduğundan itibaren çocuk dramatik örgülerden haberdardır. Çocukların en sıradan oyunlarında bile dramatik öğelerin yer aldığı görülmektedir. Slade göre öğretmen sevgi dolu olmalıdır. Slade çocuğun gelişimde oyun kadar ses ve bedensel hareketin de olması gerektiğini, çocukların farklı sesleri deneyimlemesi gerektiğini, bu seslerle farklı hareketlerle vücutlarını doğru kullanmayı öğreneceklerini söylemektedir. Drama etkinlikleri sayesinde çocuk, duygularını, vücudunu ve ruhunu oyunun içerisine katarak, oyuncaklarla değil birçok şeyi bizzat kendisi oyunun içine kendisini katarak yapmaktadır (Akt. Kömür, Öztürk, 2013: 38). Gözlemleri sonucunda farklı seçenekte oyunlar yaratan , ses ve dansın farklı yönleri üzerinde duran ve farklı bakış açısından dramaya bakan Slade, drama tarihinde önemli bir yere sahiptir (Akt. Akyol, 2015: 51).

Dorothy Heatcote de drama alanında pek çok kişiyi etkileyip öncülük etmiştir. Heatcote' a göre drama bir öğrenme aracıydı. Eğitimde dramayı öğrenme aracı olarak gördüğü için öncelikli olarak öğretmen daha sonra da drama lideri , drama eğitmeni olarak kendini görmüştür (Akt. Sağlam, 2004: 7). Heatcote dramanın bir öğretim yöntemi olarak kullanılması gerektiği fikrinin önemli temsilcilerindendir. Finlay Johnson'nın drama ile ilgili görüşlerine yeniden hayat vermiş ve bu konuda 1960 'lı yıllarda görüşlerini geliştirmeye başlamıştır. Peter Slade'in drama anlayışını eleştirerek içerikten yoksun olduğunu ve içerikten yoksun olan bir dramanın anlamsız olduğunu söylemektedir. Çocuğun yaşamı anlamlandırabilmesi için dramayı kullanabileceği ve diğer dersler arasında dramayla ilişki kurabileceğini belirtmektedir (Akt. Akyol, 2015: 56).

Kısacası Heathcode drama eğitiminde eğitsellik üzerine vurgu yapmaktadır . “Dorothy Heathcote uzman mantosu yaklaşımını eğitim programı için geliştirmiştir. Öğrencilerin program boyunca uzman grubu gibi hareket etmesini sağlamaktır. Kendi öğrenmelerini keşfederken, çocuklar ‘uzmanlarmış’ gibi davranarak, spesifik bir bakış açısından çalışmaktadırlar. Bu durum onlara özel sorumluluklar, dil gereksinimleri ve sosyal davranışlar kazandırmaktadır” (Martin-Smith'ten akt. Akyol, 2015: 56). Slade 1960'lara kadar dramının sınıf içinde yapılan bir etkinlik olduğunu söylemiş fakat 1960'tan sonra dramının sınıf dışındada yapılan etkili bir öğretim aracı olduğu

düşünülmüştür. Dorothy Heathcote'nun bu değişimde önemli bir katkısı olmuştur (Akt. Akyol, 2015: 58).

Gavin Bolton'un anlayışı, Heathcote ile benzerlik göstermektedir. Bolton'un drama anlayışının, içerikten yoksun olmayan ve sosyal farkındalığı geliştiren bir süreç olduğu ifade edilir (Akt. Akyol, 2015: 59). Dramanın olumlu özellikleri olduğunu ifade eden Bolton, dramanın merkezinde bireyin kendi dünyasıyla dış dünya arasındaki ilişkiyi anlatan ilişkilene olduğunu söylemektedir (Akt. Sağlam, 2006: 58). Bolton duygusal ilişkilenemenin katılımcıda bir değişiklik yaratabileceğini ileri sürmektedir. O, bir odak çerçevesinde katılımcıların drama etkinliklerindeki sürecin devamı için gerilim olması gerektiğini ve bunu sanatsal olarak sembolize edilmesi gerektiğini ifade eder. O, planlamanın hem öğretmenin sorumluluğunda hem de öğrencilerin de bu sürece katılımlarının olmasıyla dramanın sürdürülmesini doğruluğuna inanır. Bolton drama etkinliklerine katılan katılımcılarda önyargıları yıkıp farklı bakış açıları geliştirebilecek durumların oluşmasını, etkinliğin öncesi ve sonrasında bir fark oluşmasını yaratabilecek şekilde süreci yapılandırmaktadır (Akt. Akyol, 2015: 59).

2.4.Yaratıcı Dramanın Çocuk Gelişimine Etkisi

Bu bölümde yaratıcı dramanın dil gelişimi, bilişsel gelişim, kişilik gelişimi, ahlak, motor, özbakım, sosyal, duygusal becerilere olan etkileriyle ilgili bilgiler verilecektir.

2.4.1. Yaratıcı Dramanın Dil Gelişimine Etkisi

Yaratıcı drama ile dil gelişimi arasında güçlü bir bağ bulunmaktadır. Günümüzde anaokulundan üniversiteye kadar eğitimin tüm aşamalarında dil eğitime önem verilmektedir. Okullarda yazı dili daha önemli görülse de, vücut dili ve sözel dilden de söz etmek gerekmektedir. Vücut dili de insan gelişiminde ve sosyal dünyada önemlidir. Yaratıcı drama bu üç dilin öğretiminde araç olarak kullanılmakta, metinler yazılmakta, ses kullanılmaktadır (Er, 2003: 246).

“Çocuğun en önemli eğitim hedeflerinden biri de dil becerisindeki gelişimdir. Bu becerinin gelişmesi sadece okul hayatı için değil, sosyal hayattaki başarısı için önem taşımaktadır. Drama sayesinde çocukların bu becerileri etkin ve doğru biçimde kullanıp geliştirdikleri düşünülmektedir. Örneğin Finlay Johson yaratıcı drama çalışmalarına katılan çocukların serbest bir şekilde konuşmayı, açıkça ifade etmeyi, mırıldanmak veya lafi gevelemekten kaçınmayı öğrendiklerini ifade ederek dramanın çocuğun dil gelişimi açısından yararına dikkat çekmektedir” (Sapmaz, 2010: 42).

Yaratıcı dramanın dil becerilerini geliştirmede sadece okulda değil toplumsal yaşam içinde de kişisel gelişim ve sözlü ifade yeteneğine katkı yaptığı anlaşılmaktadır.

Er'e (2003: 251) göre, "Çocuk ne kadar bilgiye sahip olursa olsun bunu sözlü olarak dışarıya yansıtmakta başarılı olamıyorsa hem bilgi düzeyinin ölçülmesinde güçlükler ortaya çıkmakta hem de sosyal dünyaya katılımında çeşitli sıkıntılar ortaya çıkabilmektedir. İşte bu noktada yaratıcı drama dil gelişimi açısından etkili bir çözüm olarak kullanılabilir. Yaratıcı drama, çocuğa ses tonu, vurgu, nefes alış tarzı, ses şiddeti, diksiyon gibi dil kullanımlarında da katkı sağlamaktadır. Ayrıca hayal gücünün gelişimine, yaratıcı düşünme becerisine ve konuşma diline de faydası olmaktadır."

Yaratıcı dramanın dil gelişimine katkı yaptığı yanı sıra hayal gücü ve yaratıcı düşünmeyi geliştirdiği anlaşılmaktadır.

Yaratıcı dramanın okul çağındaki çocukların söz alma ve dinleme becerisini de geliştirdiği bilinmektedir.

Yine Er'e (2003: 252) göre,

"Örneğin ders ortamında öğrenciler parmak kaldırarak söz hakkı alır. Fakat gerçek iletişim ortamında parmak kaldırmak ve birilerinin konuşma hakkı vermesi gibi bir durum gerçekleşmemektedir. Konuşmak isteyen ne şekilde söz alacağı, söze nasıl başlayacağı, karşıdakinin sözü nasıl dinlenip nasıl kesileceği başlı başına öğretilmesi gereken bir dil becerisidir ve bunun için en uygun ortam drama uygulamalarına katılmaktır. Drama da yer alan telefonla görüşme tekniği, sırtı dönük konuşma, yüz yüze konuşma ile gerçekleştirilebilir".

Yaratıcı drama etkinlikleri uygulandığında çocuktaki dil gelişiminin eskisine oranla daha olumlu olduğu anlaşılmaktadır.

2.4.2. Yaratıcı Dramanın Bilişsel Gelişime Etkisi

Piaget bilişsel gelişimi, organizmanın doğumundan ölümüne kadar düzenli olarak farklı basamaklardan geçerek bilgilerin saklanmasına, yorumlanmasına yardım eden, dünyayı anlamamıza yardım eden, dünya ile etkileşim kurmamızı sağlayan tüm zihinsel süreçleri kapsayan niteliksel olarak değişebilen bir gelişim alanı olarak tanımlamıştır (Akt. Yeşilyaprak, 2017: 85).

Bir anlamda yaratıcı drama bilişsel gelişim demektir. Ortaya atılan problem durumları ile fikirlerini ortaya koyabilmek, problem durumlarına çözüm ararken bunları sağlıklı bir şekilde değerlendirebilmek kritik düşünme ile gerçekleşebilmektedir. Özellikle planlama, ses, imgelem, hareket çalışmalarında sayı saymayı, geometrik şekilleri öğrenmeyi, nesnelere kavratarak yaşantı zenginlikleri artırılmaktadır (Yassa, 1997: 17-23).

Bilişsel gelişimin ilerlemesinde drama yöntemiyle alternatifler üretilebilir.

Şenol'a (2011: 23) göre "yaratıcı drama etkinliklerine katılan bireylerin estetik duyguların gelişimini sağlamakta, süreçte yer alan sorunlu ilişkilerin çözümlenmesini, problem çözme becerisini geliştirmekte, pasif olmak yerine aktif olmasını sağlamakta, başkasına bağlı olmadan düşünebilmeyi geliştirmekte, öğretmenlere sınıf etkinliklerinde taze bir bakış açısı kazandırmakta ve öğretilerde alternatif sunmaktadır". Yine ona göre, "öğrenme stillerini çeşitlendirmekte, pasif öğrencilerin bile kendilerine güven duymalarına olanak sağlamakta, çeşitli sanat alanlarıyla karşılaşmalarına, tanışmalarına imkan sağlamaktadır. Duyguların sağlıklı bir biçimde tanınmasına olanak vermekte, diğerlerini nasıl takdir edeceğini tartışma ve uzlaşmayı öğrenmektedir".

Ulutaş'a (2011: 239) göre, "yaratıcı dramının temelinde oyun bulunmaktadır. Bu yüzden drama etkinlikleri çocuk tarafından oyun olarak algılandığı için birçok etkinliğe nazaran daha çok ilgi uyandırmaktadır. Drama yaparken çocuklar gerçek olan ve gerçek olmayan durumları bir arada kullanarak taklit yeteneklerini geliştirmektedirler. Günlük hayatta karşılaştıkları problemleri anlama ve anlamlandırma becerileri gelişmekte, yaşama dair sağlıklı çıkarımlarda bulunmalarına, analitik düşünebilme becerileri gelişebilmektedir"

"Çocukların kendine özgü dünya görüşleri bulunmaktadır ve çocuklar yaşadığı dünyayı anlamaya çalışmaktadır. Çocuklar büyüdükçe düşüncelerinde hareketlilik artar ve zihinsel yeteneklerinde değişimler görülür. Okul öncesi dönem çocukları somut düşünme yetisine sahip olduklarından drama yöntemiyle belli konuların verilmesi, canlandırılacak roller aracılığıyla, bilişsel evrelerinde derinlik kazanabilmektedir. Birçok kavram drama sayesinde doğru algılanmaktadır" (Karakaya, 2007: 112). Çağdaş ve Yıldız'da (2003) 4-5 yaş grubu çocuklarına deneysel yaratıcılık programı uygulamış ve çocukların bilişsel gelişimine ilişkin davranışlarının olumlu yönde değiştiğini gözlemlenmiştir.

Katiáfiazs'ten aktaran Şenol'a (2011: 26) göre "yaratıcı drama etkinlikleri içerisinde öğretmenin rol içinde ve rol dışında olması önemlidir. Rol içinde olması öğretmen öğrenci arasındaki sağlıklı ilişkiyi geliştirirken, rol dışında öğretmenin yapacağı hareketler, konuşmalar dramının gücünü artırır, tüm bunlarda bilişsel hedef kazanımları için önemli görülmektedir".

Fulford, Hutchings, Ross'a (2001) göre "drama ortamında katılımcılar, kendileri, aileleri, arkadaşları yada çevresiyle ilgili gerçek olan birçok olay ve durumu anlatmaktadırlar. Uygulamalar esnasında birçok olay incelenmekte insanların neler yaşadığı ne şekilde davrandıklarını düşünmektedirler. Bu da katılımcıları düşünce

ayrılığına, tartışma ve çözüme götürmekte, zihinsel gelişimine katkı sağlamaktadır" (Akt. Güven, 2012: 54). Karaömeroğlu (2010) yaptığı araştırmada anaokulunda uygulanan yaratıcı drama çalışmalarının çocukların bağımsız düşünme yetisini geliştirdiğini, sosyal ve psikolojik duyarlılığını arttırdığını, hata yapma korkusundan arındırdığını, olumlu davranışlar geliştirerek kendine güveni arttırdığını vurgulamıştır.

2.4.3. Yaratıcı Dramanın Kişilik Gelişimine Etkisi

Kişilik, bireyin çevresinde bulunan başka insanlarla ilişkisini etkileyen önemli bir mental durumdur (Önder, 2007: 93).

Freud'a göre id, ego, superego olmak üzere insan kişiliği üzerinde etkili olan 3 temel birim bulunmaktadır. Bu üç temel birim çocuk gelişiminin farklı aşamalarında görünmektedir. İd, kişiliğin çekirdeğini oluşturur. Yeme, içme, beslenme, giyinme gibi içgüdüleri içermektedir. İd, fazla enerji birikimine katlanamaz bu nedenle bir haz ilkesinin egemenliğinden söz etmektedir. Ego, id'i denetimi altına almaya çalışmaktadır. Ne kadar güçlü ve gerçekçi olursa, insanın genellikle daha başarılı olacağına inanmaktadır. Süperego kişiliğin üçüncü ve en son gelişen birimidir . Kişiliğin ahlaki yönüdür. Süperegonun işlevi bir konunun toplum tarafından onaylanmış, doğru yada yanlış olduğuna kara veren bölümdür. Kişilik gelişiminde Freud, ilk altı yılın önemine dikkat çekerek, kişilik gelişimini Oral, Anal, Fallik, Gizil(Latent), Genital olmak üzere 5 döneme ayırmaktadır. Bu dönemde geçirilen yaşantılar bireyin yaşam süresi boyunca etkilidir ve izlerinin hiçbir zaman kaybolmadığını söylemektedir" (Freud, 1994: 76-80).

Adler'e (1983) göre kişilik, "bireyin topluma, diğer insanlara ve kendisine karşı geliştirmiş olduğu, amacı olan tutumlar olarak ifade etmiştir. Bu amaç üstünlüğü sağlamak içindir. Başkalarını geçmek şeklindedir. İnsanoğlu yaşamı boyunca tüm insanlardan daha güçlü, üstün ve başarılı olma arzusu içindedir. Adlerin üzerinde durduğu kavramlar; üstünlük, aşağılık duygusu ve mükemmelliktir. Adler, hepimizin yaşama bir aşağılık duygusuyla başladığımızı söylemektedir. Freud'un cinsellik kavramı ve Adler'in aşağılık duygusu kavramları aynı şeyleri anlatmaktadır. Bireyde yaşanan tüm ruhsal süreçler yaşam biçimini oluşturmaktadır. Kişilerin hayat tarzları, yaşayışları bir diğer kişi ile bezerlik göstermemektedir. Dünyada var olan insan sayısı kadar yaşam biçimleri olduğuna inanmaktadır. Adler kişiliği çevrenin belirlediğine inanır. Geçmiş yaşantıların çok önemi yoktur, insanoğlunun sosyal dürtülerle motive olduğuna inanmaktadır. Önemli olan geçmiş yaşantıları bu gün nasıl algıladığımızdır. Adler kişiyi, kendi hayatını anlamlandırabilen, seçimler yaparak sorumluluk alabilen ve

mükemmele ulaşmak için çabalayan biri olarak görmektedir. Adler davranış oluşumda tamamen çevre etkisine bakılmamalıdır" (Adler, 1983: 50-51).

Erikson'a (1950) göre kişilik "çocuğun dünyaya geldiği andan başlayarak ölüme kadar geçen yaşam süreci içinde gelişimini sürdürmektedir. Bu gelişim belirli aşamalar halinde ilerleme kaydetmekte, her aşamada atlatılması gereken bazı psikososyal sorunlar ve krizler bulunmaktadır. Bireylerin sağlıklı bir kişiliğe sahip olmalarında, belli dönemlerde yaşanan krizlerin, çatışmaların atlatılması kendinden sonraki dönemin başarıyla atlatılması için sağlıklı bir temel oluşturmaktadır. Her bir gelişim aşamasının kendine ait farklı gelişimsel amaçları vardır. Hayat boyu geçilen dönemlerin her birinde birey, çözmesi gereken farklı problem ya da çatışmalar ile karşı karşıya gelmektedir. Bir sonraki döneme sağlıklı olarak erişebilmek için önceki dönemlerin başarıyla atlatılması gerekmektedir" (Akt. Gözgüngör, Acun Kapıkıran, 2011: 116).

Çocukların kişilik gelişimlerini başarılı bir şekilde kazanmaları için yaratıcı dramın etkisi göz ardı edilmemelidir.

Way'dan aktaran Metinnam'a (2011:32) göre kişiliğin 7 boyutu çemberinde, çemberde var olan her noktanın tüm insanlarda mevcut ve kalıcı olduğunu söylemektedir. Çemberdeki kişilik boyutlarının gelişimi için dramayı kullanmaktadır. İlk aşamada çemberin içi bireyleri ilgilendirmekte yani drama ile bireyin kendi kişiliğini bulmasına yardımcı olmakta daha sonra çevresini, çevresinde var olan durumları olayları keşfetmesini sağlamaktadır. Bireyin drama ile çevresine duyarlılığı artmakta, kişiliğinin baskın olan boyutlarını fark ederek bunların gelişimine destek olmaktadır

Şekil 1. Kişiliğin Yedi Boyutu Çemberi

(Way'dan akt. Metinnam, 2011: 32).

Öğrenciler drama ile farklı bir kişiliğe bürünerek, rol yapma becerisini kullanarak, konuşabilmeyi, dili doğru kullanabilmeyi ve duygu düşüncelerini rahatça ifade edebilme yeteneğini geliştirmektedir (Demirel, 2000: 52).

Brain Way (Akt. Kula, 2012: 29), "yaratıcı drama çalışmalarının çocukların kişilik gelişimlerini olumlu etkilediği ve kaybolan bazı iç güdülerin ortaya çıktığını söylemektedir. Way, yaratıcı drama çalışmalarında çocuk önce tek başına daha sonra ikili gruplarla en sonda tüm sınıfla dramanın içine dahil edilmelidir görüşünü savunmaktadır. Amaç zihinsel, bilişsel, fiziksel gelişimlerini yarıştırmadan aynı halkada olabilmelerini sağlayabilmektir. Çünkü Way'e göre yaratıcı dramanın amacı kişinin kendi gerçeğini başka bir ifadeyle kişiliğini oluşturabilmesidir".

Peter Slade'den aktaran Kula'ya (2012: 26) göre, "yaratıcı dramanın amacı çocukta kişilik gelişimini sağlamak ve mutlu bireyler yetiştirmek olduğunu savunmaktadır. "Düşünce Oyunu" olarak isimlendirdiği drama çalışmalarında her türlü ses kullanılmakta ve bu sesler sayesinde çocuğun motivasyonu yüksek tutulmaktadır".

Çocukta empati, hoşgörü, dayanışma, çevresindeki bireylerle daha rahat ve sağlıklı ilişkiler kurma, sorumluluk alma ve aldığı sorumluluğu yerine getirme, birlikte çalışma duygusu yaratıcı drama ile kazanılabilmektedir (Kavcar, 1985: 174). Finlay Johnson' da (Akt. Sapmaz, 2010: 62) çocuğun kişilik ve ahlak gelişiminin drama eğitimi ile geliştiğini ifade edenlerdendir.

Tanrıseven ve Aykaç (2013) yaptıkları çalışmada yaratıcı dramanın çekingenliği azalttığı, kendini daha rahat ifade ettikleri, empati kurma, uyum sağlama yönünden katılımcılara önemli katkılar sağladığı belirtmiştir. Morgül'e (2006: 15) göre "drama eğitimi alan bireyler sosyal yaşantıda karşılaştıkları problemlere hazır ve duyarlı olma, toplum içerisinde otokontrol sağlayabilme, sosyolojik sorunlardan kaçmama, bunlara uygun çözümler üretebilme ve bireyin girdiği her ortamda sosyalleşmesi gibi durumları desteklemektedir" .

Moneta ve Rousseau (Akt. Ceylan, 2012: 65) yaptıkları araştırmada yaratıcı drama eğitiminin duygularını çekinerek söyleyen çocuklar üzerine etkisini incelemiştir. Bulgular incelendiğinde yaratıcı drama eğitimi alan çocukların almayan çocuklara oranla duygularını ifade etmede daha başarılı oldukları ve sosyal duygusal öğrenmelerine katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

2.4.4. Yaratıcı Dramanın Ahlak Gelişimine Etkisi

Her çocuğun kendine özgü ahlak kuralları vardır. Bu kurallarda neleri yapıp yapmayacağı ile ilgili kararları, doğru ve yanlışlar konusunda düşünceleri ve düşünceleriyle ilgili değer ve sorumluluklara sahip olmaktadır. Gelişim birbirinden ayrılmama özelliği ile burada da karşımıza çıkmaktadır. Ahlak gelişimi, kişilik gelişiminin önemli öğelerinden biridir. Çocuk doğduğu andan itibaren çevreyle iletişim halindedir. Ancak çocuk üç yaşından sonra dili kullanmaya başlamaktadır. Çocuk etkileşim içinde olduğu çevrede anne ve babasının genel olarak davranışlarını ve dünyaya ilişkin düşüncelerini kendisine aktarmaktadır. Anne babasında bulunan bütün bu özellikleri aktarırken ahlak anlayışlarını da benimsemektedir (Başal, 2007: 169).

Çocukların anne babalarının anlayışlarını benimsemelerinin yanı sıra eğitimle de ahlak gelişimi desteklenebilmektedir. Drama, taklit oyunlarına benzemesi ve deneyimlerin paylaşılması ve yaşantılara uygun olarak gerçekleşmesi ve diğer tekniklerinde destekleyici çalışmalarıyla çocuklar için anlaşılması zor olan 'soyut' kavramların kazandırılmasında yüksek oranda etkili bir yöntemdir (Önder, 2011: 220).

Yeni eğitim anlayışına baktığımız zaman artık eğitimin sadece sınıfla sınırlı kalmadığını bilişsel duyuşsal ve devinişsel becerileri de kazandırmaya çalışıldığını görmekteyiz. Genellikle bilişsel öğrenmelerin davranışlar aracılığıyla kazandırılmaya çalışıldığı, atölye çalışmalarıyla ise devinişsel ve duyuşsal beceriler kazandırılmaya çalışılmaktadır. *"Yaratıcı drama bilişsel, devinişsel, duyuşsal özellikleri bir bütün olarak ele alarak kişinin bilgileri yalnızca tekrarlamayıp, bilinenleri sorgulayan, kendi bilgisini kendi üretecek insan yetiştirilmesinde önemli ölçüde katkı sağlamaktadır"* (Üstündağ, 1998: 34).

Başkalarının görüşlerine düşüncelerine saygılı hoşgörülü olmak yaratıcı dramının amaçlarından ve demokrasinin bileşenlerinden biridir. Demokrasi insan hak ve özgürlüklerine saygı ahlaki gelişiminin basamaklarından. Bu yüzden yaratıcı drama çalışmaları demokrasi eğitimi için elverişli bir teknik olmaktadır. Çocuk grup içinde edindiği tecrübeler ile sınırlarını bilen bir kişilik kazanmasına yaratıcı drama yardımcı olmaktadır (San, Coşkun, Adıgüzel, 1994: 8).

"Yaparak yaşayarak yaşadığı olaylardan ahlaki ders çıkaran çocuk bunları yaşantısına birer ahlaki davranış olarak yansıtmaktadır. Sözel olarak söylenen kurallar, yapılması istenen davranışlar çocukta ahlaki davranışların gelişmesine katkıda bulunmamaktadır. Ahlaki konuların öğrenilmesi de diğer davranışlarda olduğu gibi

yaparak yaşayarak olmaktadır. Evde okulda dışarıda insanlarla ilişkilerinde ortaya çıkan olaylar sayesinde ahlak kuralları öğrenilebilmektedir. Çocuk bu olaylardan tecrübe elde ederse ahlaki davranış kalıcı olabilmektedir. Ahlaki kuralların drama yöntemiyle verilmesi zaman çocuğun öğrendiklerini içselleştirmesini kolaylaştırabilmektedir" (Gönen ve Dalkılıç, 2003).

Piaget'e (1973) göre "bilişsel ve duygusal süreçler birbiriyle aynı doğrultuda gelişim göstermektedir. Din, politika, etik ile ilgili karşılaştığı problemlerle bilişsel yapısını kullanarak çözebilmektedir. Ahlaki düşüncelerde bilişsel gelişime bağlı olarak ilerleme olduğu sonucuna ulaşmıştır" (Akt. Ahioğlu, 2011: 8).

2.3.5. Yaratıcı Dramanın Motor Gelişimine Etkisi

" Motor gelişim; anlam olarak hareketi temsil eder. Vücudun sinir sistemi ve fiziksel gelişimine paralel olarak istemli hareketlik elde etmesidir. Bireylerin anne karnından itibaren fiziksel gelişimleri şekillenmeye başlamaktadır. Doğumla birlikte fiziksel gelişim hızlı bir şekilde ilerleme kaydeder ve hayat boyu devam eder. Motor gelişim ve zihinsel gelişim bir bütündür. Kazanılan hareketler önce zihin tarafından algılanır ve hareket olarak deneyimlenir. Motor gelişimdeki çoğu beceri, çocukların kendi istekleriyle başlayıp daha sonra öğrenilen karmaşık becerilerin temelini oluşturmaktadır" (Bayhan ve Artan, 2011: 171).

" Çocuk tepkiye hazır bir şekilde doğmakta, dikkat, esneklik, durgunluk, hareket gibi psikomotor becerilere sahip olmaktadır. Büyüdükçe bu beceriler artmakta ve kişiliğe yansımaktadır. Yaratıcı drama sayesinde psikomotor becerilerde güç, tepki, dikkat artmakta, hareketlerde esneklik ve çeviklik sağlanmakta, küçük kaslar denetim altına alınmaktadır. Çocuğun yaratıcı drama etkinliklerinde bazı hareketleri sürekli yapması onun kas gelişimini güçlendirmekte ve hızlandırmaktadır. Bu hareketlilik onun dolaşım, solunum ve sindirim sistemini olumlu etkilemektedir" (Karakaya, 2007: 115).

" Motor gelişim büyük kas ve küçük kas hareketlerinin gelişimine paralel olarak önem kazanmaktadır. Bu hareket modelleri geliştikçe motor gelişimde gelişmektedir. Bu motor gelişimin desteklenmesinde drama yöntemi faydalı olmakta, drama etkinlikleri esnasında çocuk çevresinde gördüğü ya da yaşadığı bir olayı farklı rollere bürünerek canlandırmakta ve duygularını çeşitli beden hareketleriyle anlatmaktadır. Bu sayede çocuk vücudunu daha iyi tanımakta, belirli özelliklerini fark etme ortamı yakalamaktadır. Yaratıcı drama yoluyla çocuk, beden hareketlerini koordineli ve belli

bir amaca yönelik kullanır. Belli bir düzeyde sahip olduğu beden hareketlerini geliştirme ve ileri seviyeye çıkarma fırsatı bulmaktadır" (Akyol, 2015: 158).

Ders ortamında yaratıcı dramadan bahsederken çocukların sadece izleyici olmaları değil, bedenlen katıldıkları bir drama olmalıdır. Bedenen hissettikleri, becerilerini sergiledikleri bir yöntem kullanılması gerekmektedir. Çocuğun bir şeyi anlaması, onun yaparak yaşayarak tüm bedenini kullanarak işin içine girmesi gerekmektedir. Tiyatro yönetmeni Peter Brook (Akt. Er, 2003: 247), "*Beden eyleme geçtiği anda öğrenme başlar. Bu gün dünyayı en çok hareketsiz kılan şey sözdür. O halde sözle düşünceyle değil, bedenle başlamak gerek*" diyerek yaratıcı dramada bedensel hareketlerin önemine vurgu yapmaktadır.

"Yaratıcı drama eğitimine katılan çocuklar, drama etkinliklerinde yaptıkları hareketlerle gözlerini, ellerini, kollarını, başını, yüzünü gibi vücudun parçalarıyla nasıl iletişim kuracaklarını keşfetmektedir. İfade edici vücut hareketlerini kontrol ederek nasıl konuşacağını bulabilmektedir" (Ömeroğlu, 1992: 59).

"Çocuklar kendilerini etkileyen olayları her zaman konuşma yoluyla ifade etmezler. Bazı durumlarda yaşadıkları korkuları, sevinçleri, şaşkınlık gibi duyguları vücut hareketleriyle kolaylıkla anlatabilmektedirler. Bu sayede çocuklar vücut hareketlerini kullanma sıklığını da arttırmaktadır. Çocuklar istediklerini ve zihninde canlandırdıklarını hareket ve dans yoluyla ifade etmektedirler" (Ömeroğlu, Kandır, Ersoy, Şahin, Turla , 2010: 36).

Çocuğun hareketlerle ve yaratıcı dramada canlandırdığı roller sayesinde;

- "*Kuvvet, dayanıklılık ve çabukluk,*
- *Solunumda hızlanma*
- *Organizmada bağışıklık sisteminde gelişme*
- *Adole ve tendonlarında güçlenme*
- *Kemik yapısı ve eklemlerde güçlenme ve gelişme*
- *Dokuların daha fazla besin almasını sağlama*
- *Kan dolaşımında hızlanma*" gibi yararlı sonuçlarla karşılanmaktadır (Karakaya, 2007: 116).

2.4.6. Yaratıcı Dramanın Özbakım Becerisine Etkisi

"Eğitimde kullanılan yaratıcı drama sayesinde çocuklar özbakım becerilerini geliştirebilmektedirler. Genel olarak yaratıcı dramanın özbakım beceresine etkisi;

- Kendini ve vücudunun parçalarını en doğal yolla öğrenebilmesi

- Vücut parçalarının işlevlerini en doğal yolla öğrenebilmesi
- Vücut parçalarını başka fonksiyonlar içinde kullanabilmesine olanak sağlaması
- Günlük hayat içinde kullanacağı çeşitli davranışları en doğru şekilde kazanmasını sağlamaktadır “(Kantarcıoğlu:1998).

Belirtmek gerekir ki öz bakım becerileri eğitimi farklı yöntemlerle verilebilir. “ taklit etmeye, temsil etmeye yönelik etkinliklere eğilimli oldukları düşünülürse, drama yöntemiyle rol oynama tekniğinin kalıcı alışkanlıklar kazandırılmasındaki başarısı küçümsenmemelidir” (Önder, 2011: 183-184).

2.4.7. Yaratıcı Dramanın Sosyal ve Duygusal Gelişime Etkisi

"Tüm insanlar farklı duygu türlerine sahiptir. Bu duygu türleri bebeklikten başlayarak yaşamın ileriki dönemlerine doğru gelişerek devam etmektedir. Duygular, farklı olaylara ve deneyimlere karşı ortaya çıkmaktadır. Karşılaşılan durumlara göre duyguların tepkisi de farklılaşır. Duygular, sosyal bağların kurulmasında temel faktördür. Sosyal ve duygusal terimleri birbiriyle ilişkili olduğu için “sosyal ve duygusal” denilmektedir "(Baytan ve Artan, 2011: 217).

"Çocuklarda duygusal tepkiler farklılık gösterebilmektedir. İçinde yaşanan ortam, hormonlar, sevgi güven ortamı, sosyal duygusal gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Yaratıcı drama çocuklara yaşadığı ortamda rahat hareket etmelerini, bağımsız ve özgür bir ortam sağlayarak duygusal rahatlamaya sevk etmektedir. Yaratıcı drama etkinliklerinde sürekli bir aktivite ve etkileşim yer almaktadır. Çocuk bu etkinliklerin bizzat içinde olduğu için olumsuz tutum ve davranışlardan arınmış, ruh sağlığı açısından iyi bir ortamda yer almaktadır" (Hatipoğlu, 2006: 29).

"Yaratıcı drama bireyin kendi duygularını anlamasının yanında iç engellerden kurtulmasını, duyguların özgürleşmesini, ön plana çıkarılması ve ifade edilmesini sağlamaktadır. Çevresinde ki değişik görüşleri keşfetmelerine, potansiyelinin farkına varmasına, duyarlı olmasına ve farkındalık kazanmasına katkı sağlamaktadır. Çocuklara paylaşma, sorumluluk alma, arkadaşlık kurma, sırasını bekleme, yardımlaşma, iletişime girme, grupla bir işi yürütme, atılganlık gibi davranışlar iyi bir eğitim programıyla verilebilir. Bu davranışların kazandırılmasında en etkili eğitim programı da yaratıcı drama sayesinde gerçekleşmektedir"(Ceylan ve Ömeroğlu, 2006: 64).

Bazı araştırmacılar yaratıcı dramayı oyun anlamında kullansa da öğretimde yaratıcı dramanın işlevi oldukça önemlidir. "Yaratıcı drama bireyde temel sosyal ve duygusal yetileri geliştirmektedir. Özgüven, eleştirel bakış, kendini aşma gibi nitelikler kazandırmaktadır. Herhangi bir durum yaratıcı drama ile somut ya da soyut ifadelerle keşfedilebilir. Sosyolojik olarak bakıldığında drama ile toplumun geçmişi, şimdiki zamanı ve geleceği hakkında bilgi sahibi olunabilmektedir" (Genç, 2003: 146).

Sosyal bir süreç olan yaratıcı drama iletişim kurmayı gerektirmektedir. Problemlere çözüm üretmeyi, üretilen çözümlerin dinlenilmesi, anlaşılması gerekmektedir. "Bireyin toplumsallaşmasında önemli katkıları olduğu söylenmektedir. Toplumsallaşma içinde sosyal beceriler önem kazanmaktadır" (Kaf, 1999: 178). "Grup çalışmaları esnasında öğrenciler verilen görevleri yerine getirebilmek ve bir ürün ortaya koyabilmek için birbirlerinin eksiklerini tamamlar ve yanlışlarını düzeltip etkileşim içine girmektedirler. Yaratıcı drama ile öğrencilerin bu tarz etkileşimler ile birbirlerine sorular sormaları, karşılıklı açıklamalar yapmaları onların daha iyi öğrenmelerini sağlayarak, grup içi etkileşimlerini olumlu yönde artırmaktadır" (Şenol, 2011: 62).

"İletişim insanlara özgü bir özelliktir. İnsanlar kendileri ve diğer bireylerle olan ilişkilerinde bu yolu kullanırlar. İletişimi kuvvetli olanın problem çözme becerisine sahip olduğu ve akademik olarak iyi çalışmalar sergiledikleri görülmektedir. İletişimde problem çözme yetersizliği olan bireylerin saldırgan, madde kullanımı, davranış bozukluğu gibi problemler görülmektedir. Bunu engellemek için yani problem çözme becerilerinin öğretilmesinde çeşitli yöntemler kullanılmaktadır. Bunlardan birinin yaratıcı drama olduğu bilinmektedir" (Altıntaş ve Altınova, 2015: 5).

" İlköğretim eğitiminde sosyal problem çözme becerisine geniş yer verilmelidir. Çünkü erken yaşlarda kazanılan davranışlar kalıcı olmaktadır. Öğretmenler fırsat buldukça öğrencilerin düşünmelerini öneriler ileri sürmelerini sağlamalıdır. Eğitim ortamında öğrencilerine ön yaşantılar olanağını en iyi drama yöntemi ile yapabilmektedirler. Teknoloji çağında olduğumuz için çocuklar üretken olabilmeyi sosyal, kişisel ve duygusal gerçeklerini en iyi şekilde dile getirme yetisine sahip olmalıdırlar. Bu yetiye de doğru karar verme ile sahip olabilmektedirler" (Çakmakçı ve Özabacı: 2013)

"Özellikle okul öncesi dönem çocukları ben merkezci olduklarından çeşitli sorunlar çıkabilmektedir. Bu sorunları kendi kendilerine çözmek için yeterli destek sağlanmamaktadır. Okulda evde o çatışma anında hangi yetişkin varsa var olan soruna anlık çözümler getirmektedir. Çocuk gelişimi uzmanları yeni bir bilgiyi öğrenmede iyi

idare edilen çatışma durumlarının ve çatışma durumlarında doğru karar vermenin öneminden bahsetmektedirler” (Bal ve Temel, 2014: 157). Aktif bir yetişkinlik için aktif, etkinliklere katılan bir çocukluk dönemi geçirmek önemli olabilmektedir. Devlet ve özel kuruluşlar bu etkinlikleri desteklemeli, bu etkinliklerin iyi bir şekilde düzenlenmesi çocukların bu etkinliklerden zevk almalarını sağlayacak, kaynaşmalarını kolaylaştırabileceklerdir. "Yaratıcı drama bu etkinliklerden biri olabilmektedir. Serbest zamanda bu etkinliklerin kullanılması, çocukların fiziksel, sosyal ve ruhsal gelişimine önemli katkılar sağlamaktadır" (Bayazıt, 2003: 4).

"Yaratıcı drama çocukların kendi kendine kararlar almalarına yardımcı olmaktadır. Oynayacakları rolle ilgili ya da çalışma sırasında ortaya çıkan bir durumla ilgili kendi başına karar almalarını sağlamaktadır. Bu sayede çocukların kendilerine olan güveni artmaktadır. Güven duygusu geliştikçe kendini ifade etme, zayıf ve güçlü yönleri görebilme, sorumluluk alma ve aldığı sorumlulukları yerine getirme becerisi artmaktadır. Bu özelliklerle birlikte sosyal kurallar ve duyguları kontrol edebilmede öğrenilmektedir" (Akyol, 2015: 155).

2.5. Yaratıcı Dramanın Önemi

Yaratıcı drama gerçek yaşantının herhangi bir ortamda kurgusal olarak canlandırılmasıdır. Yaratıcı dramada doğaçlanan olaylar ne kadar kurgusal olsa da yaşanan duygular gerçekmiş gibi hissedilmektedir.

"Yaratıcı drama sayesinde insanlar çevrelerini kendilerini yüzeysel değilde, derinlemesine evrensel boyutlarda görmesini sağlamaktadır. Yaratıcı drama anne çocuk ilişkisi, çevre sorunları, kent yaşamı, okul ilişkileri gibi konular ele alınarak katılımcıların bilgilenmesi sağlanılarak çok yönlü gelişimlerini desteklemektedir "(San, 1996: 150).

" Yaratıcı drama; bir olayı, bir fikri, bir düşüncüyü, bir yaşantıyı, kimi zaman soyut bir kavramı, davranışı, doğaçlama , rol oynama gibi tiyatro ya da drama tekniklerinden yararlanarak bir grup çalışması içinde yaşantıların gözden geçirildiği oyunsu süreçlerle canlandırılmasıdır" (San,1996: 149).

Eğitim kademelerinde yaratıcı drama çalışmalarına baktığımız zaman okul öncesi eğitiminden lise, üniversite hatta lisans üstü eğitimlerde uygulamalara yer verilmektedir. Birçok alanda kullanılabilen bir yöntem olduğu için öğretmen öğrenci, öğretim

elemanları bu programlara katılabildiği gibi sınıf öğretmeni, polis, asker, aşçı gibi alanlarla ilgilenenlerde bu çalışmalara katılabilmektedir (Akyol, 2003:1).

Dougil (Akt. Avcıoğlu, 2012: 4), "yaratıcı drama gruplarına katılan çocukların kendi yaratıcılıklarının sınırlarını fark ederek bilgi ve deneyimlerini durumlara uyarlamalarını daha önce öğrendikleri ile yeni öğrendiklerini bütünleştirmeyi dolayısıyla çocukların sosyal gelişimine katkı sağlayarak olgunlaşmalarına yardım ettiğini ifade etmekte ve öğrenme esnasında yaratıcı drama daha sonraki öğrenmeler için haz sağlamaktadır ".

"Yaratıcı drama bireyin tüm yönleriyle gelişmesine katkıda bulunan, bireyin kendini gerçekleştirme fırsatı sağlayan, yaparak yaşayarak öğrenme sürecini etkin kıldığı için eğitim yaklaşımında önemli bir yöntem olarak kullanılmaktadır. Bu tür bilgilenmelerin ezbere dayalı olmadığı, disiplinler arası gelen bir bilgi olduğu için kalıcılığının yüksek olduğu belirtilmiştir" (Kaf, 1999: 174).

Yaratıcı drama bireyin dil, sosyal, bilişsel ve motor açıdan gelişimini sağlamakla birlikte, bireyin empati kurabilme , paylaşma, dayanışma ve işbirliği gibi duyguların gelişmesini, değişik yaşantılar yaşayarak kalıcı öğrenmeler sağlamasını, eğitimde aktif rol alarak sorumluluk sahibi olmasını , öğrendiklerini nerede nasıl kullanabileceğini, araştırmaya ve çatışmayı çözmeye istekli olmasını, farklı bakış açılarıyla çevreyi anlamlandırmasını sağlamaktadır.

Yine yaratıcı drama;

- *"Hayatta karşılaşılan problemlere kolay çözümler bulmak,*
- *Dil-sosyal-zihinsel yönden gelişimini,*
- *Kendilerini ve başkalarını tanımasını,*
- *İş birliği ve iletişim kurmasını,*
- *Olaylara derinlemesine araştırma yapmasını sağlamasını,*
- *Özgüven ve yaratıcılığını geliştirmesini destekler"* (Gönen, 2007: 55).

Yaratıcı drama, eğitimde geleneksel yaklaşımın dışında bir yöntem kullanarak çocukların bakış açısını geliştirir. Dünyayı daha iyi anlamlandırmak için yaratıcı drama etkili bir yöntemdir.

Yaratıcı drama bireyin;

- *Sosyalleşmesine katkı sağlar*
- *Demokratik ve eşitlik duygusunu geliştirir*
- *Yaratıcı düşünme ve düşündüklerini yaratıcı yollarla ifade eder*
- *Çocuğun kendisini ifade etmesini sağlar*
- *Çocuklara çatışmalarla olumlu bir biçimde baş etmesini sağlar* (Aslan, 2008: 50).

Doğal çevreyi korumada ve yeniden geri kazanmada yaratıcı drama önemli bir yere sahiptir. Yeni yetişen kuşakları bu konuda bilinçlendirmektedir. Yaratıcı drama etkinliklerinde birçok çatışmaya yer verildiği gibi doğal çevre sorunlarına da yer verilmekte bunlara çeşitli çözümler aranmaktadır.

Tuluk'a göre (2004: 11) yaratıcı drama etkinleri çocuklara;

- *“Farkındalık kazandırır.*
- *Sosyal ve psikolojik duyarlılık yaratır.*
- *İşbirliği yapabilme özelliğini geliştirir.*
- *Dört temel dil becerisini (konuşma, okuma, yazma, dinleme) geliştirir.*
- *Sözel olmayan iletişimin öğrenilmesini sağlar.*
- *Yaratıcılık ve estetik gelişimini sağlar.*
- *Etik değerlerin gelişimini sağlar.*
- *Kendine güven duyma ve karar verme becerisinin gelişimini sağlar.*
- *Kaslarını hareket ettiren yeni yöntemleri bulmayı denemeyi ve bedenini çok yönlü geliştirmeyi sağlar .*
- *Hata yapma korkusu olmaksızın yeni davranışlar geliştirmeyi sağlar.*
- *Sanat formlarına duyarlılık göstermeyi sağlar.*
- *Kendini tanımaya sağlar.*
- *Kendini ifade etmede güven kazanır”.*

2.6. Yaratıcı Bir Drama Oturumunun Aşamaları

Drama etkinlikleri uygulanırken 3 süreç takip edilmektedir. 1. Isınma 2. Asıl çalışma 3. Değerlendirme.

2.6.1. Isınma Çalışmaları

Bu aşamada dramaya katılan bireylerin sürece alışması, içselleştirmesi ve bir sonraki aşamaya geçerken hazırlıklı olmasını sağlamaktadır. Isınma çalışmalarında beş duyu organı kullanılan oyunlar oynatma, dokunsal çalışmalar, beden esnetilen çalışmalar yaptırılması oyunların haz verici ve eğlenceli olması katılımcıların birbiri ile etkileşimlerini kolaylaştırmaktadır (Akyüzlüer, 2007: 51).

Dramanın ısınma bölümünde duyguların ve bedenin harekete geçirilmesi ile ilgili etkinlikler yapılır. “ Isınma çalışması sırasında lider asıl hedefini unutmadan grubu motive etmelidir. Liderin yönlendirmeleriyle güven ve uyum çalışmaları yapılır. Bu çalışmalarla katılımcılar kendini diğer gruptaki bireyleri tanıma, iletişim kurma, grup dinamiğinin oluşması amacıyla yapılmaktadır. Müzikle bedenin gevşetilmesi çalışmaları da yapılabilmektedir” (Akyol, 2003: 5).

2.6.2. Asıl Çalışma

Herhangi bir olayı yaşatmak, onların kişiliğine bürünerek oynamaktır. Pantomim, rol oynama, canlandırma gibi etkinlikleri içermektedir. Burada önemli olan bireysel yaratıcılıktır, durumlar olaylar , grubun atmosferi, anlık paylaşımlar o an değişebilir bunu sürdürmek önem arz etmektedir. Bir metne bağlı olmadan ve doğaçlama çalışmalarında ayrıntılar belli olmadığı için katılımcıların bilgi birikimi öne çıkmaktadır. Çalışmalarda deneme yapmalarına izin verilerek cesaretlendirilirler. Çocuklar bu tür çalışmalarda kendi yeteneğinin farkına varması sağlanmakta ve çocukların davranışlarında olumlu gelişmeler gözlenmektedir (Akyüzlüer, 2007: 52) .

2.6.3. Değerlendirme

Yaratıcı drama çalışmalarında değerlendirme önemli bir bölümü oluşturmaktadır. Isınma, asıl çalışma gibi aşamalardan sonra elde edilen bulgularla değerlendirme çalışması yapılmaktadır. Katılımcıların ve liderin desteği ile yapılan çalışmanın başarısı, kullanılan yöntemin etkililiği, yaşanan olayların paylaşılması, ileride yapılacak çalışmalardaki sorunlarla baş edebilmesini içermektedir (Akyüzlüer, 2007: 55).

2.7. Problem Çözme

Her geçen gün karmaşıklaşan, giderek değişen toplumsal yaşamda başarılı olmak için yaşadığımız problemleri tanımalı ve onları çözmeye çalışmalıyız. Kimi engeller yüzünden istenilen bir duruma ulaşmayı, başarıyı yakalamayı çok istiyor olsak bile var olan problemler amaçlarımıza ulaşmamızı engelleyebilir.

Problem, genel olarak ulaşılmamasını istediğimiz durumlarda ortaya çıkan engeller doğrultusunda yaşanan çatışma halidir. Bu engelleri ve zorlukları aşmak için günlük yaşamımızda birtakım problem çözme yollarını deneriz.

“Problem çözme, insanın neyi nasıl yapacağını problem anında yapabilmesidir. İnsanlar hayatları boyunca problemlerle sık sık karşılaşmaktadırlar. Bu problemlere çözüm yolu bulmak insan hayatının vazgeçilmez bir parçası olmaktadır” (Üstün ve Bozkurt, 2003: 13).

Problem çözme en genel ifadeyle karşılaşılan bir probleme çözümler getirebilmek, probleme sebep olan engeli aşmaktır.

Yukarıdaki tanımlardan anlaşılacağı üzere problem çözme, insanın herhangi bir problemle karşılaştığında, probleme düşünme becerilerini katarak, duygu ve davranışlarıyla farklı çözümler bulma ve bulduğu çözümleri uygulayabilme becerisi olarak tanımlanmaktadır.

2.7.1. Problem Çözme Aşamaları

Problem genel özellikleriyle karmaşık bir yapıya sahiptir. Uzmanlarda bu karmaşıklığı azaltmak amacıyla aşamalara bölmektedir.

Trotman ve Lichtenberg (Akt. Şenol, 2011: 42) problem çözümede altı basamak önermektedir;

- *“Problemi anlama*
- *Bir plan tasarlama*
- *Planı uygulama*
- *Planı ve çözümü değerlendirme*
- *Planı genişletme*
- *Problemin çözümünü kayıt altına alma”.*

Bingham’a (Akt. Saracaloğlu, Serin, Bozkurt, 2001: 123) göre problem çözme aşamaları :

- *“Problemin farkında olmak ve onunla uğraşma isteği duymak*
- *Problemi açıklamak ilgili olduğu alanı tanımak ve ilgili olduğu problemler grubunu anlamaya çalışmak*
- *Problemlerle ilgili bilgiler toplamak, problemin çözümüne uygun düşecek bilgiler seçmek ve düzenlemek*
- *Toplanan bilgiler ışığında muhtemel çözüm yolları belirlemek*
- *Çözüm yollarını değerlendirerek en iyisini seçmek*
- *Seçilen çözüm yolunu değerlendirmek*
- *Kullanılan çözüm yolunu değerlendirmek” .*

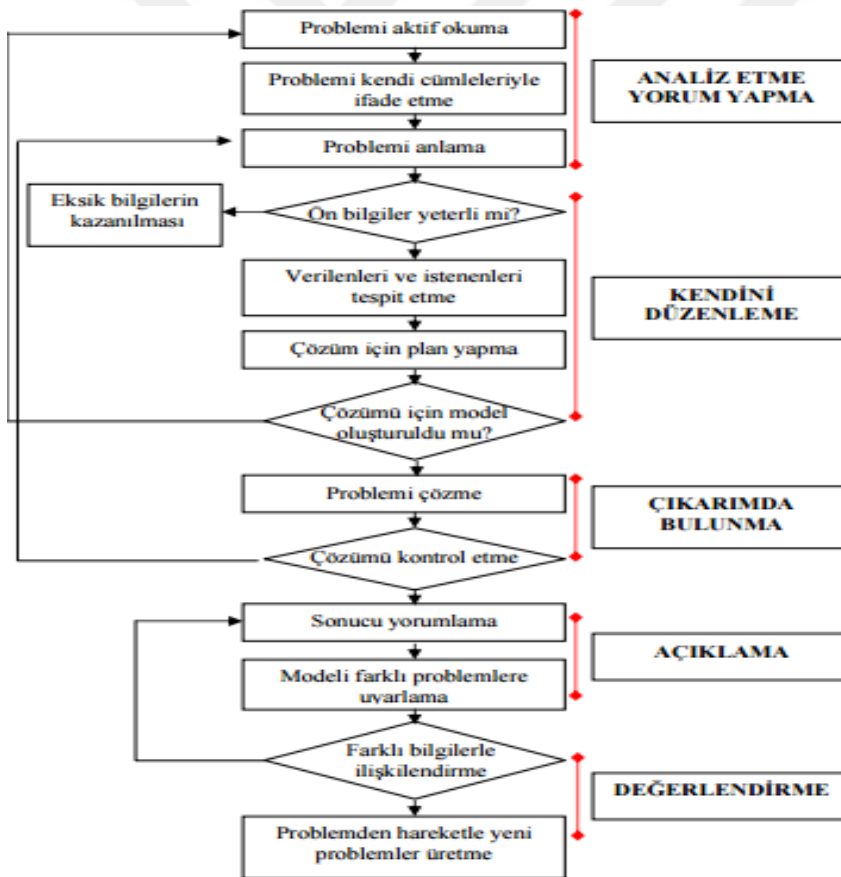
Üstün ve Bozkurt’a (2003: 13) göre problem çözme hem yaratıcı düşünceyi hem de bilimsel düşünmeyi gerektirmektedir: Güçlüğü hissetmek, güçlüğü problem şeklinde ifade etmek problemi tanımak sınıflandırmak, hipotezler geliştirmek, uygulamak,

değerlendirmek şeklinde altı aşamadan oluşmaktadır. Bu aşamaları uygulayan kişilerin problem çözme becerilerinin geliştiği söylenebilir.

Sonuç olarak problem çözme sürecinde genel kabul gören dört basamak olduğu anlaşılmaktadır:

- "Problemi anlama
- Çözüm için plan yapma
- Planı uygulama
- Sonuçları değerlendirme".

Türnüklü ve Yeşildere (2005: 110) problem çözme süreçleriyle ilgili aşağıdaki tabloyu hazırlamışlardır:

Bu tabloya bakıldığında problem çözmenin karmaşık süreçlerden oluştuğu anlaşılmaktadır. Bu karmaşık süreçlerin çocuğa öğretilmesinde ailelerin yeterli olması düşük bir ihtimaldir. Bu nedenle bunun temeli okul öncesi kurumlarda atılabilir. "Çocuklar gittikleri eğitim kurumlarında akranlarıyla aynı ortamda bulunup, etkileşim

ve iletişim içine girmekte, sosyalleşmeye çalışmaktadırlar bunun doğal sonucu olarak çeşitli problemlerle karşılaşabilmektedirler. Dolayısıyla çocuklar hayatın bir parçası olan problemlere çözüm üretecek becerilerin temellerini öncelikle okul öncesi kurumda kazanabilmektedir. Okul öncesi 3- 6 yaş gibi erken bir dönemde çocuklara verilen uygun bir eğitim ile çocuklar problem çözebilme becerisine sahip olabilmektedirler” (Dinçer, 1995: 153).

2.7.2. Sosyal Problem Çözme Becerisi

İnsanlar, kuralları öğrenerek dünyaya gelmemektedirler. Sosyalleşerek, yaşayarak, deneyimler kazanarak, model alarak, eğitim görerek kuralları öğrenmekte, çevresiyle iletişime geçmekte ve sosyal bir varlık olmaya başlamaktadır. Birey bütün hayatı boyunca çevresiyle sosyal bir ilişki kurup topluma uyum sağlamaya çalışmaktadır. Bunun için sosyal problem çözme becerilerine sıklıkla ihtiyacı olur.

Mc Fall (Akt. Çoban, 2007: 45) göre "sosyal problem çözme becerileri, toplum tarafından bizlere verilen rolleri , görevleri belli davranışlar sergileyerek yerine getirebilme becerimizdir".

Yine McFall (Akt. Topaloğlu, 2013: 12), "sosyal becerilerin, belirli durumlarda gösterilen, diğer bireylerin bir birey hakkındaki düşüncesine ilişkin göstermiş olduğu davranışlardır".

McIntyre'ne (Akt. Topaloğlu, 2013: 11) göre "sosyal problem çözme becerisi, bireylerin çevresindeki bireylerle sağlıklı ilişkiler kurması ve karşılaştığı sosyal problemlerde kendi kendine karar verme ve karar verdiklerini uygulayabilme becerisi olarak tanımlanmıştır".

Topaloğlu (2013:12); "erken yaşlardan itibaren bu becerilerin kazandırılması gerektiğini, bu sayede arkadaş kabulü, davranışsal beceriler, sosyal ilişkilerde olumlu ve başarılı sonuçlar alındığını ifade etmektedir".

“Bireylerin doğdukları andan itibaren çeşitli ihtiyaçları vardır ve bu ihtiyaçların giderilmesi için çevrelerindeki diğer bireyler onların ihtiyacını giderirken aynı zamanda onlarla sosyal ilişki kurup sosyalleşmelerini sağlamaktadır. Birey, sosyal ortamda bulundukça çeşitli problemlerle karşılaşır bu problemlere çeşitli çözümler ürettiği zaman sosyal problem çözme becerisinin geliştiğine inanılmaktadır. Çocuklar sosyal

problem çözüme becerilerini önce aile içerisindeki anne, baba daha sonra çevreyle etkileşim yoluyla geliştirmektedirler” (Çoban: 2007; Bayhan ve Artan, 2004: 41).

D’Zurilla ve Nezu’ya göre (Akt. Altuntaş ve Altınova, 2015: 53) , "birey herhangi bir sosyal problemle karşılaştığı zaman probleme olumsuz bir tepki vermek yerine probleme odaklanıp problemi çözebileceğine inanması, farklı çözüm yolları üreterek probleme olumlu bir perspektifle yaklaşım karar verme sürecine girmesi onun sosyal problem çözme becerisi kazandığını ve problemi çözüme kavuşturabilecek yeterliliğe sahip olduğunu ortaya koymaktadır".

Sabancı ve Diş’in (2014: 576) ifade ettiği gibi "akademik başarıları düşük olan çocuklar, sosyal ilişkileri zayıf olanlar, mesleki hayatlarında çeşitli sorunlarla karşılaşan çocuklar genellikle sosyal becerileri zayıf olan kişilerdir. Bu problemlerin aşılabilmesi için sosyal becerilerin geliştirilmesi gerekmektedir".

Çocuklar herhangi bir problemi çözecek sosyal beceriye sahip olmadıkları zaman arkadaşlık ilişkilerinde sorunlar yaşayabilmekte ve bu yüzden saldırgan davranışlar sergileyebilmekte, madde kullanımına yönelebilmektedir.

Sosyal problem çözme becerisi gelişmeyen çocuklarda ileriki dönemlerde okulda başarısızlık, yalnızlık, öz güven yetersizliği, madde bağımlılığı, okulu terk etme, depresyon gibi özellikleri beraberinde getirebilmektedir (Dereli, 2013: 480).

Matson ve Ollendick (Akt. Uysal, 2015: 29); "sosyal problem çözme becerisine sahip olan çocukların çevresiyle kolay uyum sağlayabildiğini, bir problem durumunda saldırganlığa başvurmadığını, tam tersi sosyal becerisi zayıf olan çocukların popüler olmadığını, şiddete başvurduğunu, öğretmenleriyle iyi geçinmediğini öne sürmüştür".

Sonuç olarak okul öncesi dönemde verilen sosyal beceri eğitimleri akran etkileşimlerine ve sosyal kabullere olumlu katkı sağlamaktadır. “Çocukluk döneminde gözlenen sosyal becerilerin gerek çocukluk döneminde gerekse ileriki yaşlarda bireyin uyumu ile bağlantılı olduğu, akranlar arası olumlu etkileşimi destekleme, problem çözme ve oyun becerilerine katkı sağladığı, okul yaşamlarında olumlu sosyal ilişkiler yaşayan çocukların, ileriki yaşamlarında da sosyal açıdan uyumlu bireyler olmalarına katkı sağladığı, sosyal açıdan becerikli olan çocukların, akademik açıdan da daha yeterli ve üretici bireyler olmalarına zemin hazırladığı görülmektedir” (Gülay, 2009: 106).

60-72 aylık çocukların diğer gelişim alanlarının önemli olduğu kadar sosyal duygusal gelişim alanı da önemli ve kritiktir. Çocuğun küçüklükten sosyal problemlere çözüm bulabilmesi, atılganlık becerilerinin gelişmesi, sosyal ilişkilerin, konuşma becerilerinin gelişmesi önemli ve ileriki hayatını olumlu yönde etkileyecektir. Ceylan ve Ömeroğlu'nun da (2012: 67) ifade ettiği gibi "yaratıcı drama eğitiminin de içinde olduğu iyi hazırlanmış eğitim programlarıyla çocuklar sosyal becerilerini geliştirebilir paylaşma, yardımlaşma, kurallara uyma, arkadaşlarıyla olumlu ilişkiler kurma gibi sosyal becerileri erken yaşlarda kazanabilirler".

2.7.3.Sosyal Problem Çözme Becerilerinin Yapısı

Bireyin diğer insanlarla sağlıklı ilişkiler kurması için sosyal becerilerini geliştirip, yaşamı boyunca karşılaştığı sosyal problemlere olumlu bakış açısıyla bakarak çözmesi gerekmektedir.

Akkök (1996: 26); kişinin kendini toplumun üyesi olarak kabul etmesinin ve toplumsa hayata uyumunda vazgeçilmez olan sosyal problem çözme becerilerini altı başlık altında ele almıştır:

- 1) *“İlişkiyi başlatma ve sürdürme becerisi*
- 2) *Grupla bir işi yapma ve yürütme becerisi*
- 3) *Duygulara yönelik beceriler*
- 4) *Saldırgan davranış ile başa çıkma becerileri*
- 5) *Stres durumu ile başa çıkma becerisi*
- 6) *Plan yapma ve problem çözme becerisi”.*

Chadsey ve Rusch (Akt. Topaloğlu, 2013: 2-14) sosyal becerilerin beş temel özelliği olduğunu tespit etmişlerdir :

1. *Sosyal beceriler sosyal ortamlarda olumlu ya da olumsuz tepkilerden kaçınmalarını sağlayan becerilerdir,*
2. *Sosyal beceriler öğrenilmiş davranışlardır,*
3. *Sosyal beceriler amaca yöneliktir ve birey tarafından belirlenen ir amaç için kullanılır,*
4. *Sosyal beceriler duruma özgüdür ve sosyal ortamlara göre değişir,*

5. Sosyal beceriler gözlenebilir becerilerin yanı sıra gözlemlenemeyen duyuşsal ve bilişsel elemanlardan oluşmaktadır”.

Michelson, Sugai, Wood ve Kazdin (Akt. Topaloğlu, 2013: 13) sosyal beceriler ile ilgili beş temel ilke ortaya atmışlardır:

“1.Sosyal beceriler öncelikle gözlem, model alma,tekrar,geri bildirim aracılığıyla elde edilen öğrenmelerdir

2. Sosyal beceriler spesifik sözel ve sözel olmayan davranışları kapsar

3.Sosyal beceriler davranışta bulunma ve başkalarının davranışlarına cevap vermeye ilgili uygun ve etkin başlatmayı gerektirir.

4.Sosyal beceriler doğa ile genetik miras arasında karşılıklı etkileşimdedirler

5.Sosyal becerilerin performans çevrenin özelliklerinden etkilenir”.

Sosyal becerilerin yapısını bilmek diğer bireylerle olan etkileşimde başarıyı artırır; hoş karşılanmayan durumlarla başa çıkmamıza yardım edebilir; sosyal çatışmayı ele alıp çözmeyi kolaylaştırır, bireyin toplum içerisinde karşılaştığı tartışmalar, anlaşmazlıklar diğer kişilerin farklı hayat görüşlerinin, duygu-düşünce ve ihtiyaçlarının olduğunu anlamalarına yardımcı olabilir.

Adams ve Wittmer’in (Akt. Dereli ve İman, 2013: 480) ifade ettiği gibi “sosyal problemi başarılı bir şekilde çözmek için öncelikle sosyal problemi tanımlamak gerekir. Ardından, sosyal probleme çözüm bulmak, sosyal problemi çözmek için alternatif çözüm yolları üretmek, bulunan çözüm yollarının sonuçlarını değerlendirmek, en doğru çözümü seçmek, seçilen çözüm yolunun uygulanabilirliğini düşünmek, uygulanan çözüm yolunun sonucunu değerlendirmek gerekmektedir” .

Yapılan araştırmalara göre lider ruhlu çocukları diğer çocuklardan ayıran belirli özelliklerin iletişimi başlatma, devam ettirme ve karşılaştıkları sosyal probleme çözüm üretme gibi becerilerinde daha başarılı olduğu görülmüştür. Görüldüğü üzere sosyal iletişimi zayıf olan öğrencilerin sosyal problem çözme becerileri de bununla doğru orantılı olarak zayıftır. Çocuk karşılaştığı sosyal problemlere çözüm üretmediği için çevreye uyumu güçleşmekte bu yüzden çocuğun sağlıklı arkadaş ilişkileri kurabilmesi, geleceğini etkileyecek mesleki kararlar verebilmesi, çocuğun sosyal problemlere olumlu bakabilmesi ve farklı çözümler üretebilmesi risk altına girmektedir. Bu nedenle öncelikle ailenin ve daha sonra öğretmenin ve eğitim kurumlarının bu konuda bilgi sahibi olup çocuklara sosyal becerilerin ne olduğu, yapısı ve önemi hakkında bilgiler vermesi ve çocuğu sosyal beceriler açısından desteklemesi gerekmektedir.

2.8. Drama ve Sosyal Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki

Drama, çocuğun düşündüklerini, hissettiklerini eyleme dönüştürebilme fırsatı verdiğinden dolayı sosyalleşmeyi barındırır ve çocuğun kendisini bütün bedeniyle ve sözleriyle ifade etmesidir (Adıgüzel, 1994: 158).

Sosyal problem çözme becerileri, çocuğun içinde bulunduğu sosyal çevrede herhangi bir sorun ve problem ile karşılaşmasına gerek kalmadan edinmesi gereken beceriler olarak tanımlanabilir. Okul hayatına başlayan çocukta sosyal becerilerinin daha fazla gelişmesi beklenir. Okul hayatı çocuğun daha kapsamlı ve sağlam bir sosyal ilişkiye girmesini sağlayacak ve bu durumu geliştirecektir. Sosyal becerilere sahip olan çocuklarda grup etkinliğine ilgi artacak, olması gereken düzeyde performans gerçekleşecek ve akademik açıdan başarı sağlanacaktır (Önder, 2011: 147-148). Dolayısıyla çocukların okul hayatı söz konusu olduğunda drama eğitimi ve sosyal problem çözme becerisi arasında önemli bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır.

Drama, okulda eğlenceli bir ortam yaratarak çocuğun oyun yoluyla öğrenmesini sağlar. Drama, çocuğun kendini başkalarının yerine koyarak çok yönlü gelişmesi, kendini tanıması, kendini ifade edebilmesi, kendinde bulunan özelliklerle başkalarını karşılaştırabilmeyi sağlaması, özsaygı ve özgüveni geliştirmekte ve yaparak-yaşayarak öğrenme bakımından en etkili eğitim yöntemlerinden biridir. Drama, çocuğun sosyal çevresindeki yaşantılar yoluyla edinilen bilgileri kazandırılması, sosyal becerileri iletmesi ve olumlu değişimler sağlanması amacıyla kullanılan başarılı tekniklerden biridir (Gönen ve Dalkılıç, 2003: 113).

Eğitim ve öğretim alanımızda her öğretmen yaratıcı, ezberci olmayan bireyler yetişmesini ister. Bunu sağlayabilmenin yollarından biride dramadır. “Drama çocukların bir konu ya da birey üzerinde bir araya gelerek çalıştıkları, problemleri çözebildikleri ve beraber çözüm yolları bulabildikleri sosyal bir süreçtir. Drama çalışmalarında çocuklar aktif olarak bulunma şansı kazandıkları için herhangi bir durumda karşılaştıkları sorunlara yönelik kendi çözüm yollarını bulacak, öğrenecek, araştırarak ve hedefine ulaşacaktır. Araştırmayı, keşfetmeyi öğrenecek ve bu sayede problem çözme yeteneğini de geliştirecektir” (Tahta, 2007: 55).

Guralnick ve Neville (Akt. Avcıoğlu, 2012: 3) okul öncesi çocuklarda sosyal problem çözme becerilerinin oyun ile kazandırılabilirliğini ifade ederken Wilson'da

(Akt. Avcıoğlu, 2012: 3) rol oyunları kullanılarak sosyal becerinin öğretilbileceğini savunur.

Çocuklar drama çalışmalarında doğaçlama ve rol oynama da bulunduğunda hem grup arasında yaşadığı kişisel sorunlarını çözmeyi hem de konu ya da çatışma olarak kendisine verilen toplumsal sorunları çözmeyi öğrenecek, kendince çözüm yolları bulup uygulama yoluna gidecektir. Dolayısıyla yukarıda anlatılanlara bakıldığında drama ve sosyal problem çözüme becerisi arasında bir ilişki olduğu görölmekte ve anlaşılmaktadır.

2.9. Türkiye’de Drama ve Sosyal Problem Çözme İle İlgili Yapılmış Olan Bazı Araştırmalar

Bu bölümde, literatür taraması sonucunda ulaşılan araştırmanın konusuyla ilgili olan, yerli araştırmalara yer verilmiştir. Literatürdeki bütün çalışmalara yer vermek bu çalışmanın amacı olmadığından sadece belli başlı araştırmalar değerlendirmeye alınmıştır.

2.9.1. Yüksek Lisans Tezleri

Konuyla ilgili Uysal (1996) bir yüksek lisans tezi hazırlamıştır. Uysal’ın (1996) tezinde okul öncesi dönemde sosyal becerilerin drama yöntemiyle desteklenmesi araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Bu becerilerin ölçülmesinde veri analizi olarak Portage erken çocukluk dönemi eğitim programının okul öncesi çocuklarına uygun olan maddeleri seçilip, kontrol listesi oluşturulmuştur. Çalışma Ankara ilinde yapılmıştır. 24 çocuğa hafta da bir gün olmak üzere 12 hafta boyunca drama uygulamaları yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda, uygulanan yaratıcı drama uygulamalarının çocukların sosyal gelişimlerini olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmıştır.

Kaf’ın (1999) yapmış olduğu yüksek lisans tezinde Hayat Bilgisi dersinde bazı sosyal becerilerin (işbirliği, sorumluluk duygularına sahip olabilme, sevgi saygı duyabilme, dayanışma) kazandırılmasında yaratıcı drama yönteminin etkisi araştırılmıştır. Sosyal Beceriler Gözlem Formu (SBGF) veri analizlerinde kullanılmıştır. Adananın seyhan ilçesinde Özel Bilfen Okulunda bulunan 50 üçüncü sınıf öğrencisi ile bu çalışma yürütölmüştür. Haftada 4 gün toplam 16 saat deney grubuna yaratıcı drama çalışmaları uygulanmıştır. Veri analizleri incelendiğinde sevgi saygı ve paylaşma

işbirliği gibi sosyal becerileri kazandırmada yaratıcı dramının etkili olduğunu fakat çevreyi koruma sosyal becerisini kazandırmada etkili olmadığı bulunmuştur.

Ay (2005)'in yaptığı araştırmanın amacı Hayat bilgisi dersinde geleneksel yöntemin ve yaratıcı drama yönteminin , hatırd tutma düzeyi ve öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkilerini belirlemektir. uygulanmıştır. Bu çalışmaya Denizli Raşit Özkardeş ilköğretim Okulunda 2004-2005 yılında üçüncü sınıf öğrencilerinden deney grubu için 36, kontrol grubu için 32 olmak üzere toplam 68 denek katılmıştır. Veri toplama aracı araştırmacı tarafından hazırlanan başarı testi kullanılmıştır. Araştırma sonuca göre öğrenci başarısı üzerinde yaratıcı dramının geleneksel dramaya göre daha etkili sonuçlar verdiği bulunmuştur.

Vural (2006) yaptığı çalışma ile okul öncesine uygun aile katımlı sosyal beceri eğitim programının sosyal beceri gelişimine etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu çalışma İzmirde Çiğli İzzet Gökçimen ilköğretim Okulu ve Konak Nuri İlköğretim Okulunun anasınıfından deney grubu için 20 öğrenci, kontrol grubu için 20 öğrenci olmak üzere toplam 40 öğrenci ve ebeveynleri ile yürütülmüştür. Kontrol grubuna herhangi bir eğitim programı uygulanmamış, deney grubun ise "Aile Katımlı Sosyal Beceri Eğitimi" programı uygulanmıştır. Veri toplama aracı olarak Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeğinin, Kendini Kontrol Etme Becerileri, Dinleme Becerileri, Sözel Açıklama Becerileri, Kişiler Arası Beceriler ile çocuklar için Psikolojik Gözlem Formunun, Psikososyal Davranışlar alt formu doldurulmuştur. Araştırma sonuçlarına baktığımızda deney grubuna uygulanan eğitim programı ile ön test son test sonuçlarında yapılan bütün testlerde anlamlı bir farklılık elde edilmiştir.

Yılmaz'ın (2006) yaptığı çalışmanın amacı, yaratıcı drama yönteminin ilköğretim fen bilgisi dersine etkisine bakmaktır. Bu çalışma Denizli Okul Yaptırma ve Yaşatma Derneği İlköğretim Okulunda 2005-2006 yılında toplam 45 öğrenci ile yürütülmüştür. Rastgele bir seçim ile deney grubuna 23, kontrol grubuna 22 öğrenci seçilmiş ve deney grubuna yaratıcı drama çalışmaları uygulanmıştır. Fen Bilgisi Ünite Başarı Testi ve Fen Bilgisi Tutum Ölçeği veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Veri analizleri yapıldığında deney grubuna uygulanan yaratıcı drama uygulamaları sayesinde başarı düzeyi ve fen bilgisi dersine yönelik tutumları kontrol grubuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunulmuştur.

Aslan (2008)'in çalışması sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarına yaratıcı drama temelli sosyal beceri eğitiminin etkisini incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmaya Aydın ili Söke ilçesinde bulunan 6 yaş grubundan toplam 34 çocuk ile

yürütülmüştür. 12 hafta boyunca drama temelli sosyal beceri eğitimi deney grubuna uygulanmıştır. Veri toplama aracı olarak Davranış Derecelendirme Ölçeğinin işbirliği, sosyal ilişkiler 1, sosyal ilişkiler 2 alt ölçeği doldurulmuştur. Araştırma sonuçlarında işbirliği ve sosyal ilişkilerinde deney grubundaki çocukların kontrol grubundaki çocuklara oranla olumlu farklılıklar gözlemlenmiştir.

Bülbül'ün (2008) çalışmasında, anaokulunda devam eden 4 yaş grubu çocukların sosyal beceri ve problem davranışlarına bazı değişkenlerin (Cinsiyet, kardeş sayısı, anne baba öğrenim düzeyi, okul öncesi eğitimi alma süresi) etkisi incelenmek istenmiştir. Çalışma grubunu Ankara ilinde bulunan 21 okul öncesi eğitim kurumundan toplanan toplam 345 çocuk oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak "Sosyal Beceri Derecelendirme Sistemi"nin 3-5 yaş grubu öğretmen formu kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında cinsiyet değişkenine göre; kendini ifade etme puanları ve işbirliğinin kız çocuklarında daha yüksek çıkarken, kardeş sayısı değişkenine bakıldığında; kardeşi olan çocukların işbirliği puanı daha yüksek çıkmıştır. Anne baba öğrenim düzeyi ve okul öncesi eğitimi alma süresi arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Eti (2010) yaptığı çalışmada 5-6 yaş grubu çocukların sosyal becerileri düzeylerinde yaratıcı dramın etkisi incelenilmiştir. Adana ili Yüreğir İlçesinde bulunan 43 çocuk çalışma grubunu oluşturmaktadır. Deney grubu 21, kontrol grubu 22 çocuktan oluşmakta ve deney grubuna 15 hafta boyunca yaratıcı drama etkinlikleri uygulanmıştır. Veri toplama aracı olarak "Sosyometrik Testler, Kimdir Bu?" teknikleri uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında deney grubundaki çocuklarının diğer çocuklarla olan etkileşimlerinin olumlu yönde geliştiği belirtilirken, ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerisi arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Mantaş'ın (2014) yaptığı çalışma, İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin sosyal beceri gelişimi ve işbirliği davranışlarına yaratıcı dramın etkisini incelemektir. Çalışma Bingölde Mimar Sinan İlkokulu'nda gerçekleştirilmiştir. Örneklem ise, 4-B (kontrol) sınıfındaki 28 öğrenci ve 4-C (deney) sınıfındaki 28 öğrenci ile birlikte 56 öğrenciden oluşmuştur. Deney grubundaki drama uygulamaları 12 hafta sürmüştür. Matson Çocuklarda Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

Analiz sonuçları incelendiğinde yapılan drama etkinlikleri ile deney grubunun sosyal beceri ve işbirliği davranışlarında ilerleme görülmüştür.

2.9.2. Doktora Tezleri

Uşaklı (2006) yaptığı çalışmanın amacı ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin arkadaş ilişkilerinin, atılganlık becerilerinin ve benlik saygılarının drama temelli rehberlik programı ile etkisini incelemektir. Çalışma grubunun örneklemini İzmirin Buca ilçesinde bulunan Ege İhracatçılar Birliği İlköğretim Okulunda yer alan 5. sınıftan 1 sınıf deney grubu 1 sınıfta kontrol grubu seçilmiştir. Deney grubunda yer alan öğrenciler 16 oturumluk drama temelli grup rehberliği programına katılmışlardır. Veri analizleri Sosyometri Testi, Çocuklarda Davranış Eğilimi Ölçeği ve Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği kullanılarak analizler yapılmıştır. Veri analizleri incelendiğinde deney grubunda yer alan öğrencilerin almış olduğu drama temelli grup rehberlik programı ile arkadaşlık ilişkilerini ve atılganlık düzeylerini artırdığı, kalıcı hale getirdiği fakat benlik saygılarını artırmada herhangi bir etkinin bulunmadığı ortaya konulmuştur.

Akyüzlüer (2007) yaptığı araştırmada ilköğretim 4. sınıfa giden öğrencilerin müzik becerilerini geliştirmede dramının etkisine bakmayı amaçlamaktadır. Çalışma grubunu İzmir Konak Esentepe Öğretmenler ve Şeker Mevhibe İlköğretim okulunda öğrenim gören 4. sınıftan oluşan kontrol grubu için 45, deney grubu için 44 olmak üzere toplam 89 çocuk oluşturmaktadır. Müzik dersine yönelik tutum ölçeği, müzik yeteneğine yönelik özgüven ölçeği, müziksel işitme ölçeği, müziğe bedensel uyum 1 ölçeği, müziğe bedensel uyum 2 ölçeği veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Deney grubuna drama yöntemi uygulanmaktadır. Bu araştırmanın sonuçlarına bakıldığında yaratıcı drama yönteminin geleneksel yöntemle göre daha etkili sonuçlar verdiği ortaya konulmuştur.

Şenol (2011) Yaratıcı drama uygulamalarının ilköğretim matematik dersinde öğrencilerin problem çözme stratejileri, başarı benlik kavramı ve etkileşim örüntüleri üzerindeki etkilerini incelemiştir. Çalışmanın örneklemini İzmirin Karabağlar ilçesinde bulunan bir devlet okulunda yer alan 6. sınıf öğrencilerinden deney grubu için 24, kontrol grubu için 24 olmak üzere toplam 48 kişi oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak Başarı Testi ve matematik dersine yönelik Akademik Benlik Kavramı Ölçeği kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına bakıldığında deney grubunun matematik dersi başarısı ve benlik kavramı düzeylerinde bir artış yaşandığı tespit edilmiştir.

Kılıçarslan (2014) Bu çalışmanın amacı, drama yönteminin yabancılara Türkçe öğretiminde öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmeye etkisini tespit etmektir. İstanbul il merkezinde öğrenim gören toplam 36 öğrenciden çalışma grubu oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak "Konuşma Değerlendirme Ölçeği", "Konuşma Kaygısı Ölçeği" kullanılmıştır. Deney grubuna uygulamalar yapıldıktan sonra araştırma sonuçlarında deney grubunda yer alan öğrencilerin Türkçe öğrenmede daha başarılı sonuçlar doğurduğu bulunmuştur.

Uysal (2014) bu araştırmanın amacı, dil öğretiminde konuşma ve dinleme becerilerinin kazandırılmasına yönelik yaratıcı drama temelli bir model sunmaktır. Araştırmanın örneklemini, Ankarada Sincan ilçesi Atatürk İlkokulu'nda 2012-2013 yılında öğrenim gören 7. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Deney grubuyla 56 saatlik bir atölye çalışması yapılmıştır. Veri toplama aracı dinleme-izleme becerisi testi, konuşma becerisi testi sözlü ve yazılı kayıt altına alınarak uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına bakıldığında hazırlanan yaratıcı drama temelli modelin akademik başarı artışını sağladığı vurgulanmıştır.

Bakkaloğlu (2017) çevre konularının öğretiminde yaratıcı dramanın kullanılmasının ilkokul 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin başarılarına, öğrenmelerinin kalıcılığına ve öğrencilerin ilgilerine olan etkilerinin incelenmesini amaçlamıştır. Çalışma grubunu Ankara ili Mamak İlçesinde bulunan bir devlet ilkokulunda okuyan 3. ve 4. sınıflardan dörder şube ile toplam 231 kişi oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen, 3. ve 4. Sınıf Çevre Başarı Testleri (ÇBT), Çevre İlgi Ölçeği (ÇİÖ) ve Geban (1994) tarafından geliştirilmiş Fen Bilgisi Tutum Ölçeği (FBTÖ) ile toplanmıştır. Deney grubuna yaratıcı drama ders planları uygulanmış ve sonuçlar incelendiğinde yaratıcı drama yönteminin öğrencilerinin başarılarını artırdığı, çevreye yönelik ilgilerini ve fen dersine yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediği ve kalıcı şekilde öğrenmelerini sağladığını göstermektedir.

Şenol (2017) kaynaştırma uygulaması yapılan anasınıflarında çocukların sosyal etkileşim, sosyal bilgi işleme ve işbirliği, yardımlaşma, paylaşma davranışlarını göstermelerinde yaratıcı drama eğitim programının etkisinin belirlenmesi araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Deney ve kontrol gruplarında anasınıfına devam eden 18 çocuk yer almaktadır. Deney grubunda yer alan çocuklara haftada iki defa toplam sekiz hafta drama eğitim programı uygulanmıştır. Veri toplama aracı olarak Çocuklarda Etkileşim Dereceleme Ölçeği, İşbirliği Yardımlaşma, Paylaşma Davranışları Gözlem Formu kullanılmıştır. Sonuçlar incelendiğinde deney ve kontrol grubunda yer alan

çocukların sosyal etkileşim, sosyal bilgi işleme, işbirliği, yardımlaşma, paylaşma davranışları arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2.9.3. Makaleler

Yüksel (1996) sosyal beceri eğitiminin öğrencilerin sosyal beceri düzeylerine etkisini incelemiştir. Çalışmada Riggio tarafından geliştirilen sosyal beceri envanteri kullanılmıştır. Bu araştırmada 1995- 1996 yılları arasında Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde okuyan 66 öğrenci örneklem olarak alınmıştır. Deney grubuna sosyal beceri eğitimi 9 hafta verilmiştir. Araştırma sonunda sosyal beceri eğitimi alan deney grubundaki öğrencilerin sosyal becerilerinde olumlu bir artış olduğu saptanmıştır.

Kara ve Çam (2007) yaptıkları araştırmanın amacı yaratıcı drama yöntemiyle bazı sosyal becerilerin kazandırılmasıdır. Çalışmada veri toplama aracı olarak Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemini Atatürk Üniversitesi Bayburt Eğitim Fakültesinde yer alan Fen Bilgisi öğretmenliği bölümünden 74 öğrenci oluşturmaktadır. Rastgele seçim ile 37 öğrenci deney grubuna, 37 öğrencide kontrol grubuna atanmıştır. Deney grubuna 12 hafta boyunca yaratıcı drama uygulamaları yaptırılmıştır. Araştırma sonuçlarında deney grubunda yer alan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinde , kontrol grubundaki öğrencilere oranla artış yaşanmıştır.

Hamamcı ve Çoban (2009) tarafından yapılan araştırmanın amacı, Psiko dramının psikolojik danışmanların problem çözme becerisi ve algı düzeyleri üzerindeki etkisini incelemektir. Araştırmaya, Antep'teki devlet okullarında çalışan, yaş ortalaması 27 olan deney grubu için 11, kontrol grubu için 10 olmak üzere toplam 21 psikolojik danışman katılmıştır. Deney grubuna 10 oturumdan oluşan psiko drama çalışmaları uygulanmıştır. Araştırma bulgularına bakıldığında psiko drama çalışmaları yapılan deney grubundakilerin problemi çözerken bir öngörü kazandıkları, problemi çözerken düşündükleri, duygularının farkına vardıkları bir değerlendirme yapmaya başladıkları görülmüştür.

Gündoğdu ve Izgar (2010) tarafından yapılan araştırmanın amacını yaratıcı drama temelli hazırlanan problem çözme programının 9. sınıf öğrencilerinin problem çözme ve saldırganlık düzeyine etkisini incelemek oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak Çatışma Çözme Davranışını Belirleme Ölçeği kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemini Abkaranın Mamak İlçesinde bulunan Abidinpaşa Lisesine devam eden deney grubu için 13, plasebo grubu için 14, kontrol grubu için 16 olmak üzere 43 öğrenci oluşturmuştur.

Araştırma bulguları incelendiğinde, deney grubunda yer alan öğrencilerin kontrol grubu öğrencilerine göre problem çözme ve saldırganlık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

Karataş ve Gökçakan (2011) tarafından yapılan bu çalışmanın amacını, üniversite öğrencilerinin umutsuzluk ve öznel iyi oluş puanlarına psikodrama uygulamalarının etkisini incelemek oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesinde okuyan gönüllü 220 öğrenci oluşturmuştur. Deney grubuna hafta da 1 toplam 12 hafta boyunca psiko drama çalışmaları uygulanmıştır. Araştırma sonuçları incelendiğinde deney grubuna uygulatılan psikodrama uygulamaları öznel iyi oluş ve umutsuzluk üzerinde etkili olduğu görülmüştür.

Ömeroğlu ve Ceylan (2012) yaptıkları araştırmanın amacını , 60-72 aylar arasında yaratıcı drama eğitimi alan ve almayan çocukların sosyal duygusal davranışlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi oluşturmuştur. Çalışmanın örneklemini Ankara ilinde Abdi İpekçi İlköğretim okulda yer alan deney grubu için 45, kontrol grubu için 45 olmak üzere toplam 90 anasınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Sosyal Duygusal Erken Çocukluk Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında yaratıcı drama eğitimi alan ve almayan çocukların sosyal duygusal davranışlarının annelerinin yaşlarına göre anlamlı derecede farklılık gösterdiği fakat cinsiyet, kardeş sayısı, doğum sırası, annelerinin öğrenim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Avcıoğlu'nun (2012) yaptığı araştırmanın amacı, drama yönteminin zihinsel yetersizliği olan çocuklarda sosyal beceri (kendini tanıtmaya becerisi) kazandırma bu becerileri genellemede etkisine bakmaktır. Araştırmaya 9 çocuk ve 3 zihinsel yetersizlik gösteren olmak üzere toplam 12 çocuk katılmıştır. Batı karadenizin bir ilinde bulunan bir kurumda ve kurumun oyun odasında çalışmalar yapılmıştır. Deney grubuna drama uygulamaları haftanın 4 uygulatılmıştır. Araştırma bulguları deney grubuna uygulanan drama yönteminin zihinsel yetersizliği olan çocuklarda kendini tanıtmaya becerisi kazandırdıkları ve bunu 4. haftaya kadar sürdürdükleri görülmüştür.

Çakmakçı ve Özabacı'nın (2013) yaptığı araştırmanın amacı drama yolu ile karar verme becerisini kazandırmaktır. Çalışma grubunu Eskişehirde özel bir ilköğretim okulunda 4. sınıfa giden toplam 50 öğrenci oluşturmaktadır. Deney grubuna 6 haftalık drama etkinlikleri uygulatılmıştır. Veri toplama aracı olarak Karar Verme Becerisi Değerlendirme Ölçeği kullanılmıştır. Öntest sonuçlarında anlamlı bir fark bulunmamış fakat son teste deney grubunun lehine anlamlı bir fark elde edilmiştir. Drama eğitimi

programının çocukların karar verebilme becerilerini önemli ölçüde ilerlettiği görülmüştür.

Tanrıseven ve Aykaç (2013) yaptıkları çalışmada yaratıcı drama ile üniversite öğrencilerinin kişisel ve meslek yaşantılarına katkısı incelenmek istenmiştir. Çalışmanın örneklemini Mersin Üniversitesinde yaratıcı drama dersini seçen 8 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Yaratıcı drama uygulamaları 7 oturum şeklinde uygulanmış ve uygulama sonrası öğrencilerle yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Araştırma sonucunda yaratıcı dramanın çekingenliği azalttığı, empati yeteneğini geliştirdiği, kendini daha rahat ifade ettikleri yönünden katılımcılara önemli katkılar sağladığı belirtilmiştir. Genel olarak öğrencilerin sosyal beceri gelişimlerine olumlu etkilediği ortaya konulmuştur.

Samancı ve Diş (2014), sosyal becerisi zayıf olan ilkökul öğrencilerinin okullardaki tutum ve davranışlarının öğretmen görüşüne göre ortaya koymak ve öğretmenlerin bu tür çocuklara yönelik yaptıkları uygulamalar araştırmanın amacı olmuştur. Çalışmaya Erzurumun Tekman ilçesinde bulunan 26 öğretmen katılmıştır. Gözlem, görüşme gibi veri toplama gibi veri toplama tekniklerinden yararlanılmıştır. Araştırmanın sonucunda sosyal becerisi zayıf olan öğrencilerin öğretmen ve arkadaşlarıyla iletişim kurmak istemedikleri, akademik yönden başarılarının düşük olduğu, düşüncelerini ifade etmek istemedikleri sonucuna varılmıştır. Öğretmenlerin bu tür öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmek amacıyla drama, pekiştirme, oyun, tartışma yöntemlerini kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Ulupınar (2014) tarafından yapılan araştırmanın amacı, psikodramanın problem çözme becerisine etkisini araştırmaktır. Çalışmaya hemşirelik bölümünü okuyan 10 öğrenci katılmış ve toplam 21 psikodrama oturumu yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak Problem Çözme Ölçeği, Bilgi Formu ve Grubu Değerlendirme Formu kullanılmıştır. Katılımcıların çalışma öncesi, sonrası ve çalışma bittikten bir yıl sonraki puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğrencilerin yaratıcılık, problem çözme ,duygu ve düşüncelerini ifade etme, kendini değerlendirme, farkındalık kazanma gibi becerilerinde gelişme olduğu belirtilmiştir.

Önemli, Totan ve Abbasov'da (2015) özel gereksinimi olan çocukların konuşma ve ilişki kurma becerilerinde yaratıcı dramanın etkisinin incelenmesini amaçlamışlardır. Çalışmanın örneklemini Düzce Rehberlik ve Araştırma Merkezinde bulunan deney grubu için 10, kontrol grubu için 10 öğrenci oluşturmuştur. 60 saatlik yaratıcı dramaya dayalı sosyal beceri eğitim programı deney grubuna uygulanmıştır. Veri toplama aracı

olarak Sosyal Beceriler Değerlendirme Ölçeğinin Temel Konuşma Becerileri, İleri Konuşma Becerileri, İlişkiyi Başlatma ve İlişkiyi Sürdürme Becerileri alt boyutları kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına baktığımızda yaratıcı drama uygulamalarının ilişkiyi başlatma sürdürme, temel konuşma ve ileri konuşma becerilerine etkisinin olduğu görülmüştür.

Yaman, Danacı ve Eran (2015) yaptıkları araştırmada, yaratıcı dramanın 4-5 yaş grubu çocukların gelişim alanlarına etkisini incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini, 2014-2015 yılında Düzce ilinde bulunan okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 4-5 yaş grubu 300 çocuk oluşturmaktadır. Çalışma grubuna 5hafta boyunca yaratıcı drama etkinlikleri uygulanmıştır. Veri toplama aracı olarak Denver II Gelişimsel Tarama Testi kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, yaratıcı drama ile çocukların kişisel -sosyal, dil, ince motor, kaba motor gibi 4 temel gelişimleri yükseltilebilmektedir.

Altuntaş ve Altunova (2015) yaptıkları araştırmanın amacı yaratıcı drama ile üniversite öğrencilerinin sosyal problem çözme düzeyleri üzerinde etkisini incelemek. Çalışmanın örneklemini yaratıcı drama dersini seçen 28 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcılara 14 haftalık yaratıcı drama uygulamaları yaptırılmıştır. Veri toplama aracı olarak Sosyal Sorun Çözme Envanteri kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında yaratıcı drama etkinliklerine katılan üniversite öğrencilerinin sosyal problem çözme düzeylerinde istatistiksel olarak artış görülmüştür.

Uysal ve Balkan (2015) tarafından yapılan araştırmanın amacını, düşük sosyo ekonomik seviyedeki çocukların sosyal beceri eğitimi ile sosyal beceri düzeyi ve benlik kavramı üzerindeki etkisi oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini, İstanbul ili Beykoz ilçesinden 131 çocuk ve 39 anneden oluşmaktadır. Katılımcılara sosyal beceri eğitimi 8 haftada 16 oturumdan oluşan eğitimler şeklinde verilmiştir. Veri toplama aracı olarak Purdue okulöncesi çocuklar için Benlik Kavramı Ölçeği, Sosyal Beceriler Değerlendirme Ölçeği, Aile Bilgi Formu kullanılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına bakıldığında, eğitime katılan bütün çocukların sosyal becerilerinde artış yaşandığı görülmüştür.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve uygulama kısmı ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden deneme öncesi modellerden “Tek grup öntest- son test” kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu modelde rastgele seçilmiş bir gruba bağımsız değişken uygulanır (Karasar, 2009: 96). Araştırmanın bağımsız değişkeni “yaratıcı drama” bağımlı değişken ise 'sosyal problem çözme becerisi'dir.

Ön test, müdahale öncesinde çalışma grubuna başlangıç düzeylerini belirlemek amacıyla uygulanan test iken, son test müdahale sonrasında çalışma grubuna sonuç düzeylerini belirlemek amacıyla uygulanan testtir. Tek grup öntest- sontest modelinin yararları çalışmanın etkin katılım ile planlanıp yürütülmesinde kolaylık sağladığı için, başka değişkenlerin kontrol grubunu etkileme olasılığını ortadan kaldırdığı için ve çalışmada yer alan çocukları aynı zamanda gözlemlene fırsatı sağladığı için bu araştırmada araştırma modeli olarak seçilmiştir.

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın evreni Diyarbakır ili Silvan ilçesinde yer alan toplam 3 anaokulundan (Silvan Anaokulu, Dicle Anaokulu, Hasuni Anaokulu) oluşmaktadır.

Okullar	Öğrenci Sayıları
Hasuni Anaokulu	170
Silvan Anaokulu	140
Dicle Anaokulu	117

Araştırmanın çalışma grubu 2017- 2018 eğitim- öğretim yılında Diyarbakır'ın Silvan ilçesinde bulunan Hasuni Anaokulu'na giden 60 aylık çocukları kapsamaktadır. Öğrenci sayısının fazla olması nedeniyle çalışma grubunun evreni daha iyi temsil

edeceği düşünül­düğünden Hasuni Anaokulunun sadece 60 aylık olan 60 öğrenci çalışma grubunu oluşturmuştur.

Tablo 3.1. Araştırmanın çalışma grubunda yer alan öğrenci öğretmen dağılımları ve öğretmenlerin çocuklarla çalışma süresi

	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Çalışma Süresi
1. Sınıf	1	23	7 Ay
2. Sınıf	1	22	7 Ay
3. Sınıf	1	15	7 Ay

Araştırmada Hasuni Anaokulu'nda 3 ayrı sınıfta yer alan tüm çocuklar çalışma grubunu oluşturmuştur. Hasuni Anaokulu müdürü Mehmet Aslan'ın vermiş olduğu bilgiler doğrultusunda çocukların yaratıcı drama ile ilgili yaşantıları ve ailelerinin eğitim, sosyo-ekonomik düzeyinin birbirine yakın olduğu görülmüş ve anlaşılmıştır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak "Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği" okul öncesi dönemde 3-6 yaş çocuklarının sosyal beceri ve problem davranışlarını ölçmek amacıyla 1994 yılında Kenneth W. Merril tarafından geliştirilmiş; 2003 yılında ölçek tekrar gözden geçirilerek 3-6 yaş arası toplam 3,317 çocuk ile norm çalışması Fatma Alisinanoğlu ve Saide özbe­y tarafından yapılmıştır. Ölçek *Sosyal Beceri ve Problem Davranış* ölçekleri olmak üzere iki bağımsız ölçekten oluşmaktadır. Araştırmacı tarafından bu ölçek ekte belirtilen "Anaokulu ve Anasınıfı Sosyal Beceri Gözlem Formu"na (AASBF) dönüştürülerek kullanılmıştır.

AASBF, sosyal problemlerin farkına varabilme, sosyal problemlere çeşitli çözüm yolları önerebilme, kendini yaratıcı yollarla ifade edebilme, başkalarının sorunlarına karşı duyarlı olabilme ve işbirliği yapabilme becerilerini ölçmek üzere hazırlanmıştır. AASBF, sosyal problemin farkına varabilmeye ilişkin 4, sosyal problemlere çeşitli çözüm yolları önerebilmeye ilişkin 3, kendini yaratıcı yollarla ifade edebilmeye ilişkin 5, başkalarının sorunlarına karşı duyarlı olabilmeye ilişkin 5 ve işbirliği yapabilmeye ilişkin 6 davranış maddesi olmak üzere 23 maddeden oluşmaktadır. Formda her bir maddenin karşısına 'Her Zaman', 'Bazen', 'Hiç Biri' seçenekleri bulunmaktadır. Eğer öğrencide beceriye ilişkin maddesi 'Her Zaman' seçeneği işaretlenmiş ise alacağı puan 3, 'Bazen' seçeneği işaretlenmiş ise alacağı puan 2, 'Hiç Biri' seçeneği işaretlenmiş ise

alacağı puan 1' dir. Bu durumda formdan elde edeceği en yüksek puan 69, en düşük puan 23'tür.

3.4. Uygulama

Bu araştırmayla, 60 aylık çocukların sosyal problemlerin farkına varabilme, sosyal problemlere çeşitli çözüm yolları önerebilme, yaratıcı yollarla kendini ifade edebilme, başkalarının sorunlarına karşı duyarlı olabilme ve işbirliği yapabilme becerilerinin yaratıcı drama ile geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Uygulamalar için Silvan İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nden 11/ 05/ 2018 Tarih 60 sayılı izinler alınmıştır. Bu izinler sonrasında uygulamalara başlanmıştır. İzni bekleme süresince informal bir şekilde çocuklar araştırmacı tarafından 3 haftalık bir zaman diliminde gözlemlenmiştir. İzinler alındıktan sonra ön test 3 ayrı sınıfın sınıf öğretmenleri tarafından araştırmacının da görüşlerinden destek alınarak doldurulmuştur.

10 haftalık araştırmacının hazırlamış olduğu "Yaratıcı Drama Paket Program"ı çocuklara araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Bu paket programın ilk 3 haftasında çocukların alışabilmesi için ağırlıklı olarak ısınma ve rahatlama çalışmalarına yer verilmiştir. Daha sonra toplam 10 hafta boyunca 40'ar dakikalık yaratıcı drama uygulamaları yaptırılmış ve araştırmacı tarafından son test doldurulmuştur.

3.5. Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Geliştirilmesi

Araştırmacı tarafından yaratıcı drama paket programı hazırlanmadan önce; Problemin farkına varabilme, probleme çeşitli çözüm yolları önerebilme, kendini yaratıcı yollarla ifade edebilme, başkalarının sorunlarına karşı duyarlı olabilme, işbirliği yapabilme gibi alt problemler belirlenmiştir. Daha sonra bu alt problemlere uygun yaratıcı drama planları yazılmıştır. Her yaratıcı drama paket programında sosyal bir problemin olmasına dikkat edilmiştir.

3.6. Verilerin Analizi

Araştırmada gözlem formuna dayalı olarak toplanan veriler, Sosyal Bilimler için istatistik paket programı (SPSS) yardımı ile çözümlenmiştir. Çalışma grubunun ön testi ve son testi arasında ilişki olup olmadığını belirlemek için “ bağımlı örneklem için t-testi” uygulanmıştır. İlişkili iki ölçüm setine ait fark puanları normal dağılım gösterdiği için t testi kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

Öntest-sontest sonucu elde edilen veriler ışığında araştırmanın problem cümlesi ve alt problemlerinde cevabı aranan sorular anlaşılmalı ve değerlendirilmeye çalışılmıştır.

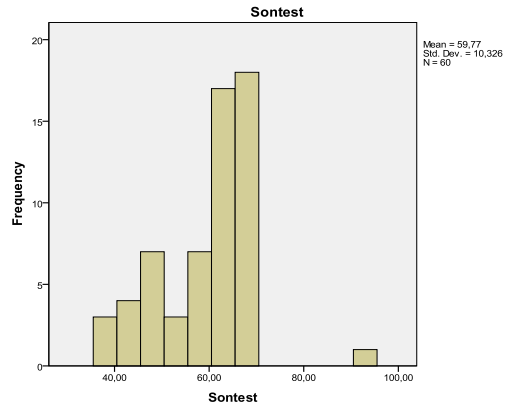
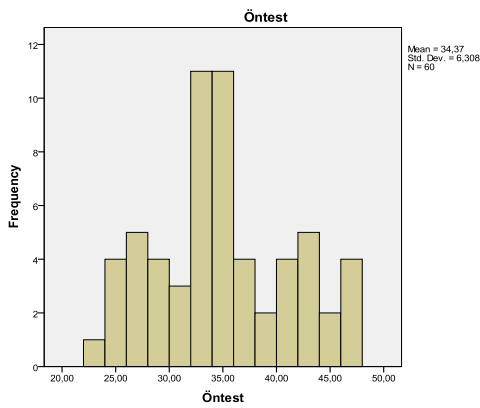
4.1. Çocukların Sosyal Problem Çözme Becerilerine İlişkin Bulgular

TABLO 4.1. Çocukların Sosyal Problem Çözme Becerilerine İlişkin Bulgular

Öğrencilerde gözlenen SPÇB'nden elde edilen verilere ait betimsel istatistikler şu şekildedir:

Ölçüm	N	$\bar{X}$	S	Sd	T	P
Ön-test	60	34,3667	6,30	59	18,35	,000
Son-test	60	59,7667	10,32			

Tablo 4.1'deki ön test ve son test sonuçlarına göre çalışma grubunun SPÇB'lerinde anlamlı bir farklılık görülmüştür ($P= 0,00 < 0,05$). Buna göre, çalışma grubuna uygulanan yaratıcı drama faaliyetinin sosyal problem çözme becerileri üzerinde olumlu etki yaptığı söylenebilir.

4.2. Sosyal Problem Çözme Becerilerinin Alt Boyutlarına İlişkin Bulgular

4.2.1. I. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

I. Alt Problem: 60 aylık çocuklardaki sosyal problemlerin (Arkadaş kabulü, kişisel eşyalarını paylaşabilme, başarısızlık durumu ile baş edebilme, sorumluluk alabilme, karar verme, farklı ortamlara uyum sağlayabilme) farkına varabilmesinde yaratıcı drama uygulamalarının etkisi var mıdır?

TABLO 4.2. Çalışma Grubunun Ön Test ve Son Test Puanlarının T- Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Test Türü	N	$\bar{X}$	S	T	P
Ön Test	60	6,16	1,58	13,53	.000
Son Test	60	10,08	1,97		

Tablo 4.2'ye göre çalışma grubuna yapılan Sosyal problemlerin farkına varabilme ön test puanlarının aritmetik ortalaması 6,16 , standart sapması 1,58 , son testin puanlarının aritmetik ortalaması 10,08, standart sapması 1,97 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değerlere göre p değeri ($p = .05 > .000$) olduğundan dolayı çalışma grubunun ilişkili grup t- testinde ön test son test puanları arasında son test lehine anlamlı bir fark vardır. Çalışma grubu öğrencilerinin son-test sonucuna göre yaratıcı drama uygulamalarından sonra sosyal problemlerin farkına varabilmelerinde başarılı oldukları söylenebilir.

4.2.2. II. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

II. Alt Problem: 60 aylık çocukların probleme çeşitli çözüm yolları önerebilmesine yaratıcı drama uygulamalarının etkisi var mıdır?

TABLO 4.2 Çalışma Grubunun Ön Test ve Son Test Puanlarının T- Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Test Türü	N	$\bar{X}$	S	T	P
Ön Test	60	4,35	1,05	13,07	.000
Son Test	60	7,35	1,55		

Tablo 4.2'ye göre çalışma grubuna doldurulan gözlem formunda ön-testinin aritmetik ortalaması 4.35 standart sapması 1.05, son-testin aritmetik ortalaması 7,35, standart sapması 1,55 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değerlere göre p değeri ($.05 > .000$) olduğundan dolayı çalışma grubunun ön test son test puanları arasında ilişkili

grup t-testinde son-test lehine anlamlı bir fark vardır. Bu sonuca göre drama yöntemiyle eğitim gören çalışma grubundaki öğrencilerin probleme çeşitli çözüm yolları önerebilmesi olumlu yönde değişmiştir.

4.2.3. III. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

III. Alt Problem: Yaratıcı drama uygulamalarının, 60 aylık çocukların kendini yaratıcı yollarla ifade edebilmesine etkisi var mıdır ?

TABLO 4.3. Çalışma Grubunun Ön Test ve Son Test Puanlarının T- Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Test Türü	N	$\bar{X}$	S	T	P
Ön Test	60	7,33	1,77	10,55	.000
Son Test	60	13,38	4,67		

Tablo 4.3'te uygulama sonrası yapılan gözlem formunda ön test puanları çalışma grubunda aritmetik ortalaması 7,33, standart sapması 1,77, son test aritmetik ortalaması 13,38, standart sapması 4,67 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değerlere göre p değeri ($.05 > .00$) olduğundan dolayı çalışma gruplarının t-testinde son test puanları arasında anlamlı bir fark vardır Bu açıkça göstermektedir ki örneklemin uygulama sonrası kendini yaratıcı yollarla ifade edebilme becerilerinde artış gözlemlenmiştir.

4.2.4. IV. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

IV. Alt Problem: Yaratıcı drama uygulamalarının, 60 aylık çocukların başkalarının sorunlarına karşı duyarlı olabilmesine etkisi var mıdır ?

TABLO 4.4 Çalışma Grubunun Ön-Test ve Son-Test Puanlarının T-Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Test Türü	N	$\bar{X}$	S	T	P
Ön Test	60	7,45	1,79	13,45	.000
Son Test	60	13,30	2,88		

Tablo 4.4'e göre çalışma grubunun gözlem formu ön-test aritmetik ortalaması 7,45, standart sapması 1,79 , son-test aritmetik ortalaması 13,30, standart sapması 2,88

olarak bulunmuştur. Bulunan bu değerlere göre p değeri ($.05 > .00$) olduğundan dolayı çalışma grubunun ön-test ve son-test puanları arasında ilişkili grup t-testinde anlamlı bir fark görülmüştür. Bu sonuç göstermektedir ki yaratıcı drama etkinliği ile eğitim gören çocukların başkalarının sorunlarına karşı duyarlı olabilme becerisi pozitif yönlü değişmiştir.

4.2.5. V. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

V. Alt Problem: Yaratıcı drama uygulamalarının, 60 aylık çocukların işbirliği yapabilmesine etkisi var mıdır ?

TABLO 4.5 Çalışma Grubunun Ön Test ve Son Test Puanlarının T- Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Test Türü	N	$\bar{X}$	S	T	P
Ön Test	60	9,06	2,13	16,57	.000
Son Test	60	15,61	2,53		

Tablo 4.5'te çalışma grubuna doldurulan gözlem formunda ön-test aritmetik ortalaması 9,06 standart sapması 2,13, son testin aritmetik ortalaması 15,61, standart sapması 2,53 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değerlere göre p değeri ($.05 > .000$) olduğundan dolayı çalışma grubunun ön-test ve son-test puanları arasında ilişkili grup t-testinde son test lehine anlamlı bir fark görülmüştür. Bu bulgu doğrultusunda işbirliği yapabilme becerisinin kazandırılmasında, yaratıcı drama paket programının etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM V

5. TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma

Deneysel çalışma öncesi yapılan sosyal problem çözme becerisi ön-testi sonuçlarına göre çalışma grubunun aldığı puanların aritmetik ortalaması 34,3667 iken, son test sonuçlarına göre alınan puanların aritmetik ortalaması 59,7667 olarak bulunmuştur. Yaratıcı drama paket programında ele alınan 2. haftada yer alan başkasının sorunlarına karşı duyarlı olabilme , 5. haftada yer alan eşyalarını paylaşabilme 7. hafta da yer alan yardımlaşabilme, 9. haftada yer alan arkadaş kabulü gibi konular çocukların sosyal problem çözme becerilerini arttırmaya çalışmıştır. Danielson (Akt. Uşaklı: 2006) yaratıcı drama temelli öğretimin sosyal becerileri öğretmede etkili olduğunu tespit ederken, Yassa'nın (1997)yaptığı nitel araştırmada da öğrencilerin yaratıcı drama etkinlikleri ile sosyal etkileşimleri, becerilerinin arttığı ve kendilerine olan güven duygularında ilerleme kaydedildiği sonucuna varmıştır. Dikici, Gündoğdu, Koç'ta (Akt. Ömeroğlu: 2007) yaratıcı drama dersi alan öğrencilerin problem çözme davranışları üzerinde anlamlı düzeyde etkisi olduğunu tepsi edenlerdendir. Yaratıcı dramının sosyal problem çözme becerilerinde olumlu yönde katkı yaptığı yukarıda bahsedilen araştırmaların ortak sonucu olduğu söylenebilir. Bu sonuçlar söz konusu araştırmanın bulgularını da destekler niteliktedir.

I. Alt problemlere bakıldığında deneysel çalışma öncesi yapılan sosyal problemlerin farkına varabilme ön-testi sonuçlarına göre çalışma grubunun aldığı puanların aritmetik ortalaması 6,16 iken, son test sonuçlarına göre alınan puanların aritmetik ortalaması 10,08 olarak bulunmuştur. Uygulanan yaratıcı drama paket programının 7. haftasında yer alan işbirliği ve 8. haftasında yer alan yardımlaşma konuları çocukları sosyal problemin farkına varabilmeye yönlendirmiştir. Bu çalışma özellikle sosyal problem çözme becerisi hakkında yapılan diğer araştırmalarla benzerlik göstermektedir. Örneğin, Dawis (Akt. Şenol: 2011) yaptığı araştırmada yaratıcı dramının bir süreç olarak kullanıldığında, başkalarının yaşantılarını fark etmeyi, problemleri keşfetmeyi, oyun yoluyla öğrenmeyi sağladığını, rahatlamayı sağladığını belirtmektedir. Gresham ve Rescly (Akt. Avcıoğlu: 2012) yaptıkları çalışmada sosyal yeterliliğin uyumsal davranışlar ve sosyal beceriler olmak üzere iki boyutu olduğunu belirtmektedir. Bu ikisi arasında orta düzey bir ilişki vardır. Sosyal becerisi yüksek olan bireyin kendisi ve

başkaları için sorumluluk gerektiren durumlarla başa çıkabildiği, günlük yaşam becerilerini yerine getirebildiği görülmüştür. Sosyal becerisi düşük olan bireyler ise bu tür durumları yerine getiremediği görülmüştür.

Pardun ve Johannsen (Akt. Ceylan ve Ömeroğlu: 2012) 30 ilköğretim çocuğuyla yaptığı araştırmada yaratıcı drama eğitimi alan çocukların ileriki zamanlarda sosyal problemlerin farkına varılmasında farkındalık kazandıkları, bu problemler hakkında daha fazla bilgi almaya çalıştıkları ve açıklama becerisi kazandıkları gözlemlenmiştir. Tuğrul'a göre (2006) düşünme becerisi bir süreç izlemektedir ve yaratıcı drama bu sürecin kalitesini etkilemektedir. Yaratıcı drama ile bu baskı engellenmekte bağısız düşünme karar verme, sorunların farkına varma becerileri desteklenmektedir. Çakmakçı ve Özabacı (2013) yaptıkları araştırmanın amacı çocukların günlük hayatta karşılaştıkları sosyal problemlere ilişkin sorumluluk alarak karar verme becerilerini kazandırmasında yaratıcı dramanın etkisine bakmaktır. Sonuçlara bakıldığında yaratıcı drama eğitim programının bu becerileri önemli ölçüde geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

II. Alt problem incelendiğinde deneysel çalışma öncesi yapılan probleme çeşitli çözüm yolları önerebilme ön-testi sonuçlarına göre çalışma grubunun aldığı puanların aritmetik ortalaması 4,35 iken, son test sonuçlarına göre alınan puanların aritmetik ortalaması 7,35 olarak bulunmuştur. Geliştirilen yaratıcı drama paket programının 2, 3,4,5,6,7,8. haftalarında yer alan etkinlikler çocukları farklı problem çözme yollarını araştırmaya yönlendirmiştir. Köseoğlu'nun (2006) 9. sınıf öğrencileriyle yaptığı araştırmada coğrafya öğretiminde problem çözme stratejisi olarak yaratıcı drama etkinliğinin kullanımının hatırlama düzeyi, problem çözme başarısı, ders başarısı üzerinde pozitif bir etki yarattığı tespit edilmiştir. Özcan ve Karataş'ta (2010) yaratıcı düşünmeye dayalı öğrenme yaklaşımının çocukların gerçek yaşamla ilgili yaratıcı düşünme düzeylerini ve problem çözme becerilerini olumlu şekilde etkilediğini ortaya koymuştur. Gündoğdu ve Izgar'da (2010) yaratıcı drama temelli çatışma çözme programı ile ergenlerde öfke, saldırganlık ve çatışma çözme becerisine etkilerini araştırmış ve deney grubundaki 13 öğrencide saldırganlığın azaldığını ve çatışma çözme becerilerinde olumlu yönde bir artış olduğunu tespit etmiştir. Bu çalışmanın bulguları da yukarıdaki çalışmaların bulgularıyla paralellik göstermektedir.

Özdemir'e (2005) göre, yaratıcı dramada katılım ve geri bildirim yoğun olduğu için çocuğun problem çözmesi ve bu problemlere çeşitli öneriler geliştirebilmesi, çözümsüz problemlerle başa çıkabilme becerisi, geleceği tahmin edebilme becerisi yaratıcı drama ile gelişme göstermektedir. Ömeroğlu ve arkadaşlarına (2010) göre

problem çözüme öğrenilmesi gereken bir yetenektir ve sürekli geliştirilmesi gerekmektedir. Yaratıcı drama ile problem çözüme sürecinde engeller azaltılarak iç denge sağlanılır ve bu süreç yaratıcı drama etkinlikleri ile desteklenmektedir.

III. Alt problem değerlendirildiğinde deneysel çalışma öncesi yapılan kendini yaratıcı yollarla ifade edebilme ön-testi sonuçlarına göre çalışma grubunun aldığı puanların aritmetik ortalaması 7,33 iken, son test sonuçlarına göre alınan puanların aritmetik ortalaması 13,38 olarak bulunmuştur. Yaratıcı drama paket programında ele alınan 6. hafta uygulanan sayılar etkinliği çocukların kendilerini yaratıcı yollarla ifade etmeye teşvik etmiştir. Literatürde de benzer bulgulara rastlamak mümkündür. Dirim'de (2000) yaratıcı drama ile çocukların kendilerinde bulunan yaratıcı güçlerini kullanabildiklerini farklı ortamlarda kendilerini ifade edebildiklerini tespit etmiştir. Fenner ve Hagens (Akt. Ceylan ve Ömeroğlu:2012) 7 yaşında 10 çocukla yaptıkları yaratıcı drama çalışmalarıyla çocukların öncelikle kendi potansiyellerinin farkına vardıklarını, bununla cesaret kazanarak, olumlu tutum geliştirerek ifade etme becerilerinin geliştiğini ortaya koymuşlardır. Moneta ve Roussea'da (Akt. Ceylan ve Ömeroğlu: 2012) yaptıkları araştırmada yaratıcı drama eğitiminin duygularını ifade etmede güçlük çeken çocuklar üzerinde etkisi olduğunu ortaya koymuştur. Görgülü'de (2009) yaratıcı dramanın 5-6 yaş grubu çocukların iletişim becerilerinin gelişimi üzerindeki etkisini incelemiştir.6 hafta boyunca yaratıcı drama uygulamaları yapılmış ve analiz sonuçları incelendiğinde eğitim alan çocukların iletişim becerilerinde olumlu yönde bir artış gözlenmiştir. Bu araştırma sonucunda da benzer sonuçlara ulaşılmış, yaratıcı drama eğitimi alan çocukların karmaşık duygularını daha iyi, yaratıcı bir şekilde ifade ettikleri ve yaratıcı dramanın çocukların sosyal duygusal öğrenmelerine katkı sağladığı ortaya çıkmıştır.

IV. Alt problem yorumlandığında deneysel çalışma öncesi yapılan başkalarının sorunlarına karşı duyarlı olabilme ön-testi sonuçlarına göre çalışma grubunun aldığı puanların aritmetik ortalaması 7,45 iken, son test sonuçlarına göre alınan puanların aritmetik ortalaması 13,30 olarak bulunmuştur. Araştırmacının yaratıcı drama paket programında ele alınan 2. hafta uygulanan orman bilinci, 3. hafta uygulanan hayvan sorunları gibi konular çocukları sorunlara karşı duyarlı olabilme yönünde geliştirmiştir. Dökmen'de (1988) yaptığı araştırmada deney ve kontrol gruplarında ilk ve son test ölçümleri arasında anlamlı bir farklılığa ulaşarak yaratıcı dramanın bu beceriyi geliştirmekte önemli olduğunu saptamıştır. Müller'de (Akt. Okvuran: 2003) dramaya yönelik yapmış olduğu araştırmada, yaratıcı dramanın tam öğrenmeyi gerçekleştirirken

başkalarının yaşantılarını görmeyi, keşfetmeyi ve kabul etmeyi öğrendiğini saptamıştır. Ballou'da (Akt. Ömeroğlu ve Ceylan: 2012) yapmış olduğu yaratıcı drama çalışmalarında çocukların başkalarının düşüncelerini yorumlayıp eleştirmelerine fırsat verme, iletişim becerilerini geliştirme konusunda yaratıcı dramanın olumlu etkisi olduğunu göstermiştir. Tanrıseven ve Aykaç (2013) yaptıkları araştırmada yaratıcı dramanın çekingenliği azalttığı, çocukların kendini daha rahat ifade ettiklerini, empati kurma, uyum sağlama yönünden katılımcılara önemli katkılar sağladığını belirtmişlerdir. Bu araştırma bulguları da yukarıda belirtilen araştırma bulgularını desteklemekte, yaratıcı drama yöntemi ile çocukların bakış açısının değiştiğini, empati kurma, duyarlı olma gibi becerilerini olumlu yönde ilerlettiğini ortaya koymaktadır.

V. Alt problem analiz edildiğinde deneysel çalışma öncesi yapılan işbirliği yapabilme ön-testi sonuçlarına göre çalışma grubunun aldığı puanların aritmetik ortalaması 9,06 iken, son test sonuçlarına göre alınan puanların aritmetik ortalaması 15,61 olarak bulunmuştur. Çalışma grubuna uygulanan yaratıcı drama paket programının 3. haftasında yer alan yardımlaşma, 7. ve 5. haftasında yer alan paylaşma gibi konular sayesinde çocukların işbirliği davranışları edinmelerinde etkin rol oynamıştır. Kaf (1999) tarafından yapılan araştırmada paylaşma, işbirliği gibi sosyal becerilerin kazandırılmasında yaratıcı dramanın etkili olduğu bulunmuştur. Çam ve Kara (2007) Gelişim ve Öğrenme dersinde grupta bir işi yapma ve yürütme, ilişkiyi başlatma, sürdürme ile kendini kontrol etme gibi sosyal becerilerin kazandırılmasında yaratıcı drama yönteminin etkisini incelemiş ve kontrol grubun göre bu becerilerde daha fazla gelişme görülmüştür. Aslan'da (2008) yaptığı çalışmada drama temelli sosyal beceri eğitimi ile işbirliği davranışlarının etkisini ortaya çıkartmayı amaçlayarak deneysel bir çalışma yürütmüş ve drama etkinliklerine katılan çocukların başkalarıyla ilişki yürütebilme, paylaşma, grupta çalışabilme becerilerinde başarılı olduklarını ortaya koymuştur. Ceylan (2009), yaratıcı drama eğitiminin sosyal duygusal davranışlara etkisinin olumlu olduğunu belirterek sonuçların deney grubu lehine olduğunu, çocukların arkadaşlık kurma, yardımlaşma, işbirliği gibi son test puanlarında yüksek çıktığını tespit etmiştir.

Görgülü (2009) tarafından yapılan bir araştırma sonucunda yaratıcı drama etkinlikleriyle çocukların öğrendiklerini birbirlerine aktardıklarını, akran işbirliğinin ve etkileşiminin arttığı, daha kolay iletişim kurdukları, yardımlaşmayı, bireyler arası paylaşımı da arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Göncüoğlu'nun (2010) yaptığı araştırmada da yaratıcı drama ile öğrencilerin derse daha aktif katılarak konuları iyi öğrendiği ve

işbirliğini artırdıkları gözlemlenmiştir. Bu çalışmalardaki bulgular da, aynı yönde paralellik göstermiş benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

5.2. Sonuçlar

Bu araştırma, Yaratıcı Drama Yönteminin; sosyal problemlerin (arkadaş kabulü, kişisel eşyalarını paylaşabilme, başarısızlık durumu ile baş edebilme, sorumluluk alabilme, karar verme, farklı ortamlara uyum sağlayabilme) farkına varabilmesi, probleme çeşitli çözüm yolları önerebilmesi, kendini yaratıcı yollarla ifade edebilmesi, başkalarının sorunlarına karşı duyarlı olabilmesi, işbirliği yapabilme becerileri üzerindeki etkilerini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde varılan başlıca sonuçlar şunlardır;

1. Birinci alt problemde belirtilen yaratıcı drama uygulamalarının, 60 aylık çocukların sosyal problemlerin (Arkadaş kabulü, kişisel eşyalarını paylaşabilme, başarısızlık durumu ile baş edebilme, sorumluluk alabilme, karar verme, farklı ortamlara uyum sağlayabilme) farkına varabilmesine etkilerine yönelik olarak elde edilen bulgular ışığında sonuçlar şöyledir: Yaratıcı drama yöntemiyle öğretilen sosyal problemlerin farkına varabilme becerisi yapılan son test sonuçlarının ön test sonuçlarına göre istatistiksel olarak yüksek değerler verdiği görülmüştür. 7. ve 8. hafta uygulanan yaratıcı drama etkinliklerinde ele alınan işbirliği, empati gibi kavramlar ile belirtilen hedeflere etkili bir şekilde ulaşılmıştır.

2. İkinci alt problemde belirtilen yaratıcı drama uygulamalarının, 60 aylık çocukların Probleme çeşitli çözüm yolları önerebilmesine yönelik olarak elde edilen bulgular ışığında sonuçlar şöyledir: Çalışma grubunun Yaratıcı drama yöntemiyle öğretilen problem çözme becerisinde son test sonuçlarının ön test sonuçlarına göre istatistiksel olarak yüksek değerler aldığı görülmüştür. 2,3,4,5,6,7,8. haftalarda uygulanan yaratıcı drama etkinliklerinde belirtilen hedeflere etkili bir şekilde ulaşılmıştır.

3. Üçüncü alt problemde belirtilen, Yaratıcı drama uygulamalarının, 60 aylık çocukların kendini yaratıcı yollarla ifade edebilmesine yönelik olarak elde edilen bulgular ışığında sonuçlar şöyledir: Yaratıcı drama yöntemiyle öğretilen kendini yaratıcı yollarla ifade edebilme becerisinde son test sonuçlarının ön test sonuçlarına göre istatistiksel olarak yüksek değerler verdiği görülmüştür. 6. hafta uygulanan yaratıcı drama etkinliklerinde belirtilen hedeflere etkili bir şekilde ulaşılmıştır.

4. Dördüncü alt problemde belirtilen, Yaratıcı drama uygulamalarının, 60 aylık çocukların başkalarının sorunlarına karşı duyarlı olabilmesine yönelik olarak elde edilen bulgular ışığında sonuçlar şöyledir: Yaratıcı drama yöntemiyle öğretilen başkalarının sorunlarına karşı duyarlı olabilmesine becerisinde son test sonuçlarının ön test sonuçlarına göre istatistiksel olarak yüksek değerler verdiği görülmüştür. 2.ve 3. hafta uygulanan yaratıcı drama etkinliklerinde belirtilen hedeflere etkili bir şekilde ulaşılmıştır.

5. Beşinci alt problemde belirtilen, Yaratıcı drama uygulamalarının, 60 aylık çocukların işbirliği yapabilmesine yönelik olarak elde edilen bulgular ışığında sonuçlar şöyledir: Yaratıcı drama yöntemiyle öğretilen işbirliği yapabilme becerisinde son test sonuçlarının ön test sonuçlarına göre istatistiksel olarak yüksek değerler verdiği görülmüştür. 3,5 ve 7. hafta uygulanan yaratıcı drama etkinliklerinde ele alınan paylaşma, empati,sorumluluk alma gibi konular ile belirtilen hedeflere etkili bir şekilde ulaşılmıştır.

5.3. Öneriler

Bu çalışma, 60 aylık çocukların sosyal problem çözme becerileri üzerinde yaratıcı drama eğitiminin önemli olduğunu göstermiştir. Sosyal problem çözme becerilerine yönelik yapılacak çalışmalar toplumda öz güveni yüksek, başkalarının haklarına saygı gösteren, başkalarının sorunlarına duyarlılık gösteren, girişken bireylerin artmasını sağlayacaktır. Bu bağlamda araştırmadan elde edilen bulgulara ve sonuçlara dayanarak şu önerilerde bulunulmuştur:

1. Yaratıcı Drama uygulamaları YÖK' ün okul öncesi öğretmenliği ve çocuk gelişimi bölüm müfredatlarına eklenerek zorunlu ders kapsamına alınabilir. Böylelikle öğretmenlerin drama ile ilgili bilgi ve becerileri artacaktır.

2. Öğretmenlerin drama eğitiminde yetersiz geldiği durumlarda ya da daha verimli uygulamalar sağlamak amacıyla; drama alanında profesyonel kişiler tarafından yardım alabilecekleri destekler sağlanabilir. Hizmet içi eğitim programları düzenlenebilir, öğretmenler için bu konuda el kitapları hazırlanabilir.
3. Var olan geleneksel programların sosyal problem çözme becerilerini geliştirmede yetersiz olduğu görülmüştür. Bu becerilerin gelişimini daha iyi gözlemleyebilmek için nicel araştırma yöntemlerinin yanında, nitel araştırma yöntemleri de kullanılabilir.
4. Okul öncesi grubuna okullarda katılımın artması amacıyla drama uygulama günleri oluşturulabilir.
5. Sosyal Problem Çözme becerilerini geliştirmeye yönelik uygulanan Aile Eğitim Programlarında kullanılarak sadece çocuklara yönelik değil de aile katılımı sağlanarakta uygulanabilir.
6. Okul öncesi eğitim programlarında çocukların Bütüncül Yaklaşım ilkesi doğrultusunda tüm gelişim alanları destekleyecek nitelikte drama etkinlikleri planlanmalı ve uygulanmalıdır.

6. KAYNAKÇA

- Adler, A. (1983), "*Kişilik Bozuklukları ve Toplumsal Bütünleşme*", (Çev. Belkıs Çorakçı), Say Yayınları, İstanbul, Türkiye.
- Ahioğlu, N. E. (2011), "Piaget ve Ergenlikte Bilişsel Gelişim", Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Kastamonu Eğitim Dergisi, 19 (1), 1- 10.
- Adıgüzel, H. Ö. (1994), "*Eğitimde Yeni Bir Yöntem ve Disiplin*", Ankara, Naturel.
- Akyol, K. A. (2003), "*Drama ve Dramanın Önemi*", Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 1(2).
- Akyol, K. A. (2015), "*Her Yönüyle Okul Öncesi Eğitimi. Okul Öncesi Eğitimde Drama*", Hedef Yayınları, Matsa.
- Akyüz, Y. (1996), "*Anaokullarının Türkiye'de Kuruluş ve Gelişim Tarihi*", Milli Eğitim Dergisi, (132), 7-13.
- Akyüzlüer, F. (2007), "*İlköğretim 4. Sınıf Öğrencilerinin Müzik Becerilerini Geliştirmede Dramanın Etkisi*", Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri, Enstitüsü, İzmir.
- Akkök, F. (1996), "*Özürlü Bir Çocuğa Sahip Anne Babaların Kaygı ve Endişe Düzeyini Ölçme Güvenilirlik ve Geçerlilik Çalışması*", Psikoloji Dergisi, 7 (23), 26-38.
- Alisinanoğlu, F., Özbey, S. (2009), "*Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 60-72 Aylık Çocukların Problem Davranışlarının Çocukların Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2(6), 493- 517.
- Altuntaş, O., Altınova, H. (2015), "*Yaratıcı Drama Yönteminin Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Sorun Çözme Becerilerine Etkisi*", Turkish Studies, 49-62.
- Albayrak, M., Şimşek, T. (2009), "*Okul Öncesinde Drama ile Matematik Öğretimi*", Pegem Yayınları, Ankara.
- Aral, N., Kandır, A., Can, M. (2002), "*Okul Öncesi Eğitim, Okul Öncesi Eğitim Programı*", Ya-Pa Yayınları, İstanbul.
- Arı, N., Yaban, N.H. (2012), "*9-11 Yaşındaki Çocukların Sosyal Problem Çözme Becerisini Cinsiyet ve Yaş Faktörü*", Hacettepe Eğitim ve Bilim Dergisi, 187-203.
- Aslan, E. (2008), "*Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitiminin 6 Yaş Çocuklarının Sosyal İlişkiler ve İşbirliği Davranışlarına Etkisi*", Yayımlanmamış Yüksek Lisans

- Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Aslan, N, (2009), "*Eğitimde Drama*", Oluşum Drama Enstitüsü, Oluşum Yayınları, Ankara.
- Avcıoğlu, H, (2012), "*Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuklara Sosyal Beceri Öğrenme ve Kazandırmada İşbirliğine Dayalı Öğrenme ve Drama Yöntemlerinin Etkililiği*", Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim ve Bilim Dergisi, 37 (163), 110-125.
- Ay, T. S, (2005), "*İlköğretim Hayat Bilgisi Öğretiminde Yaratıcı Drama ve Geleneksel Yöntemlerin Öğrenci Başarısı ve Hatırda Tutma Düzeyi Üzerindeki Etkileri*", Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bakkaloğlu, N, (2017), "*İlkokul Çevre Konularında Uygulanan Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrencilerin Başarılarına, Kalıcılığa ve İlgilerine Etkisi*", Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bal, Ö., Temel, F, (2014), "*Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 4- 6 Yaş Grubu Çocuklarının Kişiler Arası Problem Çözme Becerileri ve Bakış Açısı Alma Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*", Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1 (4), 156-169.
- Başal, H, (2007), "*Nasıl Mutlu Bir Çocuk Yetiştirebilirim*", Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.
- Bayazıt, B., Acar, E., Ateş, O., Sağıroğlu, İ, (2003), "*5-6 Yaş Grubu Çocuklara Uygulanan Yaratıcı Drama ve Modern Dans Etkinliklerinin Çocukların Sosyal Gelişimine Etkisi*", İstanbul Üniversitesi Spor Bilim Dergisi, 11 (3), 119-122.
- Bayhan, P., Artan, İ, (2011), "*Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*", Morpa, İstanbul.
- Bülbül, N, (2008), "*4 Yaş Çocuklarının Sosyal Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*", Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ceylan, Ş, Ömeroğlu, E. (2007), "*Okul Öncesinde Drama Dersinin Üniversite Öğrencilerine Katkısının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*". Yaratıcı Drama Dergisi, 1 (3), 57- 73.
- Ceylan, R., Bıçakçı, M, Y., Aral, N., Gürsoy, F, (2012), "*Okul Öncesi Eğitim Kurumunda Çalışan Öğretmenlerin Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi*", Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 14(1), 85-98.
- Ceylan, Ş, (2009), "*Vineland Sosyal-Duygusal Erken Çocukluk Ölçeğinin Geçerlik-Güvenirlilik Çalışması ve Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden Beş Yaş Çocuklarının Sosyal-Duygusal Davranışlarına Yaratıcı Drama Eğitiminin*

- Etkisinin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çağdaş, A. ve Yıldız, F.Ü, (2003), "*DeneySEL Yaratıcılık Programı'nın 4-5 Yaş Çocuklarının Bilişsel Gelişimine Olan Etkileri*", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (10), 315-328.
- Çakmakçı, E., Özabacı, N, (2013), "*Drama Yolu ile Karar Verme Becerisinin Kazandırılması*", Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 12 (44),18-30.
- Çelik, M., Gündoğdu, K, (2007), "*Türkiye'de Okul Öncesi Eğitimin Tarihsel Gelişimi*", Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, (16), 172-190.
- Çetingöz , D, (2012), "*Okul Öncesi Eğitimi Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Drama Yöntemini Kullanmaya Yönelik Özyeterlilikleri*", Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (42), 131-142.
- Çoban Çalışkan, E, (2007), *Sosyal Beceri Sorunu Olan Öğrenciler ve Annelerine Uygulanan Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programının Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Gelişimi Üzerindeki Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Demirel, Ö, (2000), "*Türkçe Öğretimi*", Pegem Yayınları, Ankara, (2).
- Dereli, İman, E, (2013), "*Çocuklar için Sosyal Problem Çözme Ölçeği'nin 6 Yaş Grubu İçin Türkiye Uyarlaması ve Okul Öncesi Davranış Problemleri ile Sosyal Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkiler*", Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, 13(1), 479- 498.
- Dinçer, Ç, (1995), "*Anaokuluna Devam Eden 5 Yaş Grubu Çocuklarına Kişilerarası Problem Çözme Becerilerinin Kazandırılmasında Eğitimin Etkisinin İncelenmesi*", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dirim, A, (2000), "*Okul Öncesi Yaratıcı Çocuk Etkinlikleri*", Esin Yayınevi, İstanbul.
- Dökmen, Ü, (1988), "*Empatinin Yeni Bir Modele Dayanılarak Ölçülmesi ve Psikodrama ile Geliştirilmesi*", Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 21(2), 155-190.
- Er, A, (2003), "*Drama ve Dil Öğretimi: Dramanın Sözlü Dil Öğretimine Etkisi*", Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi", (8), 246-254.
- Eti, İ, (2010), *Drama Etkinliklerinin Okul Öncesi Kurumuna Devam Eden 5 6 Yaş Grubu Çocukların Sosyal Becerileri Üzerine Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

- Freud, S, (1994), "*Sigmund Freud Psikoanaliz Üzerine*", (Avni Öneş), Say Yayınları, (7).
- Gönen, M., Uyar Dalkılıç, N., (2003), "*Çocuk Eğitiminde Drama Yöntem ve Uygulamalar*", Epsilon Yayıncılık, İstanbul.
- Gönen, M, (2007), "*Çocuk Eğitiminde Drama Yönteminin Kullanılması*", "Dramaya Merhaba", Naci, Aslan (Ed.), Oluşum Yayınları, Ankara.
- Göncüoğlu, G. Ö, (2010), *6.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Demokrasinin Serüveni Ünitesinin Öğretiminde Drama ve İşbirlikli Öğretim Yöntemlerinin Öğrenci Tutum ve Başarısına Etkisi*,Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Görgülü, F, (2009), *Drama Destekli Kubaşık Öğrenme Etkinliklerinin Okul Öncesi 5- 6 Yaş Çocuklarının İletişim Becerilerine Etkisi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gündoğdu, R., Izgar, H, (2010), "*Yaratıcı Drama Temelli Çatışma Çözme Programının Ergenlerin Çatışma Çözme Becerisine Etkisi*", Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi,(30), 81-100.
- Gülay, H, (2009), "*5-6 yaş Çocuklarının Sosyal Konularını Etkileyen Çeşitli Değişkenler*",Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(1), 104-121.
- Güven, A, (2012), "*İlköğretim 4. Ve 5. Sınıf Türkçe Derslerinde Drama Yönteminin Kullanımı Üzerine Nitel Bir Çalışma*", Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, (1), 52-62.
- Hamamcı, Z., Esen Çoban, A, (2009), "*Psikodramanın Psikolojik Danışmanların Problem Çözme Becerilerini Algılama Düzeyleri Üzerine Etkisi*", Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (28), 63-74.
- Hatipoğlu, Y. Y, (2006), *İlköğretim 5. Sınıf Matematik Ders Konularının Öğretiminde Drama Yönteminin Öğrenci Başarısına Etkisi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kaf, Ö, (1999), *Hayat Bilgisi Dersinde Bazı Sosyal Becerilerin Kazandırılmasında Yaratıcı Drama Yönteminin Etkisi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karasar, N, (2009), "*Bilimsel Araştırma Yöntemi*", Nobel Yayınları, Ankara.
- Kara, Y., Çam, F, (2007), "*Yaratıcı Drama Yönteminin Bazı Sosyal Becerilerin Kazandırılmasına Etkisi*", Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,(32), 145-155.

- Karaömerlioğlu, L, (2010), *Okul Öncesi Eğitimde Doğaçlama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Kantarcıoğlu, S, (1998), *Anaokulunda Eğitim*, MEB Yayınları, İstanbul.
- Karataş, Z., Gökçakan, Z, (2011), "*Psikodrama teknikleri kullanılarak yapılan grup uygulamasının ergenlerin çatışma çözme becerilerine etkisinin incelenmesi*", Türk Psikiyatri Dergisi, 20 (4), 601-614.
- Karakaya, N, (2007), "*İlköğretimde Drama ve Örnek Bir Uygulama*", Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 27(1), 103-139.
- Kavcar, C, (1985), "*Örgün Eğitimde Dramatizasyon*", Eğitim ve Bilim, TED Yayınları.
- Kılıçarslan, R, (2014), *Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Drama Yönteminin Konuşma Becerisine Etkisi*, Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Kömür, A, İ., Öztürk, A, (2013), "*Yaratıcı Drama Alanında Peter Slade'in Drama Anlayışının İncelenmesi*", Yaratıcı Drama Dergisi, 8(16), 33-41.
- Köseoğlu, İ., Ünlü, M, (2006), "*Coğrafya Dersinde Drama Tekniğinin Öğrenci Başarısına Etkisi*", Marmara Coğrafya Dergisi, (13), 125- 132.
- Kula, T, (2012), *Gavin Bolton'ın Drama Yaklaşımında Oyun- Öğrenme ilişkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Mantaş, S, (2014), *Drama Etkinliklerinin İlkokul 4.Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Beceri Gelişimi ve İşbirliği Davranışlarına Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- MEB, (2013), "*Okul Öncesi Eğitim Programı*", Ankara.
- Metinnam, İ, (2011), *Yaratıcı Drama Alanında Brian Way'in Drama Anlayışının İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Morgül, M, (2006), "*Eğitimde Yaratıcı Dramaya Merhaba*", Kök Yayınları, Ankara.
- Oğuzkan, Ş., Oral, G, (1987), "*Okulöncesi Eğitimi*", MEB Yayınları, İstanbul.
- Oktay, A, (1990), "*Türkiye'de Okulöncesi Eğitim*", Malatya Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, (2), 151-160.
- Oktay, A, (2005), "*Okul öncesi Eğitimde Güncel Konular*", Morpa Yayınları, Eğitim Bilimleri Sempozyumu Bildirileri, İstanbul.
- Okvuran, A, (2003), "*Yaratıcı Drama Eğitimine Katılma ve Bazı Demografik Değişkenlerin Dramaya Yönelik Tutumlara Etkisi*", Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi, 2(4), 225-240.

- Ömeroğlu, E, (1992), "*Ailenin Çocuğun Eğitimine Katılımı*", Okul Öncesi Eğitimi.
- Ömeroğlu, E., Kandır, A., Ersoy, Ö., Tezel Şahin, F., Turla, A., (2010), "*Okul Öncesi Eğitiminde Drama*", Kök Yayınları.
- Ömeroğlu, E., Ceylan, Ş, (2012), "*Yaratıcı Drama Eğitimi Alan ve Almayan 60-72 Aylar Arasındaki Çocukların Sosyal Duygusal Davranışlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*", Kastamonu Eğitim Dergisi, 20 (1), 63-80.
- Önemli, M., Totan, T., Abbasov, A, (2015),"*Yaratıcı Drama Eğitiminin Özel Gereksinimi Olan Çocukların Sosyal Beceri Alanlarından Konuşma ve İlişki Kurma Becerileri Gelişimine Katkısı*", Asya Öğretim Dergisi ,3(1), 50-65.
- Önder, A, (2007), "*Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama*", Epsilon Yayınları, İstanbul, (7).
- Önder, A, (2011), "*Okul Öncesi Çocukları İçin Drama Uygulamaları*", Morpa Yayınları, İstanbul.
- Özcan, S., Karataş, S, (2010), "*Yaratıcı Düşünme Etkinliklerinin Öğrencilerin Yaratıcı Düşüncelerine ve Proje Gelistirmelerine Etkisi*", Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11 (1), 225-243.
- Özdemir, Yaylacı, G, (2005), "*Çocuğun Duygusal Zeka ve İletişim Yeteneklerinin Elishiminde Yaratıcı Eğitimin Rolü*", 2. Uluslar Arası Çocuk ve İletişim Kongresi Bildiri Kitapçığı, İletişimin Çocuğa Etkisi, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi, 4-6 Nisan, İstanbul.
- Özgüngör, S., Acun Kapıkıran, N, (2011), "*Erikson'un Psikososyal Gelişim Dönemleri Ölçeklerinin Türk Kültürün Uygunluğunun Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi*", Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 4 (36), 114-126.
- Sağlam, T, (2004), "*Dramatik Eğitim: Amaç mı? Araç mı?*", Tiyatro Araştırmaları Dergisi, 17, 4-21.
- Sağlam, T, (2006), "*Gavin Bolton Drama-Sanat-Öğrenme*", Yaratıcı Drama Dergisi, 1(2), 89-98.
- Samancı, O., Diş, O, (2014), "*Sosyal Becerileri Zayıf Olan İlkokul Öğrencilerinin Tutu ve Davranışlarını Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*", Kastamonu Eğitim Dergisi, 22(2), 573- 590.
- San,İ., Coşkun, H., Adıgüzel, Ö, Deriş, Ş, (1994), "*Drama ve Öğretim Bilgisi*", Ankara, Çağdaş Drama Derneği Yayını, Öz Özen Matbaacılık.
- San, İ, (1996), "*Yaratıcılığı Geliştiren Bir Yöntem ve Yaratıcı Bireyi Yetiştirme bir Disiplin*", Yeni Türkiye Dergisi, (7), 148-160.

- Sapmaz, C, (2010), *Harriet Fınlay Johns'in Genel Eğitim Anlayışı İçinde Dramaya Yaklaşımının Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Saracaloğlu, S., Serin, O. Bozkurt, N,(2001), "*Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri İle Başarıları Arasındaki İlişki*", Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, (14), 121-134.
- Seven, S, (2014), "*Okul Öncesi Eğitime Giriş*", Pegem Akademi Yayıncılık, (1).
- Şenol, E, (2011), *İlköğretim Matematik Dersinde Yaratıcı Drama Uygulamalarının Öğrencilerin Problem Çözme Stratejileri, Başarı ,Benlik Kavramı ve Etkileşim Örüntüleri Üzerindeki Etkisi*, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Şenol, B, (2017), *Kaynaştırma Uygulaması Yapılan Okul Öncesi Sınıflarında Drama Eğitim Programının Çocukların Etkileşimi ve Sosyal Bilgi İşleme Sürecine Etkililiğinin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tahta, F, (2007), "*Eğitimde Drama Nedir? Öğretmen Yetiştirme Lisans Programında Dramanın Yeri*". "Dramaya Merhaba", Naci, Aslan (Ed.), Oluşum Yayınları, Ankara.
- Tanrıseven, I., Aykaç, M, (2013), "*Üniversite Öğrencilerinin Yaratıcı Dramanın Kişisel ve Mesleki Yaşantılarına Katkısına İlişkin Görüşleri*", Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(12), 329-348.
- Tokgöz, İ, (2006), *Okul Öncesi Çocuklarına Yönelik Kitapların Dil Gelişimi ve Anlam Bilimi Açısından Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Topaloğlu, A, (2013), *Etkinlik Temelli Sosyal Beceri Eğitiminin Çocukların Akran İlişkilerine Etkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Ana Bilim Dalı Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bilim Dalı.
- Tuğrul, B, (2006), "*Okul Öncesi Dönemde Düşünme Becerilerinin Gelişmesinde Yaratıcı Bir Süreç Olarak Drama*", Yaratıcı Drama Dergisi, 1(2), 67-77.
- Tuluk,N, (2004), "*Yaratıcı Drama*", Pivolka Dergisi, 3(12), 10-12.
- Türnüklü, B. E.,Yeşildere, S, (2005), "*Problem Çözme ve Eleştirel Düşünme*", Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, (3), 107-123.
- Ulupınar, S, (2014), "*Psikodrama uygulamasının hemşirelik öğrencilerinin sorun çözme*

- becerisine etkisi "*, Anadolu Psikiyatri Dergisi, 15 (1), 55-62.
- Ulutaş, A, (2011), "*Okul Öncesi Dönemde Drama ve Oyunun Önemi*", Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4 (6), 232- 242.
- Ural, O., Ramazan, O, (2007), "*Türkiye 'de Okul Öncesi Eğitimin Dünü ve Bugünü*", Özdemir, S., Bacanlı, H., Sözer, M. (Ed.), Türkiye'de Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Sistemi Temel Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Türk Eğitim Derneği, Ankara, 11-61.
- Uşaklı, H, (2006), *Drama Temelli Grup Rehberliğinin İlköğretim V.Sınıf Öğrencilerinin Arkadaşlık İlişkilerine, Atılganlıklarına ve Benlik Saygılarına Olan Etkisi*, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Uysal, F.N, (1996), *Anaokuluna Giden 5-6 Yaş Grubu Çocuklarda Yaratıcı Drama Çalışmalarının Sosyal Gelişim Alanına Olan Etkisinin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Uysal, B, (2014), *Dinleme ve Konuşma Becerilerinin Kazandırılmasında Yaratıcı Drama Temelli Bir Model Önerisi*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uysal, A., Balkan, İ, (2015), "*Sosyal Beceri Eğitimi Alan ve Almayan Okul Öncesi Çocukların, Sosyal Beceri ve Benlik Kavramı Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması*", Maltepe Üniversitesi psikoloji Çalışma Dergisi, 35(1), 27-56.
- Üstün, A. Bozkurt, E, (2003), "*İlköğretim Okulu Müdürlerinin Kendilerini Algılayışlarına Göre Problem Çözme Becerilerini Etkileyen Bazı Mesleki Faktörler*", Kastamonu Eğitim Dergisi,11(1). 13-20.
- Üstündağ,T, (1998), "*Yaratıcı Drama Eğitim Programının Öğeleri*", Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 22(107), 28-35.
- Vural, D, (2006), *Okul Öncesi Eğitim Programındaki Duyuşsal ve Sosyal Becerilere Yönelik Hedeflere Uygun Olarak Hazırlanan Aile Katılımlı Sosyal Beceri Eğitimi Programının Çocuklarda Sosyal Becerilerin Gelişimine Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 22.
- Yaman, E., Danacı, Özözen, M., Eran, N, (2015), "*Yaratıcı Dramanın 4-5 Yaş Çocuklarının Gelişim Özellikleri Üzerindeki Etkisi*", Eğitimde Kuram ve Uygulama, 11(3), 876-893.
- Yassa, N. A, (1997), "*A Study of The Effect of Drama Education on Social İnteraction*

- in High School Students*", Lakehead University, Ontario, Canada, Thunder Bay.
- Yeşilyaprak , B, (2017), "*Bilişsel Gelişim ve Dil Gelişimi*", Eğitim Psikolojisi, Gelişim-Öğrenme Öğretim, Pegem Yayınları, Ankara.
- Yılmaz, N., (2003), "*Türkiye 'de Okul Öncesi Eğitimi, Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar*", Edt, Sevinç, M, Morpa Yayınları.
- Yılmaz, G, (2006), *Fen Bilgisi Öğretiminde Drama Yönteminin Kullanımı*, Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Yüksel, G, (1996), "*Sosyal Beceri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerine Etkisi*", Türk Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Dergisi, 2(11), 37-47.

EK- 1 YARATICI DRAMA YÖNTEMİ İLE DERS İŞLENEN SINIFTAKİ ETKİNLİKLER

Tarih: 1.hafta

Süre: 40 dakika

Çalışmanın Adı : Topun arkadaşlığı

Yaş Grubu : 60 Ay

Materyal : Top

Kazanımlar : Sosyal problemlerin farkına varabilmesini sağlamak

Göstergeler :

Duyularını drama yoluyla ifade edebilme.

Bir konu ya da temayı bedenini kullanarak ifade edebilme.

Sözel yönergelere uygun ısınma hareketleri yapabilme (Meb, 2013).

ISINMA

Araştırmacı çocuklara kendini tanıtır.çocuklardan daire olmalarını ister... Eline bir top alır ve bu topu benim adım hatice (heceleyerek) senin adın ne denilerek yanındaki çocuğa top uzatılır (Bütün çocukların isimleri söylenilir)... Daha sonra elinde bir topu tutmuş gibi yapar bu topunun ismi bıcır onun rengi mor denilerek hayali top bir öğrenciye atılır öğrenciden isim ve renk söylemesi istenilir (Oyun bütün öğrenciler tarafından yapılır)...

ÇALIŞMA

Çocuklar araştırmacı tarafından gözlemlenilir.

DEĞERLENDİRME

Çocuklarla vedalaşılır.

Tarih: 2.hafta

Süre: 40 dakika

Çalışmanın Adı : K Şehri

Yaş Grubu : 60 Ay

MATERYALLER: K sesiyle başlayan hayvanların resimleri (köpek, kedi, kurbağa, kuğu, karga, kertenkele, kuş, kırlangıç, kuzu, keçi, kurt, kelebek) , çocuklar için k

şapkaları, “K Şehrine Hoşgeldiniz” yazısı, marakas

Kazanımlar : Probleme çeşitli çözüm yolları önerebilmesini sağlamak

Göstergeler :

Sözel yönergelere uygun davranışlar gösterebilmek.

Çocukları seçtiği çözüm yollarını deneyebilmesini sağlamak.

Yetişkin talimatlarına uyabilmek.

ISINMA

Araştırmacı, çocuklara bugün onları bir şehre götüreceğini söyler. Bu şehir birçok hayvanın çok mutlu bir şekilde bir arada yaşadığı bir şehirdir. Şehre gitmek için bir yolculuk yaparlar. Araştırmacı ve çocuklar sınıfın dışına çıkar. Araştırmacı çevreye bazı oklar asmıştır. Toplam üç ok bulunur. Her iki ok arasında çocuklarla farklı yollardan geçilerek şehre varılacaktır. Her ok şekline gelindiğinde Araştırmacı çocuklara rehber olur.

1. Ok- Köprü: Araştırmacı : “Burası bir köprü. Bu köprü çok dar. Bu köprüden geçerken hepimiz el ele tutuşup çizgi üzerinden yan yana geçmeliyiz (Çocuklar el ele tutuşup liderin hazırladığı sandalyelerin arasından yan yana geçerler)

. **2. Ok-Taşlar:** Araştırmacı : “Şimdi önümüzde taştan bir yol var. Bu taşların üzerinden tek ayağımızla zıplayarak geçelim. Taşları geçerken ilerideki çiçeklere konan arılar bizi ziyaret edebilir. Onların seslerini duyunca hareket etmeden bekleyiniz (Araştırmacı dışarıdaki taşları bir sıra halinde dizer ve çocuklar bu taşların üzerinden tek ayaklarıyla zıplarlar). Zıplarken Araştırmacı , çiçeklere konan arıları temsil edebilmek için (vızz) sesini çıkardıkça çocuklar arıların gitmesini beklerler ve dururlar, sonra zıplayarak taşların üzerinden geçmeye devam ederler. **3.**

Ok-Tünel: Araştırmacı : “Karşımızda bir tünel var. Bu tünel oldukça dar. Hepimiz eğilmeliyiz ve sürünerek geçmeliyiz. Yoksa sığamayız.” Tüneli çocuklar oluşturur. Çocuklar arka arkaya durarak ellerini birbirlerinin omzuna koyup bacaklarını açarlar. En öndeki çocuk tünelden arkadaşlarının bacaklarının arasından sürünerek geçerek en arkada durur. Sıra yine en baştaki çocuğa gelene kadar çocuklar devam eder.Artık varılmak istenen şehre gelinir. Araştırmacı , çocuklara duvara asılan olan “K Şehrine Hoşgeldiniz” yazısını okur. Böylece Araştırmacı ve çocuklar sınıfa geçerler.

Çalışma

Araştırmacı , K şehrinde ismi sadece K sesiyle başlayan hayvanların yaşadığını söyler. Araştırmacı : “Bu hayvanlar neden ortalarda gözüküyor bilmiyorum. Sizce neden? (Çocukların yanıtları dinlenir.) Galiba kendilerine seslenmemizi bekliyorlar. Haydi K şehrini dolaşalım hayvanları arayalım ve onlara seslenelim, belki yanımıza gelirler.” Çocuklarla beraber K şehrini dolaşma süreci başlar. Araştırmacı eline bir marakas alır, ismi K sesiyle başlayan hayvanların resimleri sınıf içerisinde bazı yerlere ters çevrilerek asılır. Bu resimlerin olduğu yerlerde Araştırmacı , marakasını çalar ve çocuklardan K sesiyle başlayan bir hayvan ismi söylemelerini ister; ama her hayvanla ilgili bir ipucu verir. Çocuklar o hayvanı bulunca Araştırmacı hayvanın resmini çıkarır, bulan çocuğun boynuna asar. Örnek: Kelebek için ipucu: “Uçar, bazılarının kanatlarında benekleri vardır. Uç uç ...” Bu süreç çocuk sayısı kadar hazırlanan, ismi K sesiyle başlayan tüm hayvanlar bulunana kadar devam eder. Tüm çocukların boyunlarına K sesiyle başlayan hayvan resimleri asıldıktan sonra bir çember olunur ve bu çemberde birbirlerine günaydın derler. Bu süreçte, bir çocuk ortaya geçer ve “Günaydın, ben kedi”, sen?” diyerek istediği bir arkadaşını çemberin ortasına geçmesi için yönlendirir. Diğer çocuk da aynı şekilde “Günaydın, ben kelebek, sen?” der ve başka bir arkadaşını yönlendirir. Bu süreç hızlıca tüm çocuklar çemberin ortasında “günaydın” diyene kadar devam eder. Araştırmacı boynuna bir zürafa resmi asar ve zürafa rolüne girer. Araştırmacı , “Benim adım zürafa, Günaydın. Başka bir şehirden geldim. Benim yaşadığım yerde ağaçlar kesildiği için orada yaşayamıyorum artık. Yoksa aç kalabilirim. Sizinle birlikte yaşasam olur mu?” Araştırmacı , çocuklara bu durumu söyledikten sonra rolünden çıkar ve çocuklar neler yapabiliriz bu durumda? Araştırmacının yönlendirilmesiyle zürafanın yaşadığı yere hep birlikte ağaç ekilir.

DEĞERLENDİRME

Araştırmacı çocuklardan daire şeklinde oturmalarını ister.

- 1- Bu şehrin adı neydi? Neden ismi “K Şehri”?
- 2- Bu şehirde hangi hayvanlar yaşıyor?
- 3- Zürafa “K Şehri”ne geldiğinde diğer hayvanlar ne düşündü, neler hissetti? gibi sorular sorularak çalışma sonlandırılır.

Tarih: 3.hafta

Süre: 40 dakika

Çalışmanın Adı : Masal Gemisi

Yaş Grubu : 60 Ay

Kazanımlar: Problem durumlarına çözüm üretir

Göstergeler:

Problemi söyleyebilme.

Probleme çeşitli çözüm yolları önerebilme.

Kurallara uyabilmesini sağlamak (MEB,2013).

ISINMA

Günaydın çocuklar Nasılsınız...Hadi şimdi daire olalım. El ele tutuşalım. Ellerimizi bırakmadan olabildiğince açılalım... Şimdi kapanalım. Tekrar deneyelim. Ve daire şeklinde oturalım...

Çocuklar yaşadığımız şehre bir gemi gelmiş biliyor musunuz? Geminin adı masal gemisiymiş çok ilgimi çekti ve bunu sizin için araştırdım. Bu gemi çok uzaklardan geliyormuş... Masallardan... Ve duyduğuma göre burada ki masallar ve kahramanları mutlu mesut bir şekilde yaşıyorlarmış... Bugün sizlerle bu gemiyi ziyaret edeceğimiz masal kahramanlarını daha yakından tanıyacağız. Peki, sizce kim bu masal kahramanları? Sizin bildiğiniz masallar var mı? Varsa çocuklardan bu masallar kısaca dinlenir.

ÇALIŞMA

Evet, çocuklar masal gemisine yolculuğumuz başlasın. Masal gemisine sandal ile gidicez biniyoruz şimdi... bu sandalın gitmesi için bizimde yardım etmemiz gerekiyor kürekliyoruz.. hafif dalga var çocuklar sallanıyoruz... sıkı tutunun çocuklar çok sert bir dalga geliyor...aa yunusları görüyor musunuz el sallayalım onlara...evett geldik çocuklar iniyoruz... Burada masaları ve kahramanları inceleyebiliriz... Öh öh ... Merhaba hoş geldiniz ben geminin kaptanı İsmail(herhangi bir kukla) . Araştırmacı merhaba biz geminizi gezmeye geldik bunlar öğrencilerim. Hoş geldiniz tekrar lakin bu gemiyi gezmek ve masal kahramanlarımla tanışmanın bir karşılığı var. Her bir masal ve kahraman size görünmek için bazı istekleri var. O isteklerini yaparsanız görebileceksiniz. Bu istekler geminin içinde bir yerlere saklanmış onları

bulup yapmalısınız...Çocuklar kaptanın dediklerini duydunuz masal Kahramanların bizden ne istediğini bulmalıyız ve onlarla tanışmak için istediklerini yapmalıyız. Evet, şimdi gemiyi aramakla başlayalım... Bulunanlar 2 tane üzerinde yapılması gerekli olan şeylerin yazıldığı kâğıt...

1. Kağıt: Kırmızı başlıklı kızın kurt'u gördüğünde hissettiklerini donarak gösterin.

2.Kağıt: Hansel ve gretel'in üvey annesinin onları evden göndermesini bir fotoğraf karesi ile gösterin (Araştırmacı okur çocuklarla birlikte yapılır).

Evet, çocuklar Masal Kahramanları'nı gördük (Araştırmacı ile birlikte asılan masal kahramanları gezilir). Ama bana biraz, üzgün gibi geldiler sizce de öyle mi? Çocukların cevaplarından sonra... Neden üzgün olabilirler?...

Tekrar çocukların cevapları dinlenir... Araştırmacının yönlendirmesiyle (daha önceden hazırlanmış rol verilen oyuncu girer.)A bakın çocuklar orada masalcı dede var. Ona sorabiliriz. Hadi gidin ve ona sorun. Masalcı dede: Merhaba çocuklar size masal anlatmamı ister misiniz? Elbette isteriz masalcı dede; çocuklarım ve ben masalları çok severiz ama masalcı dede çocukların sana sormak istediği bir şey var. Çocuklar Masal Kahramanları'nın neden üzgün olduğunu sorarlar. Masalcı dede: çocuklar Masal Kahramanları gemide yaşamak istemiyorlar. Kendi doğal hayatlarına dönmek istiyorlar. Ama aç gözlü kaptan onları karaya çıkarmıyor. Siz Masal Kahramanları'na yardım eder misiniz?Çocuklar ve Araştırmacı uzun konuşmalardan sonra bir karar alırlar ve bu kararı kaptana söylerler. Kaptan uzunca bir düşünür. Çok para kazanma isteğiyle kabul eder çocukların teklifini ve çocuklar hazırlıklara başlarlar öğretmen tüm gruptan müzikli bir gösteri hazırlamalarını ister ve hazırlanan gösteri sergilenir. Bu sırada masal kahramanları gemiden ayrılmıştır. Çocuklar geldikleri gibi sınıflarına geri dönerler..

DEĞERLENDİRME

Evet, çocuklar Masal Kahramanları'na yardım ettik. Sizlerdende masal kahramanlarına istediğiniz resmi yapmanızı istiyorum.

Tarih: 4.hafta

Süre: 40 dakika

Çalışmanın Adı : Penguen

Yaş Grubu : 60 Ay

Kazanımlar: Başkalarının sorunlarına kaşı duyarlı olabilme.

Göstergeler :

Problem durumlarına çözüm üretir.

Probleme çeşitli çözüm yolları önerir.

Çözüm yollarından birini seçer.

Başkalarının sorunlarını anlamaya çalışır

Yetişkinlerin talimatlarına uyar.

Şefkat gösterebilme (MEB, 2013).

ISINMA

Serbest bir şekilde yürüelim. Derin nefes alalım şimdi verelim. Yürümeye devam edelim. Şimdi bebek gibi yürüyoruz... Şimdi robot olarak yürüyoruz... Daire şeklini alıyoruz... Hepimiz bir hayvan olalım ve o hayvan gibi yürüelim. Ancak konuşmak, ses çıkartmak yok. Grubun geri kalanı da bu hayvanın hangi hayvan olduğunu tahmin edecek (At, kuş, yılan, kedi, aslan, maymun son olarak lider penguen olmalarını ister.) Şimdi hepimiz penguen olalım... Çok güzel penguenler oldunuz.

ÇALIŞMA

Çocuklar penguenler nerede yaşarlar biliyor musunuz?

(Antartika' ya ait bir harita gösterilir). Bakın elimde bir harita var, bu haritayı birlikte inceleyelim. Neler görüyorsunuz? Bu harita penguenlerin yaşadığı Antartika'ya ait bir harita. Antartika sizce nasıl bir yer? Haydi, hep birlikte Antartika'yı ziyaret edelim. Antartika'ya nasıl gidebiliriz? Yanımıza neler almamız gerekir? Çocuklar ben yanıma kameram ve fotoğraf makina mı da alıyorum, isteyenler de yanlarına farklı cihazlarını alabilirler. Şimdi hepimiz giyinelim... Artık hazırız, Antartika'ya ne ile gidebiliriz? (Alınan cevaplara göre bir yolculuk yapılır)Penguenlerin yaşadığı Antartika'ya ulaştık. Etrafınıza bakın. Neler görüyorsunuz? Burası çok soğuk, yürürken dikkatli olalım, tehlikeden uzak kalabilmek için birbirimizden ayrılmayalım. Birlikte yürüelim. Bu kadar

yürümek yeter. Başka nasıl ilerleyebiliriz? Aa kar yağıyor. Fırtına geliyor. Tutunun herkes yaklaşsın, toplanalım, herkes burada mı? Eksik yok, tamam. Hadi iyice sıkışıp yan yana duralım...

Demek ki penguenler kendilerini sıcak tutabilmek için, böyle duruyorlar. Ben fırtınadan yönümü kaybettim çocuklar. Nasıl bulacağız yönümüzü? Aklına bir fikir gelen parmağını burnuna koysun. Böylece konuşmak istediğinizi anlayabilirim. Çocuklar benim bir fikrim var. Bu gece burada kalalım. Öncelikle kalacak bir yer bulmamız gerekiyor ve bunun için biraz düşünelim. (Sabah olur, yürüyüş esnasında buzulların tepesindeki bir penguen fark edilir ve ona yaklaşılır.) A bakın orada yavru bir penguen var. Neden o kadar yüksekte duruyor olabilir, haydi onun yanına gidelim Çocuklar Antartika'da ki buzullar eriyormuş ve bu yüzden yavru penguen buzul parçasının üzerinde mahsur kalmış, aynı zamanda bir balıkçı bütün balıkları avladığı için de penguenler yiyecek yemek bulamıyorlarmış. (Araştırmacı , üzgün bir ifadeyle balıkçının da balık avlamaya ihtiyacı olduğu ifade eder.) Yine de bizim onlara yardım etmemiz gerekiyor. Şimdi herkes etrafı incelesin ve onlara nasıl yardım edebiliriz diye düşünsün. Çocuklar herkes yanıma yaklaşsın ve neler gördüğünü anlatsın...Çocuklar etrafı inceledik. Penguenlerin aç kalmaması için neler yapabiliriz, fikri olan parmağını burnuna koysun? (Çocuklar farklı farklı cevaplar verir ve bunların ardında lider yönlendirme yapar.) Çocuklar , penguenler en çok ne yemeği sever ?Çocuklar penguenler balıkları çok sever. Onlar için balık çiftlikleri kuralım ki aç kalmasınlar. Herkes balık yumurtası toplansın. Haydi bakalım. Köşeye bir havuz yapalım. Yumurtaları da içine koyalım...

Ama bu kadar yetmez, haydi biraz daha toplayalım (yumurtalar toplanılır).

Ama bu yaptığımız havuzu balıkçının görmemesi gerekiyor, yoksa burada ki balıkları da avlar. Balıkçının bu havuzu görmemesi için neler yapabiliriz?(fikirler alınarak uygulanılır) Açlık sorununu böylece çözmüş olduk. Şimdi diğer sorunlarla ilgilenelim. Balıkçıyı bulalım. Ben şimdi balıkçının yanına gidiyorum onunla konuşacağım, onu buraya getireceğim. Benim gelmemi bekleyin. (Araştırmacı sınıftan çıkar, balıkçı olarak tekrar gelir.)

Balıkçı: Siz kimsiniz? Burada ne işiniz var?Burası soğuk bir kıta, ateşe ihtiyacınız olabilir, ben size yardım edeyim, yakacak odun getireyim. (Balıkçı sınıftan çıkar.) (Araştırmacı sınıfa girer.) Çocuklar bir balıkçıyla karşılaştım ve bana kurtarılmayı bekleyen pengueni anlattı. Hemen yetkililerden yardım istemeliyiz. Neler yapabiliriz? Çocuklar elimizde kameralar var, bunlarla yardım edebilir miyiz? Penguenin yanına gidelim. Kameralarımızla haber bültenine bağlanalım ve yardım isteyelim. Haydi herkes istediği bir görevi üstlensin ve haber bültenimizi oluşturalım (Araştırmacı spiker olur). Antartika' da buzullar eridiği için minik penguen bir buz parçasının üzerinde mahsur kalmıştır. Evine dönemiyor. Yardıma ihtiyacı var. Yetkililere sesleniyoruz. Acele etmemiz gerekir. Buzullar yavaş yavaş eriyor. Aaa çocuklar bakın kurtarma helikopteri geldi. Yaşasın. Pengueni buzulların zirvesinden kurtardılar. Penguen

evine dönüyor. Bizimde evimize gitme vaktimiz geldi.

(Aynı şekilde eve dönülür).

DEĞERLENDİRME

Yolculuğumuz çok eğlenceliydi. Minik pengueni sıcak yuvasına kavuşturduğumuz için çok mutluyuz. şimdi herkes penguen şeklini alarak dunsun... Omuzuna dokunduğum kişi yerine oturabilir.

Tarih: 5.hafta

Süre: 40 dakika

Çalışmanın Adı : Renksiz Bonbon

Yaş Grubu : 60 Ay

Materyal: Renkler , Kahraman , Boyalar , Müzik

Kazanımlar: İşbirliği yapabilme

Göstergeler:

Başkalarının sorunlarını anlamaya çalışır

Eşyalarını paylaşır.

Farklı ortamlara uyum sağlar.

Grupta sorumluluk alabilmesini sağlamak (MEB, 2013).

ISINMA

Çocuklar sınıf içerisinde herkesin birbirini görebileceği şekilde oturur. Araştırmacı elindeki renkleri teker teker çocuklara tanıtır. Hangi renk olduğunu sorar. Gösterilen renkleri günlük hayatta nerelerde kullandıklarını sorar mesela pembeyi anlattığında çocuklardan pembe giysilerinin olup olmadığını sorabilir. her renk hakkında kısa konuşmalar yapıldıktan sonra araştırmacı çocuklara son günlerde üzüldükleri bir olay olup olmadığını sorar üzüldükleri olayın rengini seçmelerini ister. Sırayla istekli olan tüm çocuklara söz hakkı verir sırası gelen çocuk ilk olarak hissettiği duyguyu sadece bedenini kullanarak anlatır. Bedeniyle anlattıktan sonra sesli olarak ifade etmesini ister. Sesli olarak da ifade ettikten sonra seçtiği rengin onda hatırlattığı üzüntünün bir kokusun olup olmadığını sorar ve onu da ifade etmesini ister.

ÇALIŞMA

Araştırmacı , sınıfa "renksiz bonbon " adında bir karakter getirir karakterin cebinden mektup çıkar lider mektubu okumaya başlar. Merhaba çocuklar ben renksiz bonbon bakıyorum hepimiz rengarenk giyinmişsiniz, sınıfınız rengarenk, bir zamanlar benimde yaşadığım şehir böyleydi fakat renkler tek tek uçup gittiler sizden yardım istemeye geldim. Bana yardım edebilir misiniz ?Şehrimize boya getirip her tarafı boyuyabilir misiniz? Araştırmacı evet çocuklar duyduunuz renksiz bonbonun yardıma ihtiyacı var renkler nasıl yapılabilir?(çocukların cevaplarına göre renkler oluşturulur). Araştırmacı çocuklar turuncu rengini alamıyorum çünkü sarı ve kırmızı birbirine küstüğü için sarı rengi oluşturamıyorum bir şeyler yapmalıyız renkleri nasıl barıştırabiliriz? (Araştırmacı yönlendirilmesiyle sarı ve kırmızı rengin en sevdiği sporun yüzme olduğu öğrenilir ve onlar için bir yüzme havuzu yapılır ve renkler çağırılır). Araştırmacı evet çocuklar başardık sarı ve kırmızı rengi aynı havuzda yüzerken renkleri karıştı ve turuncu rengine sahip olduk.

Peki nasıl bu renkleri şehre nasıl ulaştıracağız? (Alınan cevaplarla müzik eşliğinde hep birlikte renkler şehre götürülür).

Şehri hep birlikte boyarken gökyüzü için mavi boyanın bittiği farkedilir ve Araştırmacı başka insanlardan yardım istemeliyiz ama nasıl diye çocuklara sorar. (Çocuklardan gelen cevaplar canlandırılır). Şehrin her tarafı rengarenk olur renksiz bonbon tüm çocuklara teşekkür eder ve çocuklar sınıflarına geri dönerler.

DEĞERLENDİRME

Araştırmacı çocuklardan renklerin önemini anlatan, bütün renklerin kullanıldığı sınıfça bir afiş hazırlamalarını ister.

Tarih: 6.hafta

Süre: 40 dakika

Çalışmanın Adı : Sayılar Parkı

Yaş Grubu : 60 Ay

Materyal: Kişi sayısı kadar rakamlar, küçük toplar

Kazanımlar : Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.

Göstergeler :

Problemi söyleyebilme.

Probleme çeşitli çözüm yolları önerebilme

Grup etkinliklerine kendi isteğiyle katılmasını sağlamak

Çözüm yollarından birini seçebilme.

Duygu, düşünce ve hayallerini özgün yollarla ifade edebilme (MEB,2013).

ISINMA

Araştırmacı çocuklara Sayılar Parkında olduklarını söyleyerek “Sayılar Parkı” yazısını sınıfın kapısına asar ve getirdiği küçük topları gösterir. Küçük toplar hareketli bir müzik eşliğinde ayaklar kullanılarak yuvarlanır. Müzik durdukça yuvarlanan topları eline alabilen çocuklar öğretmenin söylediği bir yönergeyi gerçekleştirir. Oyuna önce tek bir topla başlanır. Sonra her seferinde birer top eklenerek bu oyun tekrarlanır. Müzik her durduğunda aşağıda yazılı yönergeler söylenir. Topu eline alan çocuklar Sınıfta kaç kişi oldukları sorulur,Sınıfta kaç masa olduğu sorulur , o gün kırmızı ayakkabı giyen kaç kişi olduğunu sorulur,sınıflarında kaç sandalye olduğu söylenir (Artan top sayısına göre yönergeler çoğaltılabilir.)Bu süreçte, çocukların topların her seferinde arttığını fark etmeleri için öğretmen rehberlik eder. Müzik durduğunda topları eline alan çocuklar her seferinde başka bir yönergeyi yerine getirirler.

Bu süreç, çocuklar, iki veya üç gruba ayrılarak küçük gruplarla oynanabileceği gibi tüm grupla beraber de oynanabilir.

ÇALIŞMA

Araştırmacı çocuklara kendisinin sayıların başlangıcı “1” sayısı olduğunu söyler. Çocuklara önceden hazırlanan rakam kartlarını gösterir. Çocukların rakam kartlarını üzerlerine yapıştırır ve çocuklara Sayılar Parkı’ndaki sayılar olduklarını söyler. Ardından çocuklara aşağıdaki durumu anlatır:

Sayılar Parkı’na gelen çocuklar oyun oynamak için çok heyecanlıydılar. Sayılar Parkı’ndaki sayılar da çocuklarla oynamak istiyorlardı. Yalnız bu

parkın şöyle bir kuralı vardı “Sayı Say Oyun Oyna”. Yani parkta kapının önünde duran sayı sayamayan çocuklar, nasıl oynayacaklarını bilemediklerri için parka giremiyorlar ve yardım istiyorlar... Belirlenen durum çocuklarla paylaşıldıktan sonra lider, şu yönergeyi söyler: “Siz sayılar, çocuklara sayı saymayı öğretebilir misiniz? Nasıl yapacağımızı konuşalım sonra da oynayalım.” “1” sayısı rolünde olan lider rehberliğinde tüm gruplar kendi fikirlerini sayılar rolüne girerek canlandırırlar.

(Araştırmacının yönlendirmesiyle 2 sayısı iki defa el şaklatarak iki sayısını öğretir, 3 sayısı sınıfta olan 3 kuzu resmini me me me diye tekrar ederek 3 sayısını öğretir gibi canlandırmalar yapılır) .

DEĞERLENDİRME

Araştırmacı çocuklara herkes üstündeki sayının şeklini alarak heykel olsun diyerek çalışma sona erer.

Tarih: 7.hafta

Süre: 40 dakika

Çalışmanın Adı : Kibritçi Kız

Yaş Grubu : 60 Ay

Materyal : Gazeteler, Kibritçi Kız Hikayesi, Boyalar, Oyun Hamuru, Makas, Kumaşlar

Kazanımlar :

Sosyal problemlerin farkına varabilmesini sağlamak

İşbirliği yapabilmesini sağlamak.

Göstergeler:

Nesneleri alışılmıştın dışında kullanabilme.

Duygularını drama yoluyla ifade edebilme.

Bir konu ya da temayı bedenini kullanarak ifade edebilme.

Sözel yönergelere uygun ısınma hareketleri yapabilme.

Empati yeteneğini geliştirmek(MEB, 2013).

ISINMA

Araştırmacı çocuklarla birlikte sınıfın dışına çıkar ve:

Şimdi sizinle kar oynamaya gideceğiz; hep birlikte botumuzu, montumuzu, eldivenimizi, atkımızı, beremizi giyinelim. Artık oynamaya hazırız. Hadi gidip kartopu oynayalım...Giyiniyormuş gibi hareket ettikten sonra sınıfa girerler ve lider müziği açar. Çocuklar Araştırmacının yönlendirmeleriyle birlikte sınıfta karışık yürürler.

Karda yürümek çok eğlenceli. Biraz hızlandım hızlandım... şimdi o kadar hızlı yürüyorum ki birden düşüveriyorum. Bir türlü kalkamıyorum. Deniyorum deniyorum hop yeniden düşüveriyorum. En sonunda yanımdaki arkadaşta tutunup kalkıyorum. Bu sefer çok dikkatli ve yavaş yavaş yürüyelim yürüyelim, yoksa kayar düşerim. Ardından araştırmacı : “Haydi bizde kartopu oynayalım” der, yerden bir kâğıt alıp buruşturup bir çocuğa atar ve böylece herkes yerdeki kâğıtları alır ve oynamaya başlar... Sonrasında araştırmacı şimdi : “ İleride bir buz pisti var birlikte kaymak çok eğlenceli, hadi gidelim” yönergesiyle çocuklar hareket ederler ve müzikle birlikte kayma hareketi yaparlar. Araştırmacı arada müziği kapattığında herkesim buzdan heykeller olmasını söyler ve oyun devam eder. Araştırmacı müziği her durdurduğunda donan her çocuğa kırmızı, yeşil, mavi renklerinden etiketler yapıştırır ve böylece çocukları 3 gruba ayırmış olur. Sonrasında yere grupların renklerinin yapıştırıldığı olduğu poşetler açar ve :

“Şimdi de kartoplarından kardan adam yapalım, müzik bitene kadar herkes tüm kartoplarını kendi renklerindeki poşetlerine doldursun” der ve müziği başlatır... Müzik bitince her grup kardan adam şarkısını söyleyerek poşetleri bağlayıp üst üste koyar ve yapışkanlı kağıttan hazırlanmış atkı, bere ve gerekli malzemeleri kardan adamına takar, sonra tüm sınıf birbirini alkışlayarak oyunu sonlandırır.

ÇALIŞMA

Renklere göre oluşturulan gruplar daha önceden buna göre aynı şekilde renkli etiketlerin yapıştırıldığı grup masalarına geçerler ve Araştırmacı powerpointten kibritçi kız resmini yansıtır ve çocuklara resimdeki kim olduğunu, nasıl giyindiğini, ne yaptığını sorar. Onlara bu kızın da bizimle karda oynamak istediğini söyler ama bunun için tek şartın elindeki tüm kibritleri bitirmesi gerektiği söylenir ve gruplara kibritleri bitirmek için neler yapabileceklerini göstermeleri için zaman tanınır.

Çocukların fikirlerini dinledikten sonra araştırmacı eşliğinde canlandırılmaları istenir. Daha sonra kardan adam şarkısı eşliğinde tüm çocuklar ritmik hareketler yaparlar:

Kardan adam kardan adam ellerini kaldırmış öylece kalmış

Kardan adam kardan adam burnunu tutmuş öylece kalmış

Kardan adam kardan adam karnını şişirmiş öylece kalmış

Kardan adam kardan adam eriyip öylece kalmış diyerek oyun bitirilir ve bu son aşamada çocuklardan bir kısmına havuç, bir kısmına eldiven ve bir kısmına da atkı resimleri verilir. Gruplar masalara geçerler:

“Kibritçi kızın kibritlerini bitirmek için neler yaptık der ve çocuklarla sohbet edilir. Araştırmacı elinde bir kukla ile merhaba çocuklar ben kibritçi kızın komşusu Şiki nasılsınız. Kibritçi kızdan size bir haber getirdim onun ne elbisesi ne evi ne de yiyecek yemeği var sizden yardım istiyor. Araştırmacı onlara kibritçi kız çok üşümüş ve acıkmış ona kışlık giysiler, sıcak bir ev ve yiyecekler hazırlayalım der ve her gruba bir renk kağıt seçtirir, kağıdın arkasındaki resme göre kibritçi kıza yardım etmeye çalışırlar. (Kırmızı kâğıtta ev resmi, yeşilde kıyafet, mavide yiyecek resmi vardır). Ev yapan gruba kutular ve renkli kâğıtlar, yapıştırıcı makas; kıyafet yapacak gruba kumaş parçaları, kâğıt, makas, yapıştırıcı ve yiyecek yapacak gruba da tuz seramiği hamuru, boyalar verilir. Şiki çalışmanın sonunda kibritçi kızın artık çok mutlu olduğunu söyler ve yapılanları sınıfın bir köşesinde sergiler.

DEĞERLENDİRME

Araştırmacı çalışma bittikten sonra çocuklarla halıda bir çember olur ve aşağıdaki sorularla çalışmayı çocuklarla birlikte sohbet ederek değerlendirir:

Hangi mevsimler var?

En soğuk mevsim hangisi?

Soğuktan korunmak için neler yapabiliriz?

Kibritçi kıza nasıl yardım ettik?

Tarih: 8. hafta

Süre: 40 dakika

Çalışmanın Adı : Şikin Macerası

Yaş Grubu : 60 Ay

Materyal : Harita , Boyalar,A4 kağıdı

Kazanımlar : Sosyal problemlerin farkına varabilmesini sağlamak

Göstergeler:

Duygularını drama yoluyla ifade edebilme.

Sözel yönergelere uygun ısınma hareketleri yapabilme.

Empati yeteneğini geliştirmek.

ISINMA

Araştırmacı çocuklardan bir çember oluşturmalarını ister ve hepsinin eline A4 kağıdı verir ve Şikiyi anlatmaya başlar. (Araştırmacının elinde bir kukla) Şiki bir gün okula gitmek için evden çıkar birde bakar ki hava rüzgarlı (ellerindeki A4 kağıdı bir sağa bir sola sallanılır). Birden şimşek çakmış (A4 kağıdı açılıp kapatılır) ve yağmur yağmaya başlamış (A4 kağıdının üzerinde parmaklar gezdirilerek yağmur sesi çıkartılır)yavaş yavaş yağmur durmuş ve gökyüzünden karlar yağmaya başlamış (Ellerindeki kağıtlar buruşturulur ve havaya atılır).Şiki arkadaşları için kar toplamaya başlamış (Yere atılan kağıtlar bir poşete konulur).

ÇALIŞMA

Şiki bembeyaz karlar arasında ilerlerken birde ne görsün karşında bir orman yolunu kaybetmişti. Araştırmacı çocuklar şiki nasıl yolunu bulabilir (Çocukların cevapları dinlenilir lidern yönlendirilmesiyle harita- yön cevabı alınır ve araştırmacı bende bir harita var onu takip edersek okulu bulabiliriz der). Araştırmacı çocuklara şikiye yardım edelim beraber onu okuluna ulaştıralım (beraber harita parçaları birleştirilir haritada ormanlık bataklık su kuyusu dağ ve köprüyü geçtikten sonra okula ulaşılan resimler var). ve yola çıkılır önce ormanlık alandan geçilir (Araştırmacının yönlendirilmesiyle ağaca değmemek için eğilerek gidilir). Çocuklar karşımızda bir bataklık var ne yapmamz gerekiyor (Çocukların cevaplarına göre canlandırmalara yapılır).

Bataklıkıda geçtik haritayı hatırlayan var mı çocuklar bataklıktan sonra ne tarafa gidiyorduk karşımıza ne çıkıyordu (Çocuklardan su kuyusu cevabı alınılır). Evet işte ilerde gördüm hadi gidip su içelim. Araştırmacı çocuklara karşıdaki dağı gösterir ve oraya nasıl çıkılabileceğini sorar (Araştırmacının yönlendirilmesiyle bir ip yardımıyla cevabı alınılır. ip atılır ve tek tek ipe tutunarak dağın öteki tarafına geçilir). Daha öteki tarafında bir dere ve köprü fark edilir fakat köprü çok sallanıyor çocuklar ne yapalım diye sorulur (Araştırmacının yönlendirilmesiyle köprüden tek tek geçilmesi kararı alınır)... köprüyü geçtikten sonra kocaman bir ağacın arkasında okul görülür ve okula Şiki bırakılır (Araştırmacı elindeki kuklayı bırakır). Çocuklar araştırmacı

eşliğinde geldikleri gibi okula geri dönerler.

DEĞERLENDİRME

Araştırmacı çocuklardan daire şeklinde oturmalarını ister ve hangi yollardan geçildiğini resmetmelerini ister (önlerine boya kalem ve A4 kağıdı bırakılır).

Tarih: 9. Hafta

Süre: 40 dakika

Çalışmanın Adı : Çilli Begonya

Yaş Grubu : 60 Ay

Materyal : Boyalar ,Kağıt, Mektup

Kazanımlar : Sosyal problemlerin farkına varabilmesini sağlamak

Göstergeler:

Duygularını drama yoluyla ifade edebilme.

Bir konu ya da temayı bedenini kullanarak ifade edebilme.

Sözel yönergelere uygun ısınma hareketleri yapabilme.

Empati yeteneğini geliştirmek (Meb, 2013).

ISINMA

Lider çocukları daire biçiminde toplar... Çocuklara müzik açar ve herkesin müziğe oynayarak eşlik etmesini ister... Müzik durduğunda çocuklar heykel olmasını ister. Heykel olarak durdukları zaman komut verir sarı saçlı olanlar yer değiştirsin...(sarı saçlı çocuklar yer değiştirir). Değişim gerçekleşince tekrar müzik başlar. Müzik durduğunda çocuklar yine heykel olur... Bu kez kısa saçlı olanlar yer değiştirsin... (Kısa saçlılar yer değiştirir.) Değişim gerçekleşince müzik tekrar başlar. Aynı çalışma kahverengi saçlı olanlar, mavi gözlü olanlar uzun boylu olanlar olarak 6-7 kez yapılır.

ÇALIŞMA

Araştırmacı sınıfın içinde yerde duran bir mektup bulur ve çocuklara

-“Arkadaşlar burada bir mektup var hep birlikte okuyalım mı” diyerek çocukların ilgisi mektuba çekilir.Çilli begonya adında biri göndermiştir

mektup okunur.

Merhaba arkadaşlar benim adım çilli begonya amerika da yaşıyorum. Çillerimden dolayı arkadaşlarım benimle oyun oynamıyor sürekli dalga geçiyorlar bu durum beni...

-“Arkadaşlar mektuba su döküldüğü için öteki yazılar okunmuyor çilli begonyanın amerikada yaşadığını biliyoruz mektubun devamını öğrenmemiz için amerikaya gitmemiz gerekiyor.Mektup incelenir, kimin yazdığı ve nerde yaşadığı lider tarafından söylenir... Dünya atlasında Amerika'nın yeri gösterilerek ,

-“Evet arkadaşlar buraya (Amerika gösterilir) gitmemiz gerek, peki neyle gidebiliriz”?... (Çocuklar fikirlerini söylerler) Gemi ile gitme kararı alınır.Lider herkesten yolculuk için çantasına hazırlık yapmasını ister...Herkes hazırlık yaptıktan sonra geminin veya uçağın önünde buluşup son bir fotoğraf çekilir ve yolculuk başlar...Uzun bir yolculuk ve arada yolculuğa küçük hareketler katılır... (Rüzgar çıktı, yağmur yağıyo vs. gibi) en sonunda Amerika'ya ulaşırlar. Biraz dolaşırlar Çilli Begonya'yi Amerika'da nasıl bulacaklar diye düşünürken araştırmacı çocukları mektubu gönderen postaneyi arayıp onlardan bilgi almaya yönlendirir.. (Postane aranır). Telefondaki kişi buldukları noktadan biraz ileride beyaz bir ağaç ev olduğunu ve Begonyanın evi olduğunu söyler. Telefonu kapattıktan sonra araştırmacı çocuklarla birlikte kocaman 3 katlı ahşap beyaz evi bulur ve içeri girerler kimsenin olmadığı terkedilmiş evi evin içine dağılarak incelemeye başlarlar. Öğrenciler evi dolaşip inceledikten sonra herkesi dışarı çağırıp çilli begonyanın günlüğünü bulduğunu söyler ve öğretmen günlüğü okumaya başlar. Günlükte çilli begonyanın çilleri yüzünden yaşadığı sıkıntılar yazmaktadır. Araştırmacı günlüğü okuduktan sonra peki arkadaşlar siz neler gördünüz ben evde bulunan eşyaların fotoğrafını çekmek istedim ama yasak olduğu için çekemedim siz gördüğünüz eşyaların bedeninizle bize gösterebilir misiniz der ve donuk imge ile evin içinde bulunan eşyaları gösterirler. Gösterim devam ederken içeriye orta yaşlı bir beyefendi girer. Bu begonyanın çocukluk arkadaşı Peter'dir. Peter araştırmacı ve çocuklara Çilli Begonya'yi anlatır.

-Çilli Begonya küçükken bir dönem çilleri yüzünden çok sorun yaşadı bazı arkadaşlarımız çilleri ile dalga geçtiler ve bu onu çok üzdü ama o hepsinin üstesinden geldi ve çok mutlu yaşadı.Şu anda çok ünlü bir sinema yıldızı ve çocukları var. Küçükken yaşadığı zorlukları sizin gibi çocuklarla paylaşmak için mektuplar yazıp gönderdi.

Peter'i dinledikten sonra lider teşekkür edip çocuklarla evden ayrılırlar. Tekrar limana giderek gemiye binip evlerine dönerler..

DEĞERLENDİRME

Araştırmacı çocuklarla daire olup “Evet arkadaşlar harika bir yolculuktu, Çilli Begonya'nın hayatını öğrenmek beni çok mutlu etti ama hala mektubumuz ıslak ve yarım bu mektubu başka çocuklarında okuması için hep beraber çilli begonyanın hikayesini resim çizerek anlatalım.

Tarih:10. Hafta

Süre: 40 dakika

Çalışmanın Adı : Sincap

Yaş Grubu : 60 Ay

Materyal : Müzik

Kazanımlar : Empati yeteneğini geliştirmek.

Göstergeler:

Duygularını drama yoluyla ifade edebilme.

Bir konu ya da temayı bedenini kullanarak ifade edebilme.

Sözel yönergelere uygun ısınma hareketleri yapabilme (Meb, 2013).

ISINMA

Araştırmacı çocuklardan halka olmalarını ister ve müzik açar (damat halayı müziği) ellerinde fındık yada ceviz verilir. Araştırmacı eşliğinde ellerinde ki fındıklarla dönülür. daha sonra kırma hareketi yapılır ve 1 2 3 denilerek sincap gibi öne zıplama hareketi yapılır. sincap gibi kaç kaç denildiğinde geriye doğru zıplanarak gidilir.

ÇALIŞMA

Çocuklarla son test yapıp değerlendirilir.

DEĞERLENDİRME

Çocuklara ufak hediyeler alınıp verilir (Çikolata , şeker gibi)

EK- 2 UYGULAMA ETKİNLİKLERİNDEN RESİMLER

EK- 3 GÖZLEM FORMU

ANAOKULU VE ANASINIFI SOSYAL BECERİ GÖZLEM FORMU

Her madde için 3 seçenek söz konusudur.

Her Zaman Eğer söz konusu davranışı çocukta **Her zaman** gözlemediyseniz işaretleyiniz

Hiç Biri Eğer söz konusu davranışı çocukta **Hiç Biri** gözlemliyorsanız işaretleyiniz

Bazen Eğer söz konusu davranışı çocukta **Bazen** gözlemliyorsanız işaretleyiniz

	Her Zaman	Bazen	HiçBiri
Sosyal Problemlerin Farkına Varabilme Becerisi			
Kendi haklarını savunur.			
Oyuncaklarla ve diğer nesnelere oynarken kendi sırasını bekler.			
Sorunlara karşı duyarlıdır (“Üzgün müsün?”).			
Problemlere Çeşitli Çözüm Yolları Önerbilme Becerisi			
Sorun çözmede yardım istemeden önce kendi ürettiği çözümleri dener			
Yetişkin talimatlarına uyar.			
Kendini Yaratıcı Yollarla İfade Edebilme Becerisi			
Akranlarınca hayranlık duyulan yetenek ya da becerilere sahiptir.			
Farklı çocuklarla oyun oynar.			
Farklı ortamlara kolay uyum sağlar.			
Kolaylıkla arkadaş edinir.			
Başkalarının Sorunlarına Karşı Duyarlı Olabilme Becerisi			
Üzgün olan başka çocukları teselli eder.			
Başka çocuklara şefkat gösterir.			
Yetişkinlerce alınan kararları kabul eder.			

Başka çocukların davranışını anlamaya çalışır ("Neden ağlıyorsun?" diye arkadaşına sorabilir).			
İşbirliği Yapabilme Becerisi			
Oyuncaklarını ve diğer eşyalarını paylaşır.			
Özdenetim sahibi olduğunu gösterir.			
Kendisinden istendiğinde kendi dağımlığını toplar.			
Genellikle kurallara uyar.			
Yanlış davranışları düzeltildiğinde karşı çıkmaz.			

Bu gözlem formu , Fatma Alisinanoğlu ve Saide Özbey'in "Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği"nden esinlenerek oluşturulmuştur.

EK -4 İZİN DİLEKÇESİ

T.C
SİLVAN KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 17864799-100-E.10071769
Konu : Anket Uygulaması Hk.

23.05.2018

HASUNİ ANAOKULU MÜDÜRLÜĞ'NE

İlgi :11/05/2018 tarih ve 60 sayılı Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Müdürlüğü Yazısı.

İlgi tarih ve sayılı yazıya istinaden Anket Uygulaması ile ilgili yazı yazımız ekinde
sunulmuş olup yazı doğrultusunda gereken hassasiyetin gösterilmesi hususunda;

Gereğini rica ederim.

Hakan NARLAYAN
Şube Müdürü

EK:
1-İlgi yazı (.....Sayfa)

T.C.
OKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı: 3511711/60
Konu: Anket uygulaması hk.

İstanbul, 11/05/2018

SİLVAN İL ÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Enstitümüz Okul Öncesi Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Hatice Pektaş'ın, Tezi için veri toplaması gerekmektedir. Bu amaçla adı geçen Silvan İlçesi Anaokulunda anket uygulaması yapılabilmesi için bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Saygılarımla,

Prof. Dr. Mustafa Erdiç TELATAR
Lisansüstü Eğitim Dekanı

EK: Anket Formu

Handwritten notes: "24.05.2018", "S. Deloç Bey", "Okul Müdürü".
Stamp: T.C. OKAN KAYMAKAMLIĞI İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü, Evrakın, 11.05.2018, Eğitim Eği. Ş. B.

Beşeriyeye destekleyiniz!

Avni Diligil Sok. No:18 (Profilo AVM Karşısı) Mecidiyeköy / Şişli / İstanbul
Tel: (0212) 212 65 26 (OKAN) Faks: (0212) 266 22 79
sbe@okan.edu.tr - www.okan.edu.tr

